

BOEM@

REVISTĂ DE LITERATURĂ ȘI ARTĂ - ISSN: 2066-0154

Martie 2025 (Anul XVI) Nr. 193 (3/2025)

BOEM@

Martie 2025 (Anul XVII) Nr. 3 (193) - 62 pagini

ISSN 2066-0154

Apare sub egida **A.S.P.R.A.**

Asociația Scriitorilor pentru Promovarea Realizărilor Artistice

Editor: Editura Boem@

3 / 2025

COLEGIUL DE REDACȚIE

Director: Petre Rău

Redactor-șef online: Mihail Gălățanu

Redactor-șef adjunct: Denisa Lepădatu

Redactori: Constantin Oancă, Tănase Dănăilă, A.G. Secară, Mihaela Vaida, Dan Ion Sanda, Adrian Talabă, Grigore Grigore, Lucia Pătrașcu, Cristina Roșu

Grafică: Elena-Liliana Fluture

Tehnoredactare: Daniela Cașu

Colaboratori: Maria Timuc (București), Luca Cipolla (Italia), Lidia Grosu (Chișinău), Ana Opran (Vaslui), Florin Logreșteanu (Craiova), Melania Cuc (Bistrița), Carmen Racoviță (București)

XXXXXXXXXXXXXXXX

Revista literară BOEM@ o puteți citi și pe site-ul

www.boema.edituraboema.ro

actualizat permanent de: *Editura Boema*

Email: boema@edituraboema.ro,

aspra@edituraboema.ro, petrerau@yahoo.com

Telefon: **+40 726 337376**

ADRESA REDACȚIEI: Str.Regiment 11 Siret, Nr. 17, C20/42, parter, Galați, 800331

Abonamente: boema@inforapart.ro, tel: 0726 337376

- o În numele libertății absolute de exprimare, autorii răspund în mod direct de conținutul materialelor publicate.
- o Materialele trimise trebuie să fie în format electronic (Word, RTF, PDF) și să conțină diacritice.
- o Din respect pentru cititorii noștri, revista nu publică decât în mod excepțional texte apărute în alte publicații (inclusiv pe internet).

**Literatură
și
Artă**

DIN CUPRINS

Poezie: Benone Ion Pășărin (p.6), Laurențiu Drăgușin (p.13), Sebastian Golomoz (p.14), Arsenie Augustin (p.15), Natalie Bisso (Germania) (p.16), Adrian Talabă (p.25), Marin Moscu (p.31), Constantin Bejenaru-Beco (p.36), Ileana Maria Ciuraș (p/37), Tudor Matreșu (p.41), Dan D. Gîrjoabă (p.42), Eugenia Rada Ioniță (p.42), Cosmin-Darius Misir (p.44)

Proză: Dumitru Băluță: Surâsul Giocondei (1) (p.8), Ion Dulugeac: Părintele Bujor (p.26), Mioara Păgute: Când o mamă se stinge (p.33), Eugen Oniscu: Ultimul rol (p.45)

Cronică de carte: Ana Dobre: Ce se întâmplă între timp... (p.20) / Striptease pe rugul poeziei (p.21), Iosefina Schirger: "În orice om o lume își face încercarea" (p.22), Alexandru Cazacu: Pledoarie pentru continuitate (p.24), Constantin Stancu: Cu poemul în geamantan (p.34)

Note de lectură: Tudosia Lazăr: Despre "Regele zahărului" și al durerii în timp (p.43)

Debut: Aura Golomoz: Versuri (p.32)

Note de călătorie: Ștefan Andronache: Perugia, orașul care trăiește de pe urma unei fântâni (p.29)

Eseu: Dragoș Niculescu: Mihai Ralea - sau spiritul în urma nedreptei uitări (p.3), Petre Rău: Eminescu și Dumnezeu (III) (p.10), Petru Ababii (Rep. Moldova): Narcis hyperionic (II) (p.52)

Interviu: Leonard Popa: „Toți poeții au aceeași naționalitate...”, interviu cu poeta Natalie Bisso (Germania) (p.17), Lucian Mladin: "Învață regulile, dar încalcă-le!", interviu cu artistul plastic Anamaria David (p.38), Nicolae Sava: Academicianul Solomon Marcus - 100 de ani de la naștere (p.47)

Aforisme: George Itoafă: Aforisme (p.35)

Grafică:

Coperta I + IV:

Grafică – Pixabay

Interior:

Grafică – Pixabay

www.boema.edituraboema.ro

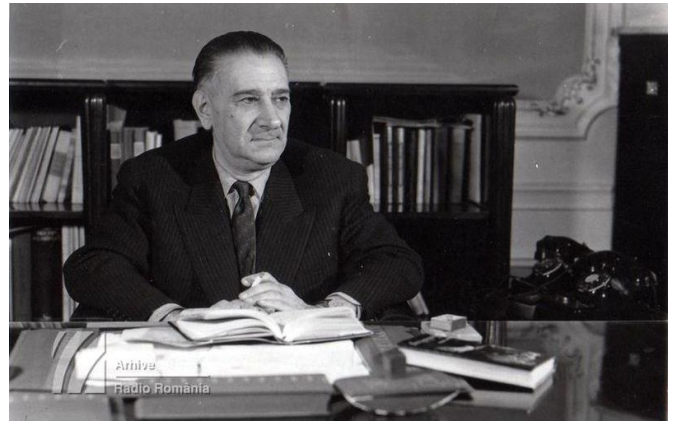

Dragoș NICULESCU

MIHAI RALEA - SAU SPIRITUL ÎN UMBRA NEDREPTEI UITĂRI

Personalitate excepțională a spiritualității și culturii românești, profesorul, filozoful, psihologul, filologul, antropologul, sociologul, diplomatul Mihai Ralea este, în zilele noastre, pe nedrept uitat, căderea sa sub acest con de umbră neputând fi pertinent justificată nici măcar de argumentul opțiunilor sale politice de stânga, prin care se opunea, de fapt categoric stridentelor și periculoaselor adeziuni și alunecări de dreapta și extremă dreaptă. Capacitatea sa intelectuală de dispare în multiple domenii umaniste, în care a practicat analize, teoretizări, sinteze și conceptualizări de profundă valoare ideatică nominală, integrată și comparativă, nu s-a exercitat niciodată gratuit sau ostentativ, ca exhibare în detrimentul forței și originalității conținutive absolut remarcabile și particulare. De aceea, se poate aprecia că tocmai valoarea sa a reprezentat acel tainic motiv al conului de umbră care l-a cuprins și ascuns conștiinței publicului larg, spre diferență de cei care l-au elogiat și îl elogiază, răul, mistificarea, invidia celorlalți reprezentând acel veșnic negativ lucrător în surprare și ponegrire, care a marcat nefast, de atâtea ori și pe atât de lungi perioade temporale, mentalitățile și reala, solida propășire culturală autohtonă. Adesea, în cultura română, spiritele înguste și dușmănoase au sabotat valoroasele opere și pe autorii lor prin subordonarea acestora unor opțiuni politice personale, subiective și de cele mai multe ori greșite, deviate, resentimentare, pătimășe - conduită producătoare de rău spiritual imens la nivel individual și civilizațional, patrimonial.

În stilul său eseistic remarcabil, Mihai Ralea a efectuat în opera sa o analiză dintre cele mai profunde a spiritului identitar românesc, surprins din perspectiva fenomenologică, dinamică intrinsecă raportată la contextul identitar european, el promovând multidisciplinaritatea antropologico-istorico-filozofico-psihologico-sociologică într-un demers în care, plecând de la proiecția critică a tipologiilor umane și enunțurilor disciplinar-categoriale, ajunge la formulări asertive de ordin concluziv sau mijlocitoare pe drumul fertil al stabilirii unor concluzii valide. Sondarea tipului de spiritualitate națională, necesitatea întemeierii unor criterii de autoanaliză critică plecând de la modalități și categorii spirituale prime, precum pasiuni, mituri, credințe, slăbiciuni și iluzii, de la arhetipuri și structuri evolutive ulterioare, cu evidențierea specificității organice definitorii în concert comparativist, a reprezentat pentru Mihai Ralea nu doar o simplă unealtă și materie judiciară și conceptuală, ci, mai mult, o pasionată, constantă urmărirea a esenței căzătoare sau ridicătoare, a traiectului

Mihai Ralea

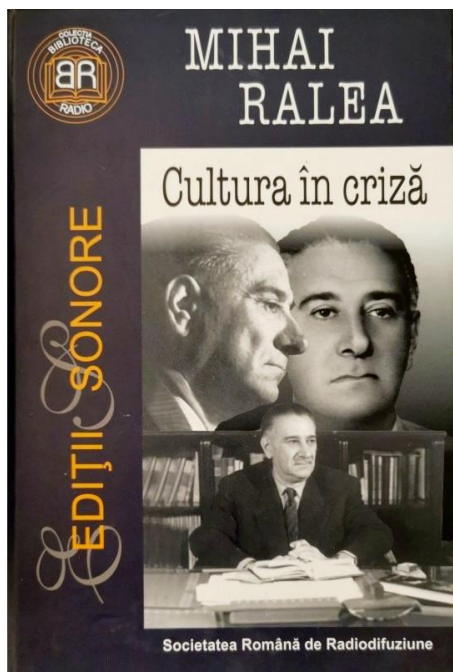
sanguin românesc într-o circulație cu reglaj precis, ale cărei însă posibile variații pot fi circumscrise atât unui determinism înalt, de factură transcendentă, sacră, cât și, în același timp, unuia jos, imanent, socio-istoric.

Metoda nu este lineară la Ralea, pentru că acea complexitate simptomatică, pulsatorie a gândirii sale nu-i permite aceasta, ci înregistrează salturi disciplinare bruște, precum acela de la estetica de analiză a identității la o estetică psihologică în cadrul ideii plasării esențiale a sufletului românesc în cadrul specificului național reflectat de literatură. Domeniul literaturii a fost pentru el borna de început a complexului său de investigație, și nu a sistemului sau a doctrinei sale, căci Mihai Ralea, în virtutea multitudinii și complexității disciplinelor și unghiurilor de analiză acoperite și mobilizate, nu s-a putut supune – și nici nu a dorit aceasta – sarcinii unui construct riguros organizat, ori metodic. Și poate tocmai în aceasta stă originalitatea, forța și frumusețea lucrărilor sale. Putem vorbi, în cazul lui Ralea, de o radiantă stilistică aplicată chiar stilului, prin stil înțelegându-se acea configurație sufletească în măsură a defini tipologic caracterul și tradiția culturală național-identitară. Sub acest aspect, gânditorul aplică aceeași unealtă operațională a comparației în acord și contrast (similitudine și diferență) atât la analiza critică a poporului român, cât și a popoarelor europene mai dezvoltate din vest, diferențele internaționale găsindu-și un bun omolog în diferențele și caracteristicile regionale din cadrul individualității naționale românești. Nicio cultură nu-și poate depăși propria matrice civilizațională, mai apropiată sau mai îndepărtată structural, căci aceasta ar însemna înșelarea propriei matrici rezistente, adânci și fertile, ar însemna asumarea unor potențe și valențe străine, pentru care nu a fost concepută. Cu toate acestea, evoluția sinceră sub parametri vernaculari ai matricii naționale intime nu exclude dezvoltarea prin contagiunea cu alte certe valori naționale, ce pot fi productiv adaptate și asimilate.

În lucrările lui Mihai Ralea, demersul antropologic, în comuniune cu cel istoric, sociologic și filozofic nu are cum să ajungă la concluziile unității stilistice individuale a poporului, de tip nietzschean, fără să plece, inductiv, de la extrem de lucida analiză a parametrilor colectivi și individuali, precum structurile sufletești, rasiale (parametri anatomici și filozofici), particularitățile naționale, deosebirile etnice. Procesul este firesc. Așa cum caracteristică la el este aplicarea concluziilor sau chiar a etapelor intermediare fluxului cognitiv și judiciar întregului disciplinar de care se ocupă. În decursul acestor între-

(continuare în pag. 4)

prinderi, Ralea își apropiază critic eforturile și conceptele altor gânditori de marcă – filozofi, psihologi, sociologi, istorici - demonstrând prin aceasta că niciun fel de izolare - personală, ideatică, teoretică, națională - nu poate produce valori semnificative, nefiind o soluție la nimic. Depășind egolatriile reduționiste, aceste valori nu pot fi emantate decât dintr-un dialog integru cu omologii, decât din contacte, integrări, dar și refuzuri simplificatoare, necoruptoare și bine păstrătoare de autentic.

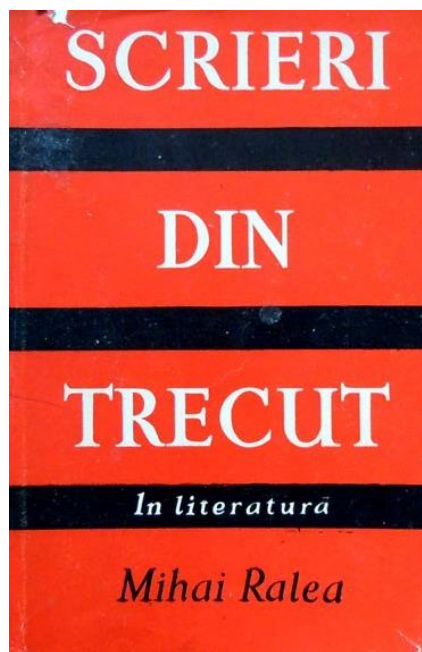
În viziunea filozofului, o integrare națională eficientă într-un context european - ce astăzi se vedește a fi extrem de greu de coagulat, menținut și întreținut – nu se poate realiza decât prin edificarea unei certe identități sufletești a poporului, în baza unor certe determinante psihologice și culturale. Această căutare și stabilire a certitudinii marchează de fapt ontologic traseul istoric al ființei unui neam cu toate sinuozitățile ei, proces prin care acel popor și acea națiune luptă întru conturarea cât mai precisă, pregnantă și demnă a identității sale. Practic, o luptă a cuceririi de sine, dar nu doar pentru sine, ci pentru instinctuala, arhetipala prezență în comuniunea cu multiplul - aceasta fiind singura modalitate, socială și viabilă, a existenței.

Conceptul de *Europa spirituală* pleacă de fapt de la acela de Europă culturală, iar acesta, de la problema identității și conștiinței. Însă identitatea, nici ea nu poate fi separată de datele realității cotidiene, de gândire, de limbă, de comportament. Iar dacă datele identitare etno-genetice sunt diferite chiar între provincii ale aceleiași țări, aceasta nu înseamnă că, în pofida traiectului istoric diferit, al vecinătăților, influențelor, asimilațiilor și supra-punerilor, ele nu contribuie individual și distinct la întregul identitar specific, original al unei țări și al unui neam. De la context istorico-social și limbă, și teritoriu, se ajunge la tradiție și chiar la tehnologie. Acest semn al evoluției identitare și al unității stilistice este obligatoriu același la toate popoarele și la toate națiunile. Acesta este și traiectul de cristalizare al valorilor culturale identitare reflectate în toate domeniile spiritualității unei nații, acesta este conceptul teoretizat pe care Mihai Ralea l-a apli-

cat punctual în toate domeniile de care s-a ocupat cu atâta seriozitate și dăruire.

Ralea susține că sufletul național a degajat două linii tipologice distincte, două linii critice, dar mult mai precis spus, autocritice: cea a autodefăimării și cea șovin-egolatră, aceasta din urmă asociindu-și demagogia naționalistă și culturală. Ralea susține că ieșirea din aceste două stridente și periculoase fundături și derive ale conștiinței naționale de sine un se poate realiza decât prin ieșirea din spațiul tenebros al autocriticii și asumarea cu adevărat fertilă și relevantă a abordării critice – o critică făcută cu căldura aceluși suflet național capabil de iubire, luciditate, trezvie și riguros discernământ.

Una dintre ideile deosebit de subtile pe care Mihai Ralea o susține în cuprinsul întregii sale opere este aceea referitoare la diferența de eficacitate mobilizatoare dintre stimulul cultural extern, care acționează ca un catalizator asupra unei culturi naționale ce de fapt își caută o identitate de cele mai multe ori lipsită de rădăcini, și analiza critică statică infertilă a obiceiurilor, tradițiilor, mentalităților, valorilor pe care o practică niște colectivități tentate în general la automate asimilări din exterior, fără a conștientiza faptul că această calchiere valorică se face pe un fond cultural românesc diferit sub multe aspecte, esențiale, de cel străin. Și chiar dacă în cadrul colectivităților există indivizi de cu totul altă intenție și demers praxiologic, aceștia nu pot influența tendința colectivității în ansamblul ei, colectivitatea fiind aceea care determină sufletul și stilul unitar al poporului. Individualul, înțeles ca excepție, nu are în acest caz putere asupra generalului, cel care edifică regula, capabilă de un soi de normativitate pe care o impune tacit și neos-tentativ, într-un palier subconștient, cu rădăcini și mai adânci. În analiza formelor culturale occidentale nu trebuie să intervină prejudecățile, atât pozitive, cât și negative, și nici rezervele exagerate, frenatoare, ci doar aceea convenită formă de obiectivitate rezultată dintr-o adevărată reducere fenomenologică a realității, așa cum se prezintă ea în datele ei cele mai fruste.

În această idee, Mihai Ralea susține că analiza comparativă a culturii române trebuie făcută de pe o poziție

(continuare în pag. 5)

(urmare din pag. 4)

neutră față de cei doi poli, occidental și oriental, primul, caracterizat de cursa voluntară, individualistă de câștigare a spațiilor și supremației tehnologice și de stabilire dominantă a rapoartelor sociale, economice capitaliste, cel de-al doilea, în sens invers, caracterizat de constrângerea în imobilism, precauție, scepticism, defetism. La mijloc, între cele două orientări, civilizația românească nu poate fi decât pasibilă de acea modalitate de existență istorică numită *adaptabilitate* – atitudine psihologică ce culege valoare atât din occident, cât și din orient și o sublimează într-un spirit tranzacțional capabil de bunătate, suplețe, forța de a face față împrejurărilor potrivnice, compasiune, căldură, altruism.

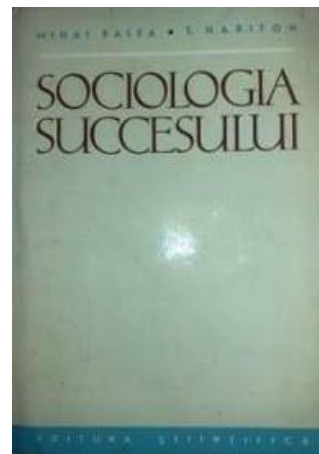
Profesorul Mihai Ralea nu și-a aplicat niciodată fluxul analitic începând de la premise și ajungând la un anume tip de concluzii, atât asertive, cât și, mai ales, argumentative, într-o manieră sectorială, adică strict limitată la un domeniu al cercetărilor sale, ci într-o manieră, am putea spune, transdisciplinară, cu specificarea firească a ideii că aplicarea aceluiași concepte, aceluiași noțiuni teoretice a fost realizată utilizând limbajul și contextul specific al domeniului disciplinar respectiv. Dar fondul, substanța conceptelor susținute și vehiculate sînt aceleași. Textura spiritului românesc, de la inteligență, adaptabilitate, suplețe și bun-simț la predilecția și dispoziția naturală pentru profesii care implică generozitate, căldură, compasiune, empatie, dar și, în același timp, până la importanții factori frenatori și dislocatori ai fibrei organice sănătoase, precum îndepărtarea de religie, neglijarea de veacuri a educației religioase riguroase și chiar lipsa factorului religios în datele sale afective și praxiologice, este fundată pe o dualitate a cărei tensiune internă a născut și naște acel dramatism resimțit la nivelul funcționării tisulare (organice) obișnuite sau critice a neamului de-a lungul istoriei sale.

Întreaga operă a remarcabilului gânditor Mihai Ralea este străbătută și, mai mult, luminată, de această idee a reușitei conservării identității, spiritului și stilului unitar național – plecând de la analiza relevanței acestora în mai toate domeniile culturii autohtone - prin caracteristica adaptabilității istorice și sociale la straturile etnice succesive și suprapuse peste fondul etnic bazal din acest areal geografic carpato-danubiano-pontic. Cu specificarea însă că întregul complex al trăsăturilor rezultate din această modalitate existențială națională, din această caracteristică ontologică organică a românilor însumează, binomic, atât valori pozitive, cât și negative - dintre ace-

tea din urmă trebuind să specificăm supunerea, ușurătatea, lașitatea, pactizarea cu răul, corupția etc.

Toate acestea au creat substanța acelor valențe care urmăresc până în zilele noastre evoluția poporului și națiunii române, evoluție care, deasupra oricărui stadiu istoric, antropologic, psihologic ori social, vorbește calitativ de la sine, prin nivelul scăzut, din ce în ce mai scăzut pe care civilizația românească îl afirmă atât în plan intern, cât și în plan extern, începând de la nivelul de trai al oamenilor, trecând prin potențialul economic și terminând cu impedența emergentă a valorilor culturale și a demnității morale în context european și mondial. Pe această linie, studiile și analizele multidisciplinare ale lui Mihai Ralea reprezintă, în luciditatea, rigoarea și veridicitatea lor, marcajul corect al unui stadiu temporal ce pentru epoca prezentă, prăpăstioasă în mod global, re-

prezintă o bornă într-o lume a reperelor disoluate. O lume care doar prin revenirea la valorile morale și sacre ale creștinismului pur și ziditor își mai poate găsi salvarea și mântuirea.

Benone Ion PĂȘĂRIN

Femeia plăsmuirii de noapte

Motto: *Pedeapsa nu trebuie să fie mai mare ca păcatul!*
Sf. Ignatie Briancianinov

Pe atunci
înserarea începea
firavă
dinspre vârful degetelor tale
îmbibate în miros de nicotină
și avea culoarea castanelor date în toamnă.

Uneori, cât te pipăiam cu privirea
tăcerea ți se furișă
ușoară
precum o păclă
peste buzele slobode ale paharului meu
cu vin
de lebedă albă...

Apoi
acea înserare da în noapte
și se îndepărta
deodată
de mine
de zi și de cer
trecând praguri și fântâni de cenușă
surpându-se asemenea foșnetului umbrelor
peste coapse și craniile genunchiilor
pe damascuri scrobite și în oglinzi
pentru a mai ademeni
apoi
dulci fășii de șoapte.

Era atât de ușor să mă rătăcesc
atunci
să mi se șteargă lumina albă a umbrei
de pe unghiul pereților de cretă apusă
să mă risipesc în dorințe
și să ajung cu palmele frânte prin aer
sărate - amar
precum mugurii
de teama culegătorilor de sunete.

Numai fereastra aceea
lichidă
din camera secătuită de cuvinte
suna mereu
ascuțit
precum mărunțișul în buzunarele cerșetorilor
de abanos.

Răni și culori grăbite

Deodată
în timp ce degetele despică aerul plecării tale
întrebările îmi devin din ce în ce mai puține
umbrele fluturilor de somn tot mai sfâșiate în

insectare

iară amintirile iau forma licorii risipei...

Mi-aș fi dorit să nu-ți fi lipit atât de strâns
pe trup
fântâna albastră de frig a zbaterii mele
să te mai pot striga
uneori
prin cercuri de smalt și seve ostenite de lumină...

Mi-aș fi dorit să îmi porți ca nimeni alta
cămașa prelinsă peste cupele de cucută ale sânilor
tăi
nunțiți
să îmi trezești dimineața adăpând chipuri de îngeri
cu cerul și cu pământul
și cu taina albului ecou...

Totuși
întrebările îmi devin din ce în ce mai puține
și port precum în acele zile de ploii și neliniști firave
în podul palmei
pulberea de stamine a pasului tău
grăbit...

Răsplata pomului oprit

Motto: *...e vorba despre statuia aceea, interioară...*

François Jacob
în seara de dinainte
presimțind liniști
genunchiul cerului se arcuia în păsări și muguri...

în seara de dinainte și ceva din noapte
pomii aceia zideau seve
ca un șold de căprioară și ierburi...

în seara de dinainte și până-n miez de noapte
femeia se-nvelea toată în ochi
și brațele bărbatului erau o horă deplină...

în seara de dinainte și ceva după miezul nopții
pârgul fructelor curate priveghea neatinșii șerpi
zidiți în ochiul de lumină
prea înalt pentru semnul prelung...

în seara de dinainte și ceva către sfârșitul de noapte
pleoapele crengilor opriseră timpul
și se lepădau de întuneric
în visul aceluia stăpân...

în seara de dinainte și-n toată noaptea aceea
pomii-femeie se priveau în fântâni măiestre
roșind de semințele pântecului
în fruct...

Dimineața, Dumnezeu le ștergea ușor
din iarbă
cu podul palmei...

Pași și tăceri fără de nume

Motto: *"...sau frumusețe străină am văzut și cu
dânsa mi-am rănit inima..."*

Rugăciunea a treia, către Sfântul Duh
La ora aceea nu se auzeau decât pașii ei
adică tocurile
vreau să spun...

(continuare în pag. 7)

Trecea pe stradă ca o făptură de gheață
și era superbă
rătăcind printre umbrele oamenilor
precum o poveste
despre care nu poți mărturisi
încă.

Amiaza își închidea petalele de vânt
răscolindu-i părul
oglinzile ferestrelor îi strângeau imaginea
aburindu-se pe dinafară
iară sunetul sacadat al pașilor era părerea mea
despre o direcție necunoscută
despre o femeie
o întâmplare
o zi
un sunet ca de zaruri care mă ținea treaz
în catifeaua unei iluzii cu catargele rupte.

Trecea ca o lumină polară
acea femeie
și pășea pustiu
de parcă ar fi bătut cu degete de fum
într-o lacrimă înghețată
pășea și pasu-i despărțea noaptea de lumină
precum o memorie
precum o singurătate încărcată de cuvinte
cât ochii nu-mi mai erau păsări
surpate în dantele brodate de ceață.

Și ninge lin
ningea așa într-o doară
ningea schimbând fața lucrurilor...

Despre femeie,
acea femeie
însă
nimic nou
în urmă-i doar
umbre stranii
și lungi arpegii
de frig...

Lamentație de Luni și pervaz verde

Atunci
am crezut că e Luni
clădit între arce vineții și coji de pâine
precum un sămbure de lebedă neagră...
Dar poate că nici nu a fost cea zi
încă
altfel
s-ar fi putut zări înserarea
în mijlocul ochilor plini de ierburi fumegânde
iară Cerșetorul cu degete arse
de rugă
ar fi răscolit cu creanga sa de timp
și sunet
în candela plăcerilor umbrei
plină de vorbe
și ceară...

Ăstimp
cu coate rezemate pe pervazul ferestrei -
cea cu vopseaua verde și scorojită -

îmi pare
totuși
că te aud
goală
răsturnată peste cuiburi sparte de frig

așa precum te-ai naște întâia dată
și-mi spun: e prea întuneric
prea mult zaț în scurgerea secundelor tale
prea mult zgomot de zaruri de os
și prea multe glezne
împreunate
a dans...

Ecouri dinlăuntrul lucrurilor albe

Dimineața aceea
s-a spart
deodată
sub năvodul privirilor mele
de pervazul
ferestrei
precum oul
picat
odinioară
din cuibul de lut și pelin
al păsării fără de nume
zidit sub streșină.

Mirată și palidă
acea dimineață
asemeni unui bulgăre de aer
istovit
a apucat a privi
mai apoi
cu sfială
în camera acelor insomnii
plină de unghiuri, de oglinzi negre
și umbre alandala
întrebându-se:
Cine-i oare străina sub care foșnesc lungi
damascuri ?
Cine-i păzește giulgiul de somn, umbră și tăcere?
Ori freamățul lucitor al călcâiului dezvelit?

S-a stins demult
dimineața acelei zile
plină ochi de semne de întrebare
deși
uneori
mi se pare că o mai zăresc
la fel de mirată și de palidă
în dreptul tăcutei mansarde
proptită în coate
cu capul în palme
și cu lumina acelorăși gânduri
așternute
înainte
și după
acea clipă
de nenufăr...

Dumitru BĂLUȚĂ

SURĂSUL GIOCONDEI

(1)

Norii alburii și dezlânați făceau să pară că nu ei, ci luna plină se mișcă lent pe fundalul ceresc. Părea că plutește precum un plaur aprins peste Valea Lăpușnei, în poala căreia dormea somn adânc satul Grâneni. Un sat de vechi agricultori. Vestii producători de grâne. Se spune că despre ei se pomenește și în hronice domnești mai puțin cunoscute/ Menționați pentru hârnicia și spiritul lor întreprinzător. De pe aceste locuri porneau convoaie de care împovărate cu pâine spre Prut, de unde marfa se transporta mai departe pe cale fluvială, ca acele grâne să umplea porturile Galațiului și Brăilei de pe Dunăre. Acolo se deschideau marile porți ale negoțului cu cereale peste mări și țări.

Dar să nu ne îndepărtăm prea tare de realitatea actuală. În timp ce rețelele electrice de prin localitățile rurale cădeau mereu în beznă, când becurile atârnavă pe stâlpii aliniați ca soldații dezarmați pe ulițe, luna clară este pe post de unic corp de iluminare stradală în comună. Multe gospodării rămaseseră cu lacăte masive la uși și porți zăvorâte sau prăvălite de vremui, cu grădinile părăginite, astfel încât arătau cum schiturile sfinte părăsite. Această priveliște mărturisea nu altceva decât că oamenii și-au lăsat casele de izbeliște și au plecat în lumea mare să caute de muncă și de mâncare. Unii s-au stabilit în străinie pentru un trai mai bun. Satul uitat nu mai are față. Asta se vede după cum cocoșii, orologiul lui dintotdeauna, nu mai țin socoteala timpului. Undeva dă glas unul răgușit, apoi urmează alții, însă cu întârziere și sporadic – dovadă în plus că ogrăzile, altădată pline cu orătănii, s-au împuținat, astfel că vitalitatea comunei cedează dramatic.

Cântatul cocoșilor, care anunța miezul nopții, l-a forțat pe Alecu Gârnu să se trezească. Obosit de drum, se culcase îndată ce parcuse mașina în ogradă. Dormea buștean, însă urechea lui de muzician îl făcea să tresară la orice sunet dezacordat. L-a sculat și de data aceasta ca la semnal de alarmă. El demult se dezvățase de mediul rural, deși s-a născut și a copilărit în sat. Dar a plecat la oraș fiind adolescent. Asta ca să facă studii muzicale. Nu avu când să se gândească dacă îi plac sau nu condițiile urbane. S-a dat absorbit total de farmecele muzicii, începând de la portativ și gama sunetelor până la studiile superioare, doctoratul în muzicologie, cariera de compozitor, dar și ca interpret iscusit la flaut. Viața capitalei l-a transformat într-un fel de corp străin în mediul firesc al naturii rustice. Chiar el însuși adesea se întreba dacă percepe cu adevărat sensul afirmației poetului Lucian Blaga, precum că „veșnicia s-a născut la sat”,

Metaforă care a devenit o axiomă existențială pentru contemporanietate.

Alecu s-a ridicat nervos din așternutul cald, zicându-și că de ar fi pe aproape cocoșul ce i-a provocat la cucuriga și pe alți pîntenați și mai de răsul lumii, l-ar băga în oală de viu, fără nicio reținere. Dar lehamete - încearcă și te descurcă într-un ditamai sat, întins pe trei coline. Ecourile țipetelor cocoșilor se intersectau, răsunând și mai tare, în centrul satului, chiar pe pereții casei lui. A vrut să aprindă lumina, pentru că nu-și amintea unde a pus țigările, dar îndată a realizat că lumina lunii pătrunde abundent în odaie încât se vede destul de bine. Ca înadins, scotea în evidență un portret atârnat pe peretele din fața fereastră. Era chipul lui Geni, de pe vremea studenției. Shița, abia vizibil, un surâs nuanțat enigmatic. Nu unul etalat, ci ascundea o stare de spirit aparte. Luna, ca și până la Armstrong, veghează stăruitoare tot ce se petrece pe pământ.

Această fotografie avea un istoric neobișnuit. Pe la începutul sfârșitului epocii gospodăriilor agricole sovietice, când studenții erau folosiți drept forță de muncă gratuită la cules de vii, Eugenia (alias Genica, Geni) Vulpe, studentă în anul I, facultatea canto, Conservatorul „Gavriil Muzicescu”, se pomenește acolo pe prima linie. Astfel, fusese surprinsă în cadru de un reporter ce își făcea misiunea la propaganda „muncii de șoc a tineretului studios”. Poza color a fost publicată pe prima copertă a revistei „Femeia Moldovei” și „harnica” studentă deveni vedeta studențimii. Mulți cavaleri au abordat-o cu complimente și scrisori de prietenie, dar ea l-a ales pe Alecu Gârnu, student din ultimului curs de instrumente aerofonice.

Alecu, timid de fire, nu prea se uita la fete. Dragostea lui cea mare era mi degrabă flautul. De asta viitoarea lui soacră, după prima întrevedere, l-a apreciat ca fiind „cuminte și rușinos ca o fată mare”. Însă Geni, posesivă cum e, urma să-l „corecteze” după placul ei. Nu ceda deloc, altfel nu i-ar fi reușit. Cel puțin, așa credea ea. Alecu, nu că s-ar fi dat bătut ori să se împotrivescă, dar se obișnuise cu capriciile ei exagerate. De cele mai multe ori îi intra în voie, numai să evite discordiile. Dar mai era și imposibil să fie indiferent la surâsul ei. Uneori acesta, nu numai că îl răvășea, devenea mistuitor pentru sensibilitatea lui psihemoțională de creator și artist. Niciodată nu a reușit să învingă acest surâs. Geni era conștientă de asta și, atunci cund îi trebuia să obțină ceva de la dânsul, își utiliza surâsul ca pe o armă. Evident, nu de apărare, ci de cucerire. Ea mai avea și un atu care îi asigura captarea unei atenții sporite, favorabile ei. Acest „coz” era numele ei mic. În actele de identitate avea prenumele „Eugenia”, însă în familie o dezmiertau Genica. Așa au numită și colegii de școală, și multă lume din sat. Însă la oraș, chiar în primele zile, cineva a numit-o Geni – un alt diminutiv al lui „Eugenia”. Însă în cazul dat se făcea aluzie la numele unei protagoniste de origine italiană dintr-un film american, care tocmai se rula intens pe ecranele cinematografulor din capitală. Ei i-a plăcut grozav acest nume mic, delicat și chiar extravagant. Astfel, în noua ei societate, ea a devenit Geni. Dar nu s-a oprit aici. Fiind de baștină dintr-un sat din nordul Moldovei, la graniță cu Ucraina, îi plăcea să se

(continuare în pag. 9)

prezintă drept bucovineancă și asta adăuga chipului său încă o curiozitate atractivă.

Deși această fotografie lui Alecu îi era cunoscută demult, acum l-a pătruns ca o rază difuză. A stârnit în el un soi de nostalgie amestecată cu o gelozie iscată din imaginații provocatoare. Un sentiment de care, în ultimii ani, se străduia să se detașeze. Dar din nou și-a adus aminte cum, cândva, îi făcea lui Geni complimente, asemuind-o cu Gioconda lui Leonardo da Vinci. O săcăia, dacă nu cumva chiar ea a fost pe post de model în platoul maiestrului. Pe Geni o măguleau glumele lui, dar ascundea asta și se prefăcea umilită.

După căsătoria lor poza fusese lăsată uitării în albumul de familie. Doar Dora, mama lui Alecu, când venea la ei în vizită, o scotea pe furis din album și nu se mai sătura să o admire. Odată el a surprins-o și a întreat, mai mult ca să aprecieze atitudinea ei pozitivă față de noră:

– Îți place, mamă, cum arată Geni în poza asta?

– Of, tare-mi place! Parcă are un cuvânt pe buze, dar nu îngăduie să-l spună.

– Ei, Geni întotdeauna are ceva de spus, glumi fiul...

Acum iat-o, înrămată, în casa părinților lui, Dumnezeu să-i odihnească. Într-un târziu, cum privea concentrat chipul din ramă, involuntar, șopti: „De unde te-ai luat iarăși pe capul meu? Eu îmi caut de munca mea fără repaus, numai ca să nu-mi amintesc de tine. Lasă-mă...”

Alecu a ieșit în verandă să fumeze. Prin ferestruica deschisă adia un aer cu iz de iarbă fragedă, cosită de curând. Unchiul Ștefan Gârnu avea grijă de gospodăria lui, moștenită de la părinți. Li îngăduise bătrânului ca pe terenul grădinii să cultive iarbă de hrană pentru iepuri, cărora acela nu le mai știa numărul. În tufarii de liliac de după fântână își făceau de cap chirieci. Poleită de clarul lunii, mașina lui părea un OZN ce aterizase de urgență în ogradă. Priveliștea era încântătoare, dar nu avea chef de contemplare. Luna, din momentul ce americanul Armstrong a călcat-o în picioare, devni și ea, câteodată, supărătoare, iar Alecu nu înțelegea de ce ea îl deranjează ca o vrăjitoare săcâitoare. El a simțit o slăbiciune propagată de un nod în plexul solar și s-a așezat pe pragul casei. Când razele lunii au ajuns să cadă perpendicular pe dânsul, i s-a părut că fața ei plată, la unison cu poza aceea din perete, râde de dânsul, de starea lui bleagă. Asta îl irita și mai tare.

Deodată, din turla bisericii și clopotnițele cimitirilor de pe cele trei coline s-au revărsat dangătele clopotelor. Tonurile sunetelor erau diferite, dupăcum și clopotele, însă armonizau și o melodie cerească stăruia deasupra satului matinal. Intelectualul Gârnu nu prea cunoștea calendarul bisericesc, dar a înțeles că în această zi o fi vre-o sărbătoare importantă. Îndată, ca și soneria ceasului, s-a declanșat și cel de al treilea cântat al cocoșilor, de data aceasta armonios. Alte gânduri îl obsedau: „Tragerea clopotelor durează, dar oamenii nu se prea grăbesc să meargă la biserică să se roage pentru mântuirea păcatelor săvârșite cu voie și fără voie. De unde atâta pustietate între oameni?” Și-a dat seama că el însuși a uitat când a intrat ultima oară în biserică. La cât de trist era, l-a cuprins un soi de anxietate și mai apăsătoare și nu a mai avut somn.

Până la urmă, gândurile îl aduceau tot la căsnicia lui din ultima perioadă cu Geni. Relațiile lor deveniseră ca un film fără conținut și prost regizat. Se străduia să înțeleagă cum s-a ajuns la o prăpastie în familie. Doar fiica Ancuța îi mai leagă. Copila le-a venit pe lume târziu. La prima tinerețe

nu se grăbeau să aibă copii. Soția găsea mereu motive femeiești ce nu prea sunt pe înțelesul tuturor, iar el era preocupat de doctorat. Totuși, fiica lor a vrut și s-a născut. A dat dovadă de agerime în toate. A mers devreme la școală. S-a arătat cu înclinații deosebite pentru pictură și a urmat Colegiul Național de Arte Plastice.

Poate ar fi fost altfel, dacă Geni, acum 7 ani, nu rămânea fără serviciu. Școala de muzică la care preda canto, din cauza reducerii drastice a numărului de elevi, a fost comasată cu o altă școală de același profil. Alecu a depus atâtea eforturi ca să-i găsească alt loc de muncă. Datorită relațiilor pe care le avea nu numai în bresla muzicienilor, dar și cu notorii demnitari, a obținut câteva oferte, însă Geni respingea categoric orice propunere.

– Nu e profilul meu. Ia 'uzi, laborantă la catedră! Chiar ți-ar plăcea ca soția doctorului în muzicologie, a compozitorului și artistului emerit Alecu Gârnu să ștergă praful de pe instrumentele muzicale, să copieze partituri până a apuca-o vertijile? Și totul pe un salariu de rahat!

– Geni, asta doar temporar, o îndupleca el. Mai târziu poate va apărea ceva potrivit.

– Mai târziu s-ar putea să fie și mai dificil. Mai bine plec în Italia să șterg fundul bătrânilor, se îndărătnicea ea. De badantă încă n-am știut, dar de-acum încolo chiar eu voi fi aceea.

– Îți arde de glume...

– Eu nu glumesc. Deja am hotărât.

– Mai bine ca acasă nu-ți va fi, sunt sigur.

– Cel puțin, voi câștiga un ban decent. Mai știi, poate devin și milionară, făcu ea haz de necaz. Apropo, am nevoie de niște bani. Știi, drumul costă, dar și până mă aranjez... Hai, Alecu, fă rost de bani, îl privi ea cu rugă în ochi.

– Bani... Cât?

– Știu eu? Măcar vreo două mii de euro.

– Două mii?! Iarăși să mă împrumut.

– Atunci eu o să vând salba pe care mi-ai dăruit-o la 40 de ani.

– Nu, nu! Voi găsi vreo soluție.

– Cum dorești.

– Și noi cu Ancuța cum rămânem? Ce ne facem singuri?

– De ce singuri? Tu lucrezi în atâtea locuri și nu ai cu cine comunica?

– Nu e vorba de comunicare... Degeaba zici cu sarcasm că muncesc în multe locuri. Muncesc unde e posibil, doar ca să câștig bani pentru familie.

– Ei și? Tot nu e de ajuns. De aia trebuie să plec și să mă înțelegi corect.

– De-ar fi mai puține pofte pentru lucruri de prisos...

– Iarăși cu refrenul tău!... Tu să ai grijă de Ancuța. Vezi să-și facă bine temele. Să asculte de îndrumările profesorilor. Colegiul de pictură cere spirit de creație și muncă asiduă. Altfel nu pupă ea Artele Plastice la Academie.

– Ea, ca toate fetițele, deja are nevoie de anumite sfaturi nu de la tata, ci de la mama. Tu știi despre ce vorbesc.

– Stai liniștit. La ai ei 11 ani eu mă descurcam singură. Dacă va cere situația, vom comunica pe rețele,

(continuare în pag. 28)

Petre RĂU

EMINESCU ȘI DUMNEZU

(III)

În poemul "Învierea" întâlnim o descriere impresionantă, plină de detalii realiste, a slujbei din noaptea de Paște. Se știe că la momentul în care a fost scrisă poezia, poetul locuia într-una din chiliile bisericii Caimata din București, iar imaginile surprinse în poezie ar putea proba că Eminescu a participat la procesiunea religioasă: "*Prin ziduri înnegrite, prin izul umezelii, / Al morții rece spirit se strecură-n tăcere; / Un singur glas îngână cuvintele de miere, / Închise în tratatul străvechii evanghelii*".

Poemul face parte dintre cele mai concludente poezii religioase creștine de referință ale poetului: cel mai mare eveniment din istoria mântuirii neamului omenesc, învierea Mântuitorului, minunat relatat de poet. Alături de „Colinde, colinde”, poemul este situat în categoria acelor creații eminesciene ce exaltă momente de înălțare sufletească prilejuite de marile sărbători ale creștinismului.

După începutul preponderent descriptiv, cu preotul în altar vestind cuvintele Evangheliei, partea finală este rezervată unei izbucniri luminoase într-un imn de slavă în care "inimile toate se-unesc în armonie": "*Cântări și laude-nălțăm / Noi, Ție Unuia, / Primindu-L cu psalme și ramuri, / Plecați-vă, neamuri, / Cântând Aleluia! // Christos au înviat din morți, / Cu cetele sfinte, / Cu moartea pre moarte călcând-o, / Lumina ducând-o / Celor din mormintele*".

Și chiar dacă ultima strofă a poemului ar putea da impresia unei exprimări greoaie, poemul fiind de fapt el însuși mai mult descriptiv decât meditativ, ba chiar aceste ultime versuri ar putea părea o imitație destul de stângace a cântărilor pascale, învierea lui Iisus Hristos rămâne și pentru Mihai Eminescu - cel puțin prin acest poem de excepție - un prilej de bucurie, de aducere aminte de tot ceea ce Mântuitorul ne-a învățat pentru a fi buni creștini.

În poemul „Apari să dai lumină”, dominat de ideea de rugăciune, întâlnim, uneori în versuri stranii cumva rupte de preceptele credinței creștine, nepăsarea iubitei față de rugile fierbinți ale îndrăgostitului: "*O, marmură, aibi milă de-a mele rugăminți!*", "*O, marmură, aibi milă de ochii-mi rugători!*", "*O, marmură, aibi milă de stingerea-mi pe veci!*", "*O, marmură, aibi milă de sufletul meu trist!*", rugăminți care îl determină pe eroul liric să se asimileze de-a dreptul... dramei christice: "*Mă faci părtaș în lume durerilor lui Crist!*".

În poezia „Cu mâne zilele-ți adaogi” Eminescu surprinde la modul genial tristețea anilor care trec și se scurg nemilos pe lângă noi, lăsându-ne totodată și speranța că de fapt trăim un prezent continuu: „*Cu mâne zilele-ți*

Aplăută într-un context ce amplifică neliniștile fiecărui individ (legea de stăruire pandemică, situația economică, agresiune militară, catastrofe aviatice etc.), cartea scrisă de Petre Rău, *Mihai Eminescu. Gânduri în oglindă*, este un omagiu adus poetului național de un sensibil poet ce "reuşeşte să se citească pe sine în versuri", romanticul, eseistul, criticul și editorul Petre Rău, o dovadă a faptului că trăim cu un meșter din dinastia Eminescu.

Fiind un "asediat de poezie" (Daniel Corbu), "un poet ce practică o poezie a cunoașterii" (Mihail Găllănuș), Petre Rău se convinge că nu au apăs vremurile în care cântărește cîntecul religios și fiecare parte a acestui lucrări reflectă faptul că fondul lirismului eminescian nu încetează să suscite interesul adevăraților iubitori de artă, tentați să descopere noi semeni.

Cristine Roșu

ISBN 978-606-012-243-2
Editura InfoRaport

Petre RĂU

Mihai Eminescu
Gânduri în oglindă

Petre Rău - Mihai Eminescu. Gânduri în oglindă

adaogi, / Cu ieri viața ta o scazi / Și ai cu toate astea-n față / De-a pururi ziua cea de azi".

Poemul este socotit, în special de către reprezentanți ai clerului, că ar fi unul de natură religioasă, prin aceea că versurile poetului ar părea inspirate dintr-o spusă celebră a lui Fericitului Augustin în "Confessiones": „Anii Tăi, Doamne, nici nu merg, nici nu vin, ci stau toți împreună. Anii Tăi, o singură zi și ziua Ta nu este în fiecare zi, ci astăzi, fiindcă astăzi al Tău nu cedează zilei de mâine, căci nu urmează zilei de ieri. Astăzi al Tău: eternitatea”.

Dar la Eminescu întâlnim și poezii în care se îndepărtează sau chiar se detașează complet de sfera religiozității. Printre ele trebuie să amintim poemele "Eu nu cred nici în Iehova" (1876), Titlul poemului este el însuși provocator, punctând într-o manieră francă, o luare de poziție radicală a poetului asupra unor concepte precum viața, religia sau încercările societății de a-i perturba statutul de romantic desăvârșit: "*Eu nu cred nici în Iehova / Nici în Buddha Sakya – Muni, / Nici în viață, nici în moarte, / Nici în stingere ca unii. // Visuri sunt și unul ș-altul, / Și tot una mi-este mie / De-oi trăi în veci pe lume, / De-oi muri în vecinicie. // Și fiindcă în nimica / Eu nu cred, o, dați-mi pace / Fac astfel cum mie-mi pare / Și faceți precum vă place. // Nu 'nvălușiți a mea gândire / Nici cu stil curat și antic, / Toate-mi sunt de o potrivă / Eu rămân ce-am fost: - romantic*".

Publicat postum, acest poem are un pronunțat caracter polemic iar unii exegeți, în special partizani ai religiozității lui Eminescu, apreciază că poemul a fost scris pe fundalul unor atacuri care l-au vizat, ba chiar că afirmațiile vădite din versuri pot fi interpretate ca fiind exact pe dos. Alții susțin că aceste versuri nu sunt tocmai lămuritoare asupra ateismului lui Eminescu, fiindcă poemul începe ca o *profesiune de necredință* și se termină ca *ars poetica*, de unde putem conchide că prezența religiilor trebuie înțeleasă aici în cheie alegorică, ele desemnând diferite stiluri și curente literare.

În cunoscutul poem „Împărat și proletar” (1874) există versuri despre religie aflate și azi în dispută privind credința religioasă a poetului: "*Religia - o frază de dânsii inventată / Ca cu a ei putere să vă aplece-n jug, / Căci de-ar lipsi din inimi speranța de răsplăță, / După ce-amar muncirăți mizeri viața toată, / Ați mai purta osânda ca vita de la plug?*"

Se afirmă că aceste strofe ar face parte din discursul proletarului și nu al poetului. Și totuși, orice s-ar spune, sunt versuri pe care poetul le-a scris cu mâna lui, după ce le-a gândit și le-a acceptat cu mintea sa. Așa

(continuare în pag. 11)

încât, indiferent cui i-ar aparține discursul (împăratului, proletarului sau poetului) ele cu siguranță fac propagandă nu doar ateismului, dar și antireligiozității mai mult sau mai puțin socialiste. Mai mult, poemul în sine șterge orice speranță în viața eternă, după cum s-ar putea desprinde din versurile: *„Cu umbre, care nu sunt, v-a-ntunecat vederea / Și v-a făcut să credeți că veți fi răsplățiți... / Nu! moartea cu viața a stins toată plăcerea - / Cel ce în astă lume a dus numai durerea / Nimic n-are dincolo, căci morții sunt cei mariți”*.

Așa cum se știe, Eminescu a studiat mai multe religii, și asta nu neapărat pentru că se îndoia de cea în care se născuse, așa cum susțin unii interpreți ai operei sale. Să nu uităm, de pildă, că „Mihai Eminescu e singurul poet european care a făcut India nemuritoare în țara sa” [02].

Mai întâlnim referințe similare și în poeme precum „Glossă” (1883) - „cea mai budistă poezie a lui Eminescu” după cum se declară în [02], „Andrei Mureșanu” (1871) - în toate cele trei variante ale poemului dramatic, „Demonism” (1872) ș.a.

Criticul Alex Ștefănescu, cel care s-a ocupat îndeaproape în ultimii ani de problema religiozității poetului, vine în apărarea acestei idei cu declarație fermă, care bagatelizează discursul proletarului din acest poem: „Discursul proletarului, cuprinzând toate poncifele acestui gen de discurs (exploatarea omului de către om, religia - opiu al popoarelor, pledoaria pentru egalitarism, îndemnul la solidaritate adresat proletarilor de pretutindeni, instigarea la revolta, disprețul față de o artă decadentă, preferința pentru construcții monumentale etc.), poate fi considerat, mai curând, o parodie” [21].

Despre necredința sa religioasă, însă, Mihai Eminescu ne mărturisește și într-o scrisoare adresată iubitei sale, Veronica Micle, dar adusă la cunoștința opiniei publice abia la un secol și ceva după dispariția sa: „Dacă am avea religie, noi doi, am crede că Dumnezeu nu va lăsa nerăsplătit atâta amor, dar n-o avem, de aceea numai în noi înșine putem crede și pe noi înșine ne putem întemeia”.

Până și adepții religiozității poetului Mihai Eminescu susțin că aspectele creștine ale poeziei eminescene nu sunt multe, dar cele care sunt, sunt importante din punct de vedere ortodox, adică educația ortodoxă primită din familie și celelalte argumente pe care le-am enumerat mai sus în acest studiu, la care se adaugă și faptul că Eminescu a scris destule poeme în care manifestă reale cunoștințe de dogmă creștină.

Demnă de luat în seamă este și precizarea pe care adepții ai poziției BOR în privința religiozității poetului o fac, de pildă că Mihai Eminescu nu ar fi un poet religios în sensul strict al cuvântului (acest epitet i s-ar cuveni mai degrabă poezilor Vasile Voiculescu, Tudor Arghezi sau Daniel Turcea ș.a.) [22].

Cei care au adoptat teza ateismului sunt considerați că „depun eforturi (aproape) sisifice”, susținând inexplicabil că Eminescu ar fi reprezentant al proletarilor, sau „sfânt al Pământului”, sau „cuvântătorul sfințeniei Neamului și Pământului Românesc” [22].

Se mai argumentează în aceeași direcție și prin faptul că, chiar dacă în anumite poezii sau în proză Eminescu pare să fie un revoltat împotriva divinității, el nu amestecă religiile și recunoaște prestigiul spiritual și cultural al creștinismului, acest fapt fiind dovedit chiar de

una din declarațiile poetului: „Învățăturile lui Budha, viața lui Socrate și principiile stoicilor, cărarea spre virtute a chinezului Lao-tse, deși asemănătoare cu învățămintele creștinismului, n-au avut atâta influență, n-au ridicat atâta pe om ca Evanghelia, această simplă și populară biografie a blândului nazarinean, a cărui inimă a fost străpunsă de cele mai mari dureri morale și fizice, și nu pentru el, pentru binele și mântuirea altora. Și un stoic ar fi suferit chinurile lui Hristos, dar le-ar fi suferit cu mândrie și dispreț de semenii lui; și Socrate a băut paharul de venin, dar l-a băut cu nepăsarea caracteristică virtuții civice a antichității. Nu nepăsare, nu dispreț: suferința și amărăciunea întreagă a morții au pătruns în inima mielului simțitor și, în momentele supreme, au încolțit iubirea în inima lui și și-au încheiat viața pământescă cerând de la tată-său din ceruri iertarea prigonitorilor” (Ziarul «Timpul», 12 aprilie 1881).

Iar dacă vorbele scoase din gura unui personaj liric nu pot fi neapărat puse pe seama faptului că însuși scriitorul care le-a scris este protagonistul și încrezătorul deplin al lor, cuvintele scrise și publicate în articole de presă mărturisesc mai elocvent crezul gânditorului care a fost Mihai Eminescu, așa cum am citat mai devreme. Este un fapt bine știut că marele nostru poet național apără în presă biserica românească în mai multe rânduri și o face cu vehemență. Așadar, tema religioasă o regăsim nu doar în poeziile sale, ci și în activitatea sa publicistică.

Dacă Eminescu își expune destul de subtil o parte din caracteristicile sale religioase în unele din poeziile sale, cred că este mai edificator faptul că le întâlnim și în textele sale de publicistică, redactate cu mult mai elocvent. De pildă, Eminescu declară la un moment dat, într-o impresionantă îndemn de a ne apăra credința sfântă a strămoșilor cu mai multă fermitate și dragoste: „Istoria omenirii este desfășurarea cugetării lui Dumnezeu. Nu se mișcă un fir de păr din capul nostru fără știrea lui Dumnezeu”.

Cert este că în gândirea eminesciană se folosește adesea izvorul biblic.

Ar putea părea curios însă că pe un geniu ca Mihai Eminescu nu-l prea preocupă Iisus Hristos, dar în același timp e semnificativ mai apropiat de Fecioara Maria.

Chipul lui Iisus Hristos apare evocat în doar câteva poezii și în unele articolele publicate în „Timpul”. Mântuitorul în chip de răstignit îi servește la un moment dat ca termen de comparație în „Apari să dai lumină” – poem citat mai sus, unde este vorba de o Golgotă a dragostei erotice: *„Cu aspra nepăsare tu sufletu-mi aduci / Pe cele două brațe întinse-a sfintei cruci, / Și buzele-nsetate cu fiere mi le uzi / Când ruga mea fierbinte nu vrei să o auzi, / Mă faci părtaș în lume durerilor lui Crist... / O, marmură, aibi milă de sufletul meu trist!”*

În schimb, chipul Maicii Domnului îl regăsim în mai multe poeme. De exemplu, în poemul „Răsai asupra mea” citat mai sus, Fecioara Maria apare ca o „Femeie între stele și stea între femei”: *„Răsai asupra mea, lumină lină, / Ca-n visul meu ceresc d-odinioară; / O, maică sfântă, pururea fecioară, / În noaptea gândurilor mele vină! // Speranța mea tu n-o lăsa să moară / Deși al meu e un noian de vină; / Privirea ta, de milă caldă plină, / Îndurătoare-asupra mea coboară. // Străin de toți,*

(continuare în pag. 12)

pierdut în suferința / Adâncă a nimicniciei mele, / Eu nu mai cred nimic și n-am tărie. // Dă-mi tinerețea mea, redă-mi credința / Și reapari din cerul tău de stele / Ca să te ador de-acum pe veci, Marie!

Față de tema aleasă, despre proza lui Eminescu nu sunt multe de spus. Deși aria este una variată, scrierea propriu-zisă este una romantică, filosofică, de idei, de vibrație intelectuală, lipsită însă de teme religioase autentice. Așadar, mai toate motivele întâlnite sunt subordonate dimensiunii filosofice. Viața este înfățișată ca vis, miracolele sunt de natură divină, Edenul este terestru.

Pe un puternic fundament filosofic, sunt atinse totuși și unele repere creștine, nu însă dintre cele mai de interes. De pildă, din acest punct de vedere, putem evidenția tangențial subiecte precum unele dezbatere despre misterul genezei, dar și înfățișarea unor figuri de sihaștri și fețe bisericești, viziuni paradisiace, imagini indeocreștine ale raiului (nuvela "Cezara") etc.

Presupusa răceală față de treburile creștinești simțită pe alocuri în versurile eminesciene este caracterizată drept o "pierdere spirituală" din partea poetului. Iată cum vede Nichifor Crainic această metamorfoză: „Ar fi foarte interesant să cunoaștem toate cauzele pierderilor spirituale ale lui Eminescu, dar mai interesant mi se pare să accentuăm că regretul după un lucru e tot una cu dorința de a-l avea. Cine tânjește după credință și după speranța pierdută e în situația de a spune, ca în Evanghelie: Cred, Doamne, ajută necredinței mele! Și aceasta mi se pare că e starea spirituală a lui Eminescu (...) Când Eminescu se spovedește în rugăciune spunând: Eu nu mai cred nimic și n-am tărie, e ca și cum ar repeta în alți termeni cuvântul din Evanghelie: Cred, Doamne, ajută necredinței mele. Geniu după chipul lui Dumnezeu, păstrând sub ruine sufletești ardoarea adorării, pe deasupra genunilor sale filozofice planează zborul în lumina divină a Luceafărului” [10].

Un mare iubitor al operei eminesciene, scriitorul Răzvan Codrescu, afirmă: "Și mie mi-ar fi plăcut ca «poetul național», atât de reprezentativ în multe alte privințe pentru «sufletul românesc», să fi fost mai pătruns, în viață și operă, de duhul creștinismului - și mai ales al ortodoxiei «strămoșești». Se întâmplă însă că n-a fost așa" [10]. Tot el ne amintește de faptul că în proza lui Eminescu motivele religioase sunt puține, în afară de faptul că apar unele figuri de sihaștri și de călugări nefiind altceva de remarcat, trăgând totodată și unele, după mine cam pripite: în raport cu întreaga operă poetică eminesciană sunt puține poezii (cele mai multe făcând parte dintre cele postume) care pot fi invocate ca purtând un mesaj creștin demn de luat în considerare; din opera publicistică se pot pune în evidență doar câteva pasaje referitoare la creștinism și biserică, în timp ce biografia poetului este și mai săracă în repere creștine autentice; așa încât s-ar putea pune întrebarea dacă nu cumva supralicitarea dimensiunii creștine a operei eminesciene nu este cumva un abuz interpretativ privitor la Mihai Eminescu [09].

„Ce au fost românii pe când eu n-am fost, se-ntreabă el, ce vor fi ei, când eu n-oi mai fi. Oare eu, tu, el, nu e totuna. Fără eu nu există timp, nu există spațiu, nu există Dumnezeu, fără ochi nu e lumină, fără auz nu e cântec - ochiul e lumina, auzul e cântecul, eu e Dumnezeu" declară genialul poet (Ms. 2262, f2).

Așadar a fost Eminescu credincios sau nu? Aceasta este o întrebare la care nu poți da un răspuns fără să-i cunoști întreaga viață, operă poetică, dar și cea publicistică. Ca să nu mai vorbim de faptul că, chiar înarmat cu tot ceea ce a însemnat Mihai Eminescu, tot poți avea neșansa să nu poți răspunde categoric la această întrebare. Și asta în primul rând pentru faptul că mintea unui geniu nu poate fi deslușită întotdeauna corect dacă este raportată și pusă alături de tiparele minților obișnuite.

Despre genialitatea poetului, criticul și esteticianul Tudor Vianu, cel care s-a ocupat în profunzime de stilistica poeziei eminesciene, remarcă: "Mintea lui Eminescu lucrează cu ideea originilor lumii, a infinitului, a creației, adică cu cele mai înalte concepte făurite de rațiunea omului. Printre acestea, ideea eternității stăpânește mintea sa într-asemenea măsură, încât una din atitudinile cele mai obișnuite ale poeziei sale este considerarea lucrurilor în perspectiva eternității. Este, în toată poezia lui Eminescu, o considerare a lucrurilor foarte de sus și foarte de departe, dintr-un punct de vedere care rușinează orice îngustime a minții, orice egoism limitat. Marea superioritate intelectuală a poetului este una din formele cele mai izbitoare ale manifestării lui și aceea care explică prestigiul atât de covârșitor al operei sale".

Dacă ar fi fost un necredincios, asta nu se putea întâmpla decât dacă ar fi fost puternic influențat de idei filosofice privind esența lumii și destinul ei ale unuia ca Schopenhauer, vădit rupte de credință. Sau poate a fost influențat de budismul ateist, cultură pe care poetul o stăpânea pe deplin. Dar nu cred deloc că ar fi o mare durere pentru noi dacă Eminescu ar fi un necredincios.

Să-i recunoaștem lui Eminescu, dacă nu religiozitatea sa, măcar înălțimea sa spirituală pe care nu a mai atins-o până acum niciun alt poet român.

Bibliografie:

- [01] M.S.Belenki, *Despre mitologia și filosofia Bibliei*, Ed.Politică, Buc. 1982
- [02] Amita Bhose, *Eminescu și India*, Editura Cununi de stele, 2009
- [03] George Călinescu, *Viata lui Mihai Eminescu*, Editura Semne, 2004
- [04] George Călinescu, *Opera lui Mihai Eminescu*, Editura Minerva, 1976
- [05] Theodor Codreanu - *Eminescu și mistica nebuliei*, Ed.Junimea, Is. 2010
- [06] Theodor Codreanu - *Eminescu în captivitatea „nebuliei”*, Ed.Universul, Chișinău, 2011
- [07] Theodor Codreanu - *Fragmente despre Eminescu*, Ed. Junimea, Is. 2017
- [08] Răzvan Codrescu, *În jurul lui Eminescu*, Ed. „Christiana”, Buc. 2009
- [09] Răzvan Codrescu, *Eminescu și creștinismul: abuzuri interpretative*, România liberă, 12 iunie 2008
- [10] Nichifor Crainic, *Spiritualitatea poeziei românești*, Ed. M.L.R. 1998
- [11] Dorin David, *De la Eliade la Călinescu. I*, Buc. Ed.Eikon, 2010; 2, 2013
- [12] Anton Dumitriu, *Homo Universalis*, Editura Eminescu, 1990
- [13] Dumitru Irimia & Co, *Dicționarul limbajului poetic eminescian. Concordele poeziilor antume*, Editura Axa, Botoșani, 2002
- [14] Solomon Marcus, *Eminescu sau poezia ca încântare*, Convorbiri literare, Nr. 1/2013
- [15] Tudor Nedelcea, *Eminescu și cugetarea sacră*, Craiova, Ed.Scrisul românesc, 2000
- [16] Constantin Noica, *Eminescu sau Gânduri despre omul deplin al culturii românești*, Editura Humanitas, 2014
- [17] Constantin Noica, *Introducere la miracolul eminescian*, Humanitas 1992
- [18] Petre Rău, *Eu și Dumnezeu*, Editura InfoRapArt, Galați, 2014
- [19] Eugen Simion, *Proza lui Eminescu*, Editura Junimea, 2018
- [20] Alex. Ștefănescu, *Eminescu, poem cu poem. La o nouă lectură*, Buc. Editura Alfa, 2017
- [21] Tudor Vianu, *Studii de stilistică*, Ed.Did. și Ped. București, 1968
- [22] site-ul <https://www.crestinortodox.ro> și episcopii, articole 2010-2020
- [23] Colecția de articole „Eminescu și ortodoxia” de Gianina Picioruș.

Laurențiu DRĂGUȘIN

Sunt eu

Sunt fiul Pădurii-Nebune
Și al Câmpiei-Fără de Sfârșit.
Cineva ne citește din rune
sub cerul acesta-ndoit.

Treptele zării au margini de lut
în veacul uitat demult și stingher,
doar zborul e un alt început
când ne sprijinim cu toții de cer.

Măinile s-au proptit în ferestre,
piețele din orașe dispar.
Arșița brumei arde pe creste
și zidul s-a transformat în altar.

Prin grădini doar macii visează.
Paznicul nopții sunt eu.
Călătorul cu mine așează
semnele drumului greu.

Iluminări

Iluminări de foc par să fi fost
atingeri de lumină vie
într-o clepsidră veche fără rost.
Pe frunze timpul încă ne mai scrie.

Pun sămburii de veghe în năvod
ca pentr-o nouă liturghie,
iluminările dau încă rod
cerându-mi vamă numai mie.

Vreau să-nțeleg ce vină mă apasă
deopotrivă peste răni curgând
un sânge viscolind prin carne lasă
aceste urme-n fiecare rând.

Un dor nebun

Fumegă-n iarbă ziua de prea mult
despre un timp al orelor fecunde.
Dospirea ploii e ca un tumult.
Nimic pe dinăuntru nu se-ascunde.

Se trage în adânc și zidul șters
și rănilile ni le-mbrăcăm pe rând.
Nisip mai e căci încă nu s-a mers
la vânătoare cu zăpezi din gând.

În peștera tâlharilor sluți
doar vântul mai trage zăvorul.
Se numără banii celor avuți,
Se dă cu zarul, se văruie zborul.

Alunecarea pare un dușman
și-n ochii tăi e doar mirare.
În mine crește-n fiecare an
un dor nebun care mă are.

Cocori surzi

Armata cocorilor surzi
de atâta timp numai ei cântă,
niciodată nu îi vezi uzi,
bat cerul cu aripa frântă.

Se schimbă o lume cu alta mereu,
parcă-ar vrea să intre-n poveste.
Cocorii sunt surzi și doar eu
le fac semn să ne dea câte-o veste.

Păzesc cerul dintr-o parte în alta
Descuind primăvara doar ei
dar sunt surzi și lumina înalta
îi zidește într-una mai grei.

Flaut pe răni

poetului Florea Burtan

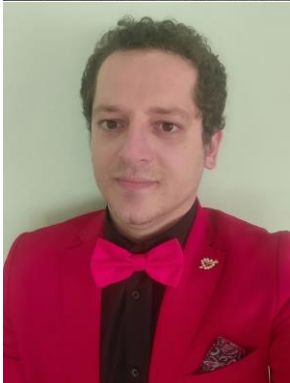
Rănilile noastre demult nu mai sunt,
doar flautul cântă pe ele.
Vine o iarnă și peste cuvânt,
peste toate urmele grele.

Poștalionul rămâne și el
îngreunat de grijile noastre.
Se dă cu zarul, se moare la fel
sub zările atât de albastre.

Dar rămâne praful de stele curat
al viselor noastre de mâine
și grădinile din cerul furat
de mâinile care ard într-o pâine.

Rănilile noastre demult nu mai sunt,
doar flautul cântă pe ele
cu o lacrimă de sub pământ
care se mută în stele.

Sebastian GOLOMOZ**Filosofia mirării**

merg cu Sebi în parc
 adoră înălțimile și
 să se dea pe cele mai
 înalte tobogane
 insistă să ieșim
 chiar și când plouă
 atunci alergăm
 unul spre altul
 iarba plânge de fericire
 sub tălpile noastre
 și ne surprinde îmbrățișați
 în cercul eternității
 mâna lui stângă în
 mâna mea dreaptă
 găsește
 de fiecare dată
 cheia de îndeplinit
 idealuri
 în doi găsim mereu
 motive să exersăm
 filosofia mirării și
 să ne cântăm bucuria
 la o chitară
 imaginară.

Melancolie calibrată

cu câteva zile înainte
 de a pleca fără
 să-și ia la revedere
 bunica
 m-a rugat
 să o duc
 la coafor
 tata
 m-a rugat
 să-l bărbieresc
 și a plecat
 când eram la
 al doilea majorat
 parfumul absenței
 persistă
 prea multă liniște
 e neliniște
 prea multă tăcere
 e durere
 sub imperiul lacrimilor
 interioare

râul de piatră e
 ultimul sigiliu
 peste sanctuarul
 amintirilor
 înaintea fiecărui
 te rog
 mă încercă o
 melancolie calibrată.

Solipsism

tăcut ca un pește
 străin de păcatele
 lumii contemporane
 mă învârt în jurul
 cheii inimii mele
 nerevendicată de nimeni
 – așteptările nasc dezamăgiri –
 pe cerul camerei
 noaptea-mi citește gândurile
 încă bătute de
 memoria nocivității
 sub care pulsează
 vocativul durerii

sunt amintiri generoase
 ce îți lasă riduri
 abisale
 cu cât îmbătrânește sufletul
 omul nu se mai teme de
 ziua-n care va trebui
 să îmbrace
 sacoul de iarbă.

Verbul fericirii

Primăvară
 în mijlocul iernii.
 Astăzi
 m-am trezit
 mai optimist
 decât ieri.
 Fotografia unei femei
 râde
 în urechea mea.
 Zâmbetul
 îmi colorează fața
 cu grația peștelui
 țâșnind din apă.
 În liniște
 – perlă culeasă din
 inima acvariului –
 vorbesc despre tandrețe
 la timpul prezent.
 A visa e
 verbul fericirii.

Știu că mă iubești

chiar dacă îți porți orgoliul
 ca pe o decorație
 spunându-mi că s-a sfârșit
 povestea noastră

(continuare în pag. 15)

ochii tăi mă strigă
ca din gură de șarpe
să rămân lângă tine
și mie-mi place
să mă învârt
în cercul nehotărârii tale

îmi întorci spatele
trăgându-ți peste umeri
privirile mele
cu o delicatețe emoționantă
te prind de mână

când două răni se întâlnesc
durerea intră-n moarte clinică
și din sărutul
a două puncte
iese învingătoare
linia inimii.

Trece neobservată

stau la o terasă
și beau o cafea
nicio masă-n jur
nu e ocupată
mă gândesc la cei care-mi
citesc poezia
și cum singurătatea mea
trece neobservată.

Arsenie AUGUSTIN

Îngerul meu stă la taifasuri prelungi
În grădina cu mirosuri jilave,
Uită că-l aștept la colțul
Eternului viu.
Oftează, sare și urcă
Pe cocoașa pământului
Împingând tot mai sus cerul de foc.
E c-un pas înaintea furtunii
Ce se-ncinge la porțile inimii slabe,
Îmi băntuie noaptea
Cu frisoane, iluzii și taine
Ascunse sub aripa-i-vâslă.
Adoarme târziu când se-nalță
Luna pe muchiile umbrei
Dospite-n uitare.

E cald și lumina rătăcește
Prin aerul dezrădăcinat al serii,
Umbrele cu mii de fețe alcaline
Se preling
Pe noduri făcute în grabă.
Legi de tine lumea strâns
Ca-ntr-o patrie unde tăcerile sunt
Prea monotone să doară.
Lasă-ți mâinile să devină albastre,
Imită zborul îngerului din
Tunelul de gheață.
Spune-i că marea ce stă atât de aproape
E îmbrăcată în alb asemeni
Celor din jurul absidei.

Natalie BISSO
(Germania)

Casa din munți

Sunt aici pentru mine
Aprind șemineul și stau pe scaun.

Totul îmi trece prin minte ca o flăcără.

Nu e nevoie, nu mă grăbesc acum.
Drumul meu va fi urmat de
Filigranul cuvintelor

Orașul meu

Am iubit acest oraș până în adâncul sufletului meu,
Și grădini la un apus de soare purpurii,
Unde luna este ca brânza topită
Și vânturile bat ca niște libertini beți.

Și drumuri nisipoase aleatorii,
Parcuri, pătrate și mirosoare picante,
Părăsind pragul acoperit de zăpada dimineții,
Văăându-și viața în vitrine de sticlă.

Acest oraș a devenit deja casa mea.
Străzi vechi ale străzilor de întoarcere,
Sunt familiarizat cu decorul simplu,
Ca niște monede într-o cutie cunoscută.

Ca moniștii pe gâtul unei măicuțe,
Sunt trei rânduri de ferestre cu lumină în semiîntuneric,
Ele mă cheamă ca într-o lume ciudată
Unde secretul este ascuns într-un frac special.

Orașul vechi a devenit preferatul meu!
A auzit zgomotul teribil al vremurilor grele,
Ca într-o casă de amanet - un rubin arzând,
Păstrează memoria secolelor anterioare.

Orașul adormit este spălat de ploi,
Și mângâiat de razele zorilor,
Prospețime a simțirii, cu entuziasmul sufletului
Care se va înmulți în versurile poetului.

Cancan sub vioară

Din aripi a fugit o șoaptă,
Tăcerea a domnit brusc în hol,
Și vinul scânteia în pahar,
Când artistul a urcat pe scenă.
Și sufletul a decolat, ca într-un vis,

Simțurile mele pot dansa,
Sunetele viorii îi sărutau pe toți cei de acolo,
Și s-au înecat înșelător în vin.

Scrie

Ca un uragan,
Mergi pe drumul tău și schimbă-ți viața.
Și gândul este oaspetele tău, uneori neașteptat,
Tocmai s-a oprit la poarta ta.

Speranțele și scuzele trecute -
Nu le vei găsi în coșurile paradisiului,
și există multe concepții greșite nejustificate
Toate acestea vor apărea
Înaintea lui Dumnezeu ca o pădure.

Și în acest moment, simplu și ciudat,
Tu, atât de condus de un sentiment de răzbunare,
Ce nu vindecă rănilor,
Vei părăsi casa tatălui tău drag.
Te răzbuni pe tine pentru zgârcenia cuvintelor,
Pentru că nu dormi noaptea,
Și scrii poezii ieftine

O răzbunare care arde în minte,
Poate cel mai bun strateg al tău,
Scrii de parcă ai fi în exil,
Pregătești doar tactici și fuga în necunoscut

Scrie cum respiri! Într-un moment de ceață
Te sufoci în ritmul replicilor,
În care vei găsi floarea dorită a iubirii
Și vei expira mereu
O silabă lipsă

Leonard POPA

**“Toți poeții au aceeași naționalitate...”
Interviu cu poeta NATALIE BISSO (Germania)**

Natalie Bisso este poetă, romancieră, eseistă și compozitoare. Este autoarea a 13 volume de poezie și prezentă în mai multe antologii lirice internaționale. Poeziile sale au fost traduse în 45 de limbi. A fost distinsă cu titlul de „Personalitate de onoare a literaturii și artei mondiale”. Membru corespondent al Academiei Internaționale de Științe și Arte (MANI). Membru al Academiei Internaționale pentru Dezvoltarea Literaturii și Artei (MARLEY) și al Academiei Internaționale de Literatură Rusă (MAPC). Este inclusă în cartea „50 de femei de nouitate ale Europei”.

- Sunteți o poetă germană născută în Rusia sau o poetă rusă care locuiește în Germania? Ce a fost decisiv în destinul dvastră poetic?

- Nici nu trebuie să mă gândesc la asta pentru a vă răspunde la întrebare. Pentru că niciuna, nici cealaltă presupunere nu mi se aplică. Nu, nu sunt rusoaică sau germană. Dar vorbesc limba rusă foarte bine și locuiesc în Germania de peste 35 de ani. Chiar dacă răspunsul meu ar coincide cu o parte a întrebării tale, tot nu mi-aș schimba opinia reală pe care am dezvoltat-o de mult și ferm: sunt doar o poetă! Toți poeții au aceeași naționalitate, cea poetică. Există o astfel de țară - POEZIA. Iar MAJESTATEA SA CUVÂNTUL și EXCELENȚA SA POEZIA le stăpânesc, indiferent câte limbi vorbesc. Îmi scriu poeziile în rusă, pentru că asta știu perfect. Răspunzând la a doua parte a întrebării, sunt sinceră, puțin confuză. Ce a devenit decisiv în destinul meu poetic? Cred că poezia însăși. Faptul că poezia există în viața mea mă face fericită.

- Cum influențează granițele geo-politice granițele poeziei?

- Aceasta este o problemă geopolitică complexă. Dar tot voi încerca să răspund. Granițele sunt granițe, indiferent cum arată. Toate frontierele au propriile reguli, care sunt uneori periculos de încălcate. Aceste reguli depind de multe împrejurări, începând de la politica și strategia țării în care locuiești și nu se termină nici măcar cu țara în a cărei limbă îți scrii lucrările. Cu toate acestea, nu sunt politician și nici măcar politolog. Nu am informațiile complete, nu am abilitățile de a analiza acțiunile politice și, sinceră să fiu, deși sunt foarte preocupată de tot ce se întâmplă în lume, sunt conștientă că nimic nu depinde de mine, de opiniile mele, de propriile analize sau avertismente (chiar dacă aș fi un prezicător). Dar ați pus o întrebare direct legată de geopolitică. Desigur, acest lucru interferează cu poezia. La urma urmei, cine este poet are nevoie de limite?! Se amestecă el cu geopolitica? Da! În mod clar, geopolitica influențează poezia însăși și limitele poeziei, deși îmi place să afirm că poeții sunt în afara

Poeta Natalie Bisso (Germania)

politicii. Ei ignoră granițele, interdicțiile și ostilitatea. Poetul este un gânditor iubitor de libertate, care nu tolerează granițele și interdicțiile, care își exprimă gândurile în cea mai frumoasă formă de narațiune - în poezie. În versificare, în special în poezia rusă, există reguli și manuale despre versificație. Rima, ritmul, potrivirea numărului de silabe, metaforele și comparațiile sunt foarte importante. Numai atunci când aceste reguli sunt respectate, poezia sună cu adevărat magistral. Dar există și erori, și atunci pare stângace. Nu am de gând să explic întreg manualul de poezie, dar chiar și din aceste câteva exemple, puteți înțelege cât de greu este să scrii o poezie rimată. Și eu scriu exact cu rimă! Rimă strictă (rimă care nu a fost uzată de secolele anterioare), ținând cont de toate elementele prozodiei, ca să nu existe niciun cârlig (cum se spune), ca totul să fie lin în poezie - acest lucru este departe de a fi ușor. Nu sunt aceste reguli suficiente pentru un poet? Are nevoie și de granițe geopolitice? Acestea l-ar încurca definitiv pe poet. Pe de altă parte, nimeni nu poate interzice unui poet să gândească. Nicio graniță geopolitică nu va opri, încetini sau înăbuși talentul, gândurile și poezia lui. Da, acesta este un răspuns complicat la o întrebare complicată.

- Dar influențează poezia granițele geo-politice în vreun fel?

- O face într-o oarecare măsură. Mi se pare că poezia, pur și simplu, nu acordă atenție granițelor geopolitice. Mai ales în era progresului digital. Uite, poeziile multor poeți din diferite țări sunt traduse în alte limbi, sunt citite și publicate în diferite țări. Există o influență a geopoliticii asupra poeziei în asta? Sau, poate, aceasta

(continuare în pag. 18)

este influența poeziei asupra geopoliticii? Poezia nu are granițe, deși uneori se confruntă cu diverse feluri de obstacole, inclusiv lingvistice și geopolitice, ceea ce înseamnă că există un fel de influență.

- Pentru cineva care tocmai vă descoperă poezia, de unde ați sugera să înceapă?

- Oh! Aceasta este cea mai simplă întrebare. Din poezie! Citiți și recitați poezii ale unui anumit autor din ani diferiți. Cititorul va putea să compare poezia de mai devreme și de mai târziu, să descopere temele și imaginile poetice care definesc personalitatea autorului. Dacă poeziile mele sunt traduse în diferite limbi (chiar dacă nu în forma în care scriu, în rimă), sunt mulțumită, deși, de cele mai multe ori, se transmite doar sensul dat de mine, nu și forma în care îmi îmbrac versurile.

- Cunoscut un concept drag dvstră, *Hyperpoemul*... Cum ați intrat în acest proiect și cum l-ați defini?

- Îmi pare rău, dar *Hyperpoemul* nu este proiectul meu, deși sunt implicată activ în el. Autorul proiectului este un tânăr scriitor din Sankt Petersburg, Alexander Kabishev. Nu știu exact ce i-a dat ideea de a face un astfel de proiect, dar mi se pare pur și simplu grandios. În primul rând, acest proiect este strict tematic și, în al doilea rând, nu este interesant doar pentru toți autorii care au dorit să participe la el. Subiectul în sine unește toate popoarele, toate țările și continentele. Nu există ostilitate, nici chemări rele, nici negativitate, nici granițe geopolitice. *Hyperpoemul*, prin însăși existența sa, servește drept punte de prietenie pentru toate națiunile. Mai mult decât atât, primul volum din *Hyperpoema* a intrat deja în celebrul *Guinness Book* prin dimensiunea și mărția sa. Primul volum al cărții *HYPERPOEMA* a adunat aproximativ 1.700 de autori din diferite țări. Cartea a fost publicată și este distribuită cu succes în întreaga lume. Al doilea volum al *HYPERPOEMEI* tocmai își recrutează noii autori. Fiecare autor poate participa la acest proiect o singură dată. Și până astăzi, din câte știu, 2.000 de poezii noi din întreaga lume și-au trimis deja poeziile pentru al doilea volum al *Hyperpoema*. Cred că proiectul nu se va termina aici, are un viitor bogat și promițător. Acesta este un proiect grandios, în ceea ce privește amploarea și durata. Știi foarte bine că lucrurile nu se întâmplă atât de repede în literatură. Când apare o idee, se gândește și se dezvoltă un plan, începe colectarea de material, apoi prelucrarea, editarea etc., și abia după aceea materialul este înaintat presei. Uneori, trec mai mulți ani între începerea unui proiect și publicare. În acest timp, cresc noi generații, se deschid noi talente și apar tot mai mulți poeți și scriitori tineri. Desigur, atunci când află despre un astfel de proiect, vor să ia parte la el. Și așa mai departe - de la un volum publicat de *Hyperpoema* la altul, la al treilea etc. Acest *HYPERPOEM* poate dura pentru totdeauna.

- Într-o poezie, ați scris:

„Deveniți parte dintr-un program convenabil,

Căutând justificarea acestui timp.

Timpul și morala se schimbă...”

Timpul și morala noastră se schimbă în ceva mai bun?

- Această poezie se numește „ÎNDOIELILE”. Spre marele meu regret atât timpul, cât și morala nu se schimbă în bine. Deoarece sunt o persoană adultă, cu o opinie stabilă, pot spune cu încredere că estetica comporta-

mentului, moralitatea, relațiile intergeneraționale, dorința de cunoaștere și noile mișcări au fost foarte zdruncinate în toate țările și sunt o crimă împotriva Mamei Natură, a politicii și a economiei. Da, de fapt, totul converge spre o schimbare în rău, după părerea mea. Și asta nu pentru că părerea mea este depășită, ci pentru că, undeva, cineva duce o politică criminală, introducând inovații nepotrivite în societate, complet contrare unei existențe umane decente. Societatea devine din ce în ce mai agresivă, lipsită de griji, iresponsabilă, neglijentă, obraznică, nemanierată, inestetică, grosolană, insensibilă la nenorocirea altcuiva. Vă pot da mai multe epitețe și exemple, dar este necesar? La urma urmei, acest lucru este vizibil pentru orice adult care a primit o educație decentă și o înțelegere a semnificațiilor care servesc în beneficiul și nu în detrimentul societății, țării și lumii. Dar sunt o optimistă incorrigibilă. Cred -și sper- că moda pentru toate lucrurile rele va trece și vor veni vremuri mai bune.

- Reproduc dintr-un eseu de-al dvstră: *Jucându-vă cu cuvântul și soarta, Desenând înfățișarea originală, Vei fi în continuare tu însuși, Invincibil și liber! Ne asigură poezia libertatea? Sau, mai degrabă, ne-o limitează?*

- Libertatea de gândire are o sferă nelimitată. Dar poezia însăși, cea scrisă pe hârtie, publicată pe rețelele de socializare sau chiar cea orală și surprinsă pe video, capătă o formă de libertate. În poezie, libertatea este relativă. În primul rând, trebuie să luăm în considerare bariera lingvistică. Indiferent cât de mult ai încerca să traduci poezii în alte limbi corect și textual, acestea arată și sună diferit. Și mai des - nu la fel de frumos ca în original. Nu-mi place poezia fără rimă, dar trebuie să o accept. Și aceasta este deja o anumită restricție a libertății pentru mine și poezia mea. În al doilea rând, eu personal nu scriu poezie pe teme politice, religioase și altele. Prin urmare, pentru mine și munca mea, conceptul de libertate este mai larg. Mă las purtată de gânduri și de sentimente puternice. Scriu doar poezii lirice pozitive. De aceea eu și poezia mea suntem mai mult liberi decât limitați. În al treilea rând, există autori specializați în subiecte politice, religioase și erotice. Știi foarte bine că, întotdeauna, în orice moment, în toate țările, atât poezii antice, cât și cei moderni, dezamăgiți ai guvernului, sistemului, conducătorilor și bisericilor, au fost interziși, persecutați, închiși și chiar executați pentru lucrările lor. Deci nu există libertate necondiționată în poezie. Poezia nu dă prea multă libertate, deși nu se poate spune că nu există deloc. Totuși, depinde în mare măsură de țara de reședință, regim, sistem, orientare religioasă etc. La urma urmei, știm că există un „*Index al cărților interzise*” - o listă oficială de cărți publicată de Vatican, pe care Biserica Catolică le-a interzis credincioșilor să o citească sub amenințarea cu excomunicarea. Pentru prima dată, o astfel de listă de cărți a fost publicată la instrucțiunile Papei Paul al IV-lea (Caraffa) în 1559. De exemplu, de departe cea mai periculoasă carte din lume este *Necronomiconul*, cunoscută și sub numele de *Cartea morților* sau *Al-Asif*, o carte a unui celebru autor de romane gotice american, Howard Phillips Lovecraft (1890-1937). În Prefața *Necronomiconului*, acesta ne spune că e o carte periculos de citit, deoarece poate dăuna sănătății fizice și

(continuare în pag. 19)

psihice a cititorului. În diverse momente, lista lucrărilor interzise a inclus lucrări ale unor autori precum Lorenzo Valla, Erasmus de Rotterdam, Lawrence Stern, Voltaire, Daniel Defoe, Giordano Bruno, Copernic, Kepler, Galileo, Honore de Balzac, Sartre și alții. Aproape toți filozofii occidentali celebri au fost incluși în listă, inclusiv credincioși precum Descartes, Kant și Berkeley. Cu toate acestea, chiar și acum există cărți care sunt interzise lecturii largi, iar lista lor este actualizată în mod regulat. Acum, vă rog să-mi spuneți, poezia ne dă nouă, scriitorilor și poezilor, libertate sau ne-o limitează? Acestea sunt întrebări cu un răspuns greu de dat... Da, rămânem liberi și invincibili în gândurile noastre. De asemenea, suntem liberi să alegem - putem să ne scriem propriile lucrări și să le publicăm. Dar trebuie avut în vedere faptul că acestea pot fi interzise sau pot aduce nu numai restrângerea libertății, ci și prejudicii autorului, mai ales având în vedere elementele actuale foarte agitate și ostile din societatea contemporană.

- Sunteți autoarea a 13 volume de poezii, ați fost tradusă în 29 de limbi ale lumii și publicată în 15 antologii internaționale în limbile diferitelor țări. Luați parte intens la viața literară de pe diferite meridiane... Aveți timp pentru toate?

- Vă rog să mă iertați, dar este extrem de jenant pentru mine să-mi enumerez premiile și realizările. Sunt multe și ocupă un spațiu suficient în inima mea. Chiar dacă într-o zi ar fi 72 de ore în loc de 24, nu mi-ar fi de ajuns să fac tot ce am în minte. Am proiecte prioritare care îmi ocupă timpul de câțiva ani, deși încerc să conduc multe cazuri și proiecte în paralel. Unul dintre principalele proiecte este *Asociația Literară Internațională „TRIBUNA CREATIVĂ” (ILACT)*, al cărei fondator și președinte sunt. Am multe responsabilități și lucrez aici. Asociația are propriul său statut, sigiliu, site oficial, Prezidiu, membri ordinari și de onoare. Au fost elaborate documente de proiectare originale, pliante, diplome, certificate și certificate. Asociația organizează anual mai multe concursuri literare în două sau mai multe limbi. Scara este foarte largă. Acoperirea autorilor este de 36 de țări din întreaga lume. În ultimii ani, am organizat și am ridicat autoritatea Asociației noastre la un nivel foarte înalt. De asemenea, sunt creatorul mai multor grupuri literare. În ele lucrează administratorii și moderatorii, dar trebuie să rezolv și controlul și toate problemele care apar acolo. Bineînțeles, continui să creez, să scriu poezie, o mulțime de articole și cursuri de master, particip la evenimente la care reușesc să particip, pregătesc materiale pentru publicarea unor noi colecții de autori, recent a fost publicată o carte în altă țară, pe care am tradus-o. În rusă, Uneori mă întreb cum mă descurc, alteori sunt nemulțumit de mine că nu am făcut tot ce mi-am planificat. Îmi place ceea ce fac. Și nici nu mă pot imagina fără poezie.

- Care sunt regretele poetului de astăzi?

- Probabil, faptul că nu există pace în lume... Că sângele se varsă, că mor copiii de foame, că au apărut viruși periculoși care distrug omenirea, că Pământul nostru este expus la diferite tipuri de influențe care strică rezervoarele, pădurile, natura, că există atât de multe incurabile. boli pe care omenirea nu a învățat să le trateze, pe care oamenii au devenit agresivi, insensibili, indiferenți. Poeții sunt oameni vulnerabili și senzitivi, trec toate evenimentele prin inimă și, prin urmare, găsesc o mulțime

de lucruri negative, care provoacă regrete. Am citit recent într-o revistă că sunt atât de mulți oameni singuri în Japonia, încât chiar își pun capăt vieții prin sinucidere. Este groaznic, nu-i așa? Și asta este în era dezvoltării digitale, în era progresului și inteligenței artificiale. Deci internetul nu este deloc un substitut pentru comunicarea cu o persoană vie! Dacă ieși în oraș și urmărești trecătorii, s-ar putea să observi că nimeni nu vede pe nimeni. Toată lumea merge cu fețele îngropate în telefoanele mobile, fără să se uite la drum, la alți trecători. Nici la trecerea drumului nu sunt atenți, așa cum am fost învățați, conform regulilor. Prea am devenit dependenți de internet. Și asta ne aduce o profundă singurătate... În loc de întâlniri față în față, folosim corespondența Whatsapp. În loc de emoții vii, există emoționale. Chiar și la telefon, comunicarea devine din ce în ce mai rară. Sunt singura care vede toate acestea (și multe altele)? Toți oamenii îl văd. Toți poezii se îngrijorează de aceste probleme la fel de mult ca mine. Unii dintre poeți strigă cu voce tare despre fiecare dintre probleme. Dar, din anumite motive, nimeni nu-i aude. Acum, secolul a devenit diferit, timpul a devenit diferit, oamenii au devenit diferiți - surzi, orbi, muți, indiferenți, fiecare pentru sine, în cea mai mare parte. Și este multă frică în aer. Uneori o poți simți chiar și pe pielea ta, mai ales când te uiți la știri la televizor. Nu sunt împotriva progresului. Dimpotrivă, acesta poartă o mulțime de lucruri bune, pozitive și importante. Dar are și o mulțime de lucruri negative care sunt dăunătoare oamenilor. Dar cineva trebuie să aducă în lume frumosul, strălucitorul, bunul, eternul! De aceea scriu doar poezii pozitive, Pentru ca din fiecare Poezie să rămână o mică eufemizare care să aducă speranță pentru un viitor frumos și luminos. Pentru ca după ce citește o poezie, o persoană să se simtă bine doar pentru a vrea să privească cerul, să privească norii, să se uite în jur, să inspire mirosul florilor, astfel încât să vrea să zâmbească și să vrea să trăiască o viață plină. Nu la telefon sau în jocuri de unde poți cumpăra una, două, șase vieți. Poeții sunt oameni vulnerabili și sensibili, trec toate evenimentele prin inimile lor și, prin urmare, găsesc o mulțime de lucruri negative, care provoacă regrete.

- Care sunt următoarele proiecte la propriu?

- Prefer să nu vorbesc din timp despre proiectele și planurile mele. Ca întotdeauna, există multe perspective. Chiar mi-e teamă să le spun cu voce tare. Nu pentru că sunt superstițioasă, ci pentru că îmi pare rău că nu am timp să-mi îndeplinesc toate planurile. Dacă nu o fac, va fi o vorbă goală. Nu pot suporta. Mi-aș dori foarte mult să dezvolt în mod activ Asociația și toate problemele care decurg din aceasta. Mă voi strădui să-mi îndeplinesc toate planurile. Între timp, îi invit pe toți să se alăture proiectelor curente. În special, competiția literară care se desfășoară în prezent (în două limbi - rusă și engleză) poartă numele poetului american Walt Whitman. Vă mulțumesc din suflet pentru atenție.

Ana DOBRE

Ce se întâmplă între timp...

Cât de multe se pot petrece *între timp*?

Un copil precoce ne spune: *între timp*, am crescut, am învățat să scriu. *Între timp*, mă străduiesc să cunosc lumea în care eu, Gabriel Burlacu Junior, am venit să vă cunosc pe dumneavoastră, dragi oameni buni, cărora vă încredințez, acum, a tinereții/copilăriei mele *întâi născută roadă*.

Există ceva înlăuntru al ființei acestui copil, atipic, pentru zilele noastre, însă tipic pentru devenirea lui interioară, așa cum o simte el și cum o transmite prin poeziile din acest volum, *Între timp*¹. Iar acest *ceva*, care ține de inefabil, este atât de pregnant/dominant, încât cere dreptul de a ieși în lume.

Adresarea directă către virtualul cititor („Dragă suflet de copil, am compus aceste versuri pentru tine, DOAR pentru tine orice vârstă ai avea! Am mângâiat clapele poetice vreme de cinci ani, până ce am fost sigur că nu falsez, iar notele ies curate ca tine! Mă bucur să citești... și să iei aminte!”) precedă întreaga construcție a volumului, e modul poetului-copil de a interacționa și de a împărtăși bucuria creației cu cititorii săi de orice vârstă. De semnat modestia lui, ce se relevă prin aceea că-și numește creațiile *versuri*, iar nu poezii...

Micul poet Gabriel Burlacu Junior este prezentat generos de editorul său, poetul, el însuși, cândva, un copil precoce, Vasile Poenaru, pentru care, dincolo de darurile poetice, devine relevantă ideea unei poezii atemporale, fără vârstă („Versurile lui Gabriel ne conving că poezia nu are vârstă.”). Poezia nu are vârstă pentru că este, întâi de toate, o stare, o întâmplare care ține de miracolul ființei. Evelyne Maria Croitoru indică liniile tematice, de interes pentru un poet care a scris primele versuri la vârsta de opt ani.

În călătoria lui de până acum, partea dedicată poeziei cunoaște *cinci momente*, cifră simbolică, asociată de ezoterici cu planeta Mercur, planetă responsabilă de arta comunicării, corespunzătoare, în realul exoteric, simțurilor pe care le avem. Totodată, aceste cinci momente constituie coloanele de susținere a volumului, dând posibilitatea poetului să transfigureze tot ceea ce, esențial pentru el, a făcut *între timp*. Sensurile sintagmei din titlu reverberază peste tot.

Așezate ca-ntr-un CV sui generis, aventura poetică pornește din prezentul perzentului, anul 2024 – *O rimă, un vers, o poezie, o carte* (9 poezii), și se întoarce, pe firul memoriei, înspre anii 2023 – *Joaca de-a poezia* (9 poezii), 2022 – *Filosofie & poezie* (7 poezii), 2021 – *Panseuri poetice* (7 poezii), 2020 – *Primii pași poetici* (7 poezii).

Este acesta *anamnesis*-ul lui, o călătorie în memoria afectivă, cu revelațiile inspirației. Semnificativ, din acest punct de vedere, este și modul sugerat cititorului de a parcurge etapele acestei călătorii.

Din *prezentul prezentului*, micul poet pleacă din spațiul unei idei (*Inspirație...Idee...Poezie*), idee care include întregul imaginar, ale cărui prime impresii se concretizaseră în 2021, ca paletă coloristică a lumii în evanescența ei și din care el reținuse *Pisica, norii și ploaia, Senin, Natura*, apoi, urbanul – *Pe stradă, acum...*, *Școala*.

Gabriel Burlacu Junior este mereu prezent în lume și, deși nu conștientizează complexitatea relaționării cu lumea în fizica și în metafizica ei, intuițiile (în intuiție se re-

velează Dumnezeu) îl conduc spre detectarea unui esențial pe care-l desprinde, la fel de precoce, acum, la această vârstă a descoperirii splendorilor lumii. Una dintre revelațiile lui privește sacral, pe care-l răsfrânge, în *Dumnezeiesc, Mântuire, Cum s-a-ntâmpat?, Nimic mai important, Poemul celor care nu cuvântă, Măreția lui Dumnezeu, Muntele sacru*, ideatică relevantă prin consecințele prezenței Divinității în lume, ce ia forma unor interogații care-i atestă maturitatea gândirii: „Cum a apărut totul? Cine a fost primul? Oul? Sau Adam și Eva în grădina Raiului? Se știe...nu se știe...// Nu-mi rămâne decât să-o iau/Treaptă cu treaptă.../ Gând cu credință.../ Să aflu Creatorul!// Ceva mă smerește!// Ce multă inspirație a avut! A creat aer, căldură, smirnă,/ Verde pe sol și albastru în zbor.”

Această maturitate este evidentă și în *maniera* disjunctivă în care el se vede în relație cu ceilalți, nu pentru a se delimita, ci pentru a parcurge, în felul său, drumul de la cunoaștere la autocunoaștere: „Eu cânt la pian și-ascult sonate,/ Alții țopăie pe ritmuri turbate (...)// Eu citesc istorie și fapte de glorie/ Alții se întrec în împușcături pe net./ Eu scriu poezie gândind ce-o să fie/ Alții creează... chatGPT doară...”

Nu lipsește din tematica poeziei lui Gabriel Burlacu Junior încercarea de a se (auto)defini în relația cu poezia, optând pentru „doar poezie”. Deși o face cu ironie, autopersiflându-se, calitate a oamenilor inteligenți („Mă gândesc doar la poezie/ Și aștept inspirația să vie!”), sinceritatea cu care se analizează nu poate lăsa indiferent pe eventualul cititor. Din spațiul intim al propriului eu, micul poet iese autointerogându-se în relația cu ceilalți – *Ce sunt oamenii?* („Ce sunt oamenii? Oare sunt ființe create de Dumnezeu/ Și, ajunse pe Pământ./ Caută, cercetează și inventează/ Și au ajuns până în spațiu/ Încercând să se întoarcă la el?”).

Aceste versuri reunite în acest volum, *Între timp*, îl reprezintă pe Gabriel Burlacu Junior în acest moment auroral, promițător, al existenței sale. Viitorul va decide în privința destinului său. Darurile există, talantul a fost primit. Nu ne rămâne decât să așteptăm pentru a vedea cum va fi valorificat.

Ana DOBRE

Striptease pe rugul poeziei

Cu un titlu provocator, *Striptease pe rug (111 povești de iubire și alte devastări)*¹, noul volum al poetei Gabriela Hurezean se adaugă celorlalte, care, începând cu 1973, când, descoperită entuziasmat de Ștefan Augustin Doinaș, debuta cu *Uneori zborul*, volum urmat de *Proba de culoare* (1975), *Drum spre morile de vânt* (1982), *Chipul și asemănarea* (1987), *Câtă dragoste, atâta moarte* (1997) *Striptease pe rug (111 povești de iubire și alte devastări)* se constituie în jurul imaginii sincretice, metaforă emergentă care o așază în centrul lumii pe care o proiectează pentru a o reprezenta poematice.

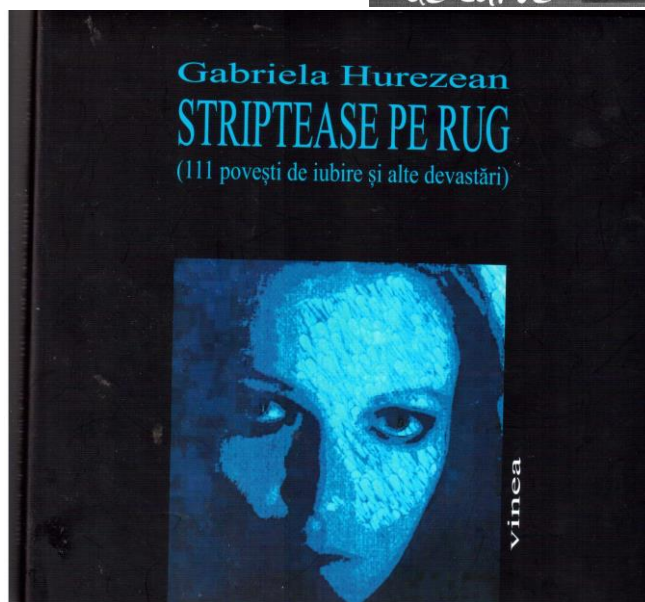
Relația complexă a eului, multiplicat în ipostaze ale comunicării cu sine și cu ceilalți, în dialog cu lumea, dar și în ipostaze ale retractilității, are ca fundal un amestec de lumini și umbre, un fel de materializare în exterior a peisajului sufletesc labirintic. Poemele se constituie ca fotograme esențiale ale unui eu care tinde, dacă nu să se armonizeze cu lumea, cel puțin să surprindă interacțiunile, să le înțeleagă, să le clarifice. E o poezie senzitivă, totul pleacă de la modul în care eul percepe *zgomotul și furia* lumii.

Poezia omonimă, *Striptease pe rug*, este, din acest punct de vedere, semnificativă. Acuitatea percepțiilor culege secvențe filtrate prin trăirile și stările eului, fără niciun fel de inhibiție lingvistică. Poeta Gabriela Hurezean este mai atentă la idee decât la sonoritatea cuvântului, cu muzicalitatea lui cântată, eufonică. Tonalitatea ei rezultă dintr-o muzicalitate atipică, proprie, ecou tulburător al modului personal de a se așeza în cercul vitruvian al existenței: „sângele tropăind în auz/ batalion de târfe pe tocuri cui/ știi prea bine cine și cum/ a ucis catifeaua cine a înlocuit-o/ cu pânză de sac// flori sărace de-a lungul autostrăzii/ cuvintele/ mai spun doar nimic/ despre nimic/ convalescență în patul atârnat cu lanțuri/ de tavan”. Versurile coincid cu adevăruri subiective care fac drumul de la *vedere* (proiecție în exterior, care culege secvențele lumii, excerptate din marele tablou) la *privire* interioară, pentru a deveni *viziune* asupra vieții și existenței.

Tabloul realității percepute cu patetismul unui observator contemplativ, fără a fi total detașat de spectacolul evanescent al lumii și al devenirii, pare dominat de profan, un peisaj desacralizat, din care poeta reține „sângele tropăind”, catifeaua vs pânza de sac, *florile sărace*, o lume în convalescență, camuflând sacrul, pe care gândul poetei îl identifică și la care sensibilitatea ei accede.

Antinomiile traduc aceste contraste pe care poeta le vede, le privește, le interiorizează, numai pentru a le așeza în covorul metaforic al inteligibilului poematice. Poetul nu oferă soluții, el doar observă, semnaleză semnele vremii, le propune ca interogații existențiale. Dacă istoria este poezia învingătorilor, poezia este, cum o spune Ioan Es. Pop, o istorie a celor învinși. Astfel, poezia devine o mărturie care se propune în și prin modul ei propriu pentru a interpreta/înțelege lumea și locul omului în univers. Tăcerea care se instalează și pe care poeta o invocă („hai să ne tăcem dară/ să ne tăcem până în măduva oaselor/ hai să ne fim nefim”) ar putea fi o soluție care ține mai mult de ataraxie decât de pragmatismul acțiunii.

Poveștile de iubire semnificate de poeta Gabriela Hu-

rezean aduc un alt mod de a înțelege și trăi iubirea, văzută prin filtrul unor „metafizici abominabile”. Este vorba despre marea ei iubire pentru lumea aceasta, creația unui Dumnezeu iubitor, despre sentimentul primejdiei, întrucât trăirea iubirii e urmată, simultan, de „alte devastări”. Sentimentul copleșitor al iubirii, în ipostaza de agapă, al iubirii pancosmice, divine, pentru tot ceea ce constituie creația, e trăit simultan cu cel al *devastării* interioare, un fel de prelungire a blagianului *paradis în destrămare*, mutat din exterioritatea lumii în interioritatea profundă a eului.

Construcția poetică a Gabrielei Hurezean pare o geneză, o *facere* în care poetica și poietica se întâlnesc, întrucât ea receptează, deopotrivă, spectacolul lumii și mecanismele ei de funcționare, concomitent cu trăirea personală în complexitatea determinismului metafizic al ființei care este, totodată, titan, predispus faptei, și contemplativ, dedat reflecției. Haosul, însă, e contracarat de imaginar, un cronotop subiectiv, de *inima* lui, în aorta căruia pătrunde, vizionar, gândul, ordonat prin rațiunea și logica poematice. Imaginile au aceeași acuitate, senzitivă și lucidă, inefabilă și concretă: „tot ce e inexplicabil migrează aici/ în aorta poemului/ cuvinte lavă cu ochi de prunc/ cuvinte ger îmbătrânind urât/ cuvinte spaimă...”.

Tripticul construit – *metafizici abominabile, amor&psyche&alte atrocități* și *cioburi scame erezii*, cu arhitectura lui de idei care-i transfigurează gândurile, stările, trăirile, relevă o poematice reflexivă, în care interogațiile existențiale au tensiune lirică, fragrantă și concretețe metaforică. Interogându-se, ca-n acest indirect *De ce final* („nici nu mai vezi nici nu mai știi/ de-i turmă de oi sau haită de lupi/ tumultul ce-ți cutreieră ființa// nici soarele de-i numai ochiul galben/ al șarpelui/ sau umbra însângerată a nimfei de peșteră// nedeslușite pier șirul și rostul verdictelor/ rămâne doar întrebarea/ de ce de ce de ce de ce de ce...”), poeta se așază într-un dialog problematizant cu lumea – *luminează* obiectul și se *iluminează* pe sine. Poezia se scrie, astfel, cu propria ființă, ale cărei supreme combustii rămân ca mărturie a trecerii poetului prin lumea de semne...

¹ Gabriela Hurezean, *Striptease pe rug (111 povești de iubire și alte devastări)*, Editura Vinea, București, 2024.

Iosefina SCHIRGER

„ÎN ORICE OM O LUME ÎȘI FACE ÎNCERCAREA”

Nu puteam începe decât cu un citat din marele nostru Eminescu!... Se spune că a fi poet este mai mult o stare de spirit, o pornire lăuntrică izvorâtă din dragostea de frumos, sensibilitate, din extazul unor clipe care se doresc memorate. În lumea noastră plină de iluzii deșarte, dintotdeauna a fi poet a fost un act de curaj, însă a fi poet român este un dar, în sensul de *“îți e dat să fi”*.

Viața în exil pentru mulți este dramatică. Pentru cei norocoși, a scrie în limba maternă e ca o terapie: te aduce în zona de confort. Prin cartea sa, editată în ediție bilingvă, Sorina Ivănescu Lynskey a dus graiul românesc în inima Regatului Unit. Autoarea nu trăiește din scris, nu face asta pentru glorie, ci pentru sine. *Undeva - Cândva Fluturii scriu poezie* este o dovadă a biruinței spiritului latin, un strigăt nu de dezrădăcinare, ci de întoarcere la origini, la esențe.

Înainte de a ne învăța să fim fericite, viața ne-a învățat să fim puternice. Poeta, ca și mine este născută în Drăgășani, în cel mai frumos județ din România, Vâlcea. Din copilărie, se știe că era ambițioasă, cu înclinație spre învățare și studiu, cu drag de carte și de cuvânt. Autodidactă prin fire, Sorina a început a scrie din dorința de a-și căuta rostul, de a găsi răspunsuri, de a se exprima, de a ajunge la inima celorlalți, de a se dăruia. Iar anturajul din noua ei patrie îi este mai mult decât favorabil pentru asta! Dacă ai nevoie de un moment de reflecție, lectura este începutul perfect! Pentru cine a cunoscut-o pe Sorina Ivănescu, e o bucurie a-i citi cartea: îi vede nu doar chipul, trăsăturile, ci și convingerile, trăirile, nuanțele sufletești cele mai adevărate.

A strâns în acest volum 47 de poeme, începuturile creației sale, trecute prin repetate cristalizări venite odată cu maturitatea – o colecție de trăiri, o lume autentică, vibrantă, plină de culoare, sunete, dor. (Sunt convinsă că are sertarele calculatorului pline de ciorne care așteaptă ca într-un laborator farmaceutic să le vină rândul a fi organizate în următoarele volume!)

Stilul ei, de o manieră directă, realistă, denotă o filosofie de viață sănătoasă, având la bază tenacitatea bazată pe dragoste. Ideile sale sunt despre sens și împlinire, cer, sfințenie, acceptare și iertare, generozitate, vindecare. Orice lucru aparent neînsemnat e perceput, trăit, revelat spiritual. Fiecare vers este o confesiune, un pastel, o clipă trăită, adunate în paginile unui jurnal de stări în care ne putem regăsi. Poezia vorbește despre realitatea imediată, despre bine, pace, bucurie, lumină care înving tristețile, neîmplinirile, temerile, întunericul din noi. Se resimt ușoare adieri de sentimentalism lăuntric, nostalgii aduse de acasă: *„Ecoul din colțul inimii... ajunge până la hotarul suprem unde răspunsurile devin mângâiere și orice suspin respiră liber.”* *„Lubirea curge în răsărituri albastre”*, *„lacrimile, în rugăciunile serii.”*

Sorina reușește să găsească din *largul oceanului*, drumul spre esențial, liniște și echilibru. Aceasta este de fapt bogăția pe care o purtăm din generații și care contează cu adevărat: conexiunea cu trecutul și ceea ce transmitem mai departe: *“Gândurile mele înmuguresc și înfloresc azi pentru voi” (Recunoștință)*.

Sorina Ivănescu

Undeva-Cândva

Fluturii scriu poezie

Somewhere-Sometime
Butterflies write poetryTraducere de/Translated by
Dorina Brândușa LandénITACA
PUBLISHERS
2024

O particularitate remarcabilă a fi discursul individual contemplativ (în contrast, de exemplu, cu al meu, dialogic) legat de vizual, simțire, situație, chiar *la vedere*, redat prin oralitate interioară. Limbajul liric, apropiat de cotidian, clar, melodic, neînflorit, surprinde prin intensitate, ton blând, cu accent pe enunț: *„Răspunsurile sunt reci, ceasurile triste, emoțiile sacre, regretele crude, speranțele înalte, apusurile stinse, nopțile sfințite, stelele colorate, alteori de zăpadă, cuvintele sunt greu de găsit, inerția e seacă, verdele vătămat, alteori e crud și cald, imnul sfânt, albastrul nud, cerul cu umbre, pustiul flămând de verde, rana însetată cândva de iubire, drumul veșnic plin de mister, universul pur și măreț, toate concertate într-o simfonie adâncă și neseacă.”*

Poezia propune o estetică a efemerului în care subiectul liric, *eul*, își asumă propria fragilitate existențială. Naturii, timpul și memoria construiesc o matrice: viziunea de integrare a sinelui în univers. Poezia nu abundă în metafore ori în imagini șocante. *Sentimentul trăirii într-o ființă*, despre care amintea Constantin Noica, este dominant. Așa gândește, trăiește, iubește, *aleargă* Sorina: *„respiră adânc pe o ramură de suflet, închide porți, își strigă neputința, își ascunde lacrima în aripa unei viori, își sărbătorește biruințele, naște poezia,”* identifică în orice formă un vers alb, în orice imagine un poem, transformă clipa în literatură, în poveste (*Noi suntem*). Parcă se joacă, parcă e tristă, dar apreciază tot ce o înconjoară mulțumind *„într-un joc al șoptelor timide/către infinitul din vis.”*

Se știe că poeții sunt speciali, unici, iar poeziile subiective, încât fiecare cititor le înțelege diferit, în funcție de propriul bagaj intelectual și de starea de spirit de moment. Sorina lucrează didactic, alegând

(continuare în pag. 23)

cuvintele, scrie ca și cum ar picta, conștientă de individualitatea sa, de umbrele și luminile ei, de temerile și bucuriile ei, expunând, trecând prin toate culorile sentimentele și eul ei. Astfel poeziile rezultate sunt tablouri, pasteluri, clipe de viață imortalizate, transcrise prudent, proaspăt, cuminte, fără vântori, fără coborâșuri.

„Drumul sufletului încătușat de neliniști”, „cuibul de visuri”, „starea de singurătate a unui abis alb și tăcut”, „anotimpul veșnicilor lumini”, „secunda ce picură în ploii”, „acuarela verde diluată de rouă”, „zborul cocorilor ce cântă-n culorile zării”, „aripile de lumină”, „timpul greu ce sângeră”, „sferele albe cunoscute”, sunt imagini simbol, „simfonii de suflet/ cântate în pagini de poveste” – adică *Anotimpurile* poetei. Uite că Sorina a găsit ferestrele din care să privească lumea, cheile potrivite trecerii granițelor, rețeta autodepășirii, stropul de nemurire!

Depărtarea, înstrăinarea i-au transformat viziunile, ea trecând încet la un *patriotism* metamorfozat poetic, filtrat prin și marcat mereu de dorul de acasă. Vedem cum de sub penița ei nu au scăpat micile subtilități care i-au transformat poezia într-o radiografie. Dovadă stau versurile din poezia „Drumul spre larg”: „O partitură muzicală cu note înalte/ îmi definește anii rămași.../ Uneori plâng în spatele cortinei./ însă fiecare culoare din eul meu/ pictează fluturi./ Drumul spre larg nu este departe!”...

Undeva - cândva... poartă o serie de trăsături ale jurnalului la nivelul discursului, temelor și punerii în scenă a sinelui, o perspectivă emoțională asupra lumii mereu în schimbare și a eului care încearcă a ține pasul depășindu-și deruta și sfâșierile. “Cea mai grea lecție pe care a trebuit să o învățăm este nevoia de a continua, de a merge înainte, indiferent cât de distrus te simți, de câte poveri duci în tăcere. Nimeni nu ne pregătește pentru asta. Maturitatea ne învață că supraviețuirea este rareori poetică. Și totuși, perseverăm. Asta e miracolul de a fi om! Când viața este necruțătoare, ne ridicăm. Și făcând asta, descoperim o putere pe care nu știam că o avem. Rezistența nu este întotdeauna despre acte mărețe de curaj; uneori, este doar o șoaptă: “Continuă!” Da, e obositor, nedrept. Și da, sunt zile când răutatea tuturor pare insuportabilă. Dar fiecare pas mic este dovada că nu am renunțat, că luptăm, refuzăm să lăsăm întunericul să ne consume. Alegerea de a exista, de a încerca, de a spera - este cel mai curajos lucru pe care îl putem face.” - spunea Ernest Hemingway. Tot așa, cartea Sorinei întruchipează filmul interior, picătura de cultură, umanitate și buna cuviință a unei intelectuale, o luptătoare admirabilă.

Limbajul e simplu dar încăpător de trăire, versurile denotă sensibilitate, elementele naturii fiind doar scena reflecțiilor personale, o meditație asupra efemerității și a urmelor lăsate pe pământ. Mesajul despre viață și neputințele noastre este evident. Sunt pasaje care trăiesc: „morile sunt în horă, în armonie cu vântul și cerul, fructele vorbesc, oceanul naște în spirale speranțe, fiecare pom este un rege, felinarele orbesc întunericul, primăvara ne zâmbeste, iarna doarme, toamna e dulce, lumea e rigidă, diminețile sunt albastre, adâncurile turcoaz, fulgii înstelați, pietrele vorbesc între ele, gândurile se zbat până la uitare, firul de praf naște constelații.” E necesară o disponibilitate lirică de stare pentru a te

dezveli, a-ți aduce *la vedere* trăirile. Sorina nu se teme. Se lasă *citită*. „Uneori simți nevoia de a deschide ușa înspre suflet, aprinzi luminile, înfrunți amintirile, dezlegi fluturii, te dezbraci de regrete, judecăți, cauți în sertare în care nu ai mai umblat demult. Nu știi dacă ai trăit bine sau rău, nu toate au logică și nu poți corecta lucrurile deja trăite. Poți doar să le accepți, să fii mai îngăduitor cu tine și să te întorci la bucuria că în esență ai trăit cu inima sclipind. Abia după acceptare vine liniștea și începi să scrii: Uite că n-am trecut chiar degeaba prin timp!” – Frumos con-semna cineva!...

Puternica încărcătură reflexivă aduce și anumite vulnerabilități: tendința de detaliere a unor concepte ca neîmplinirea, tristețea, însingurarea, teama, umbrele trecutului, conduc la fuga din realitate: „străzile se amestecă între ele”, „pietrele se rostogolesc, se sparg, se topesc”, poeta „dă drumul singurătății, vorbește păsărilor, încălzește frigul, se smulge din piatră” (Regenerare), „construiește mici poduri pentru a traversa minunata și incredibila lume” (Fascinația libertății, pag. 40).

Tensiunea dintre imagistica naturii și exteriorizarea temerilor fără a găsi soluții, a lăsa porțițe de evadare spre optimism, poate fragmenta atenția, coerența afectivă și distanță cititorul care are nevoie a-și găsi propria trăire în text și a i se reaminti că suntem spirit, lumină, că doar dragostea ne apropie de Dumnezeu.

„În orice om o lume își face încercarea” (M. Eminescu)... “În orice om Dumnezeu își exersează dragostea probată ca pentru Fiul Său, iar încercarea Lui reușește de fiecare dată.” - ne transmite colegul nostru de acasă, profesor Marian Nicolae. “Unele drumuri ne duc mai degrabă spre un destin decât spre o destinație. Oricât de înțelepți, oamenii nu vor putea schimba niciodată ceva din ordinea cosmică constituită de Dumnezeu.” spunea Jules Verne, cronicarul vizionar al viitorului și al copilăriei tuturor.

Volumul *Undeva-Cândva Fluturii scriu poezie* este un bun început de drum, o construcție estetică în alb, (Ba nu! La roșu...), cu un imaginar poetic bogat, bazat pe cosmic și teluric. Dar, cum poezia își împlinește menirea când transmite și provoacă emoție, aștept pe viitor, (pentru că poate!), o mai mare coerență ritmică, o dezvoltare, diversificare a temelor, texte mai profunde, consecvență stilistică, expresivitate, metafore neapărat, încât să depășească zona contemplativului și să genereze emoții.

Bravo Sorina! Drumul tău ca poetă ți s-a deschis. „Să plouă cu speranțe!”, fiindcă „cea mai frumoasă, iubirea, ne binecuvântează visurile, destinul, zilele și nopțile.” *Fluturii tăi nu scriu doar poezie*, ci și istorie într-o tapiserie, un detaliu neînsemnat în desenul uriaș și sublim care este viața, fiindcă noi - Nu-i așa? - „Să nu fim triști!” / „Noi suntem sculptori de cuvinte,/ esențe tainice-n puteri nemărginite,” „Noi suntem simpli scriitori/ sub arcuiri largi de curcubeie,/ doar ploaia ne destramă blând... / în dulcea odisee”... (Noi suntem)

14 februarie, 2025

Alexandru CAZACU

Pledoarie pentru continuitate

Firul roșu care străbate cele trei volume ale profesorului, istoricului literar și bibliologului **Nicolae Scurtu** din ultima perioadă, este informația inedită cuprinsă în corespondențe și însemnări a unor valoroși umaniști originari din arealul de astăzi al județului Giurgiu. Lucrările sunt intitulate „**Cercetări literare. Scriitori și publiciști giurgiuveni**” și au apărut la **Editura Sud din Bolintin-Vale în anii 2019, 2022 și 2024**. Ele urmează unor contribuții similare pe care autorul le-a adus cu privire la alte zone precum Dâmbovița și Olt, Nicolae Scurtu având o importantă experiență în câmpul cercetării focusate pe o regiune, publicație, sau personalitate culturală aducând în atenție documente inedite cu privire la universul circumscris studiului.

Cărțile despre scriitorii și publiciștii reprezintă topografia unei *ligne de crête* a intelectualității locale. Ele conțin documente mărturisitoare despre demersurile de-a lungul câtorva secole a elitelor culturale, realizatori de patrimoniu imaterial.

Criticul Cornel Ungureanu, în cartea sa „Geografia literară a României”, atribuie Munteniei din punct de vedere literar, „deschiderea spre Sud”, aici fiind reprezentativi cei doi Caragiale: Ion Luca și Mateiu, Odobescu, Nicolae Filimon, Camil Petrescu, Urmuz, Marin Preda, Zaharia Stancu. Ion Marin Sadoveanu, Ion Peltz, Mircea Eliade, Mircea Cărtărescu, Gabriela Adameșteanu și Andreea Răsuceanu. Dominantă fiind aici patima stilului. În general Bucureștiul ausmându-și rolul de *axis mundi* al zonei. Brăila face o notă aparte prin decuplarea ei de centru, aici fiind Panait Istrati, Nae Ionescu. Mihail Sebastian, și Fănuș Neagu și mulți alții.

Cele trei volume, publicate de Nicolae Scurtu, parcă vin să demonstreze cu probe și mărturii scrise că nu doar Brăila a avut o emulație culturală remarcabilă. Pleiada de oameni de seamă care defilează prin aceste trei cărți este una demnă de admirație, scriitori, jurnaliști, juriști, istorici, profesori universitari sau din învățământul secundar. Vorbim despre : Nicolae Cartoian, Ion Barbu, Tudor Vianu, Emanoil Bucuța, Virgil Cioflec, I.A. Bassarabescu, Dinu Adameșteanu, Ion Vinea, Vasile Militaru, Nichifor Crainic, Emil Gulian și mulți alții. Unii dintre ei aflându-se între primele rânduri ale panteonului național. Există ponderi cu privire la relevanța și importanța fiecărui material din cele trei lucrări dar privesc holistic ele alcătuiesc acel mozaic ce relevă mesajul. O adevărată muncă de arheolog este depusă pentru a avea o corectă contextualizare, uneori reinterpretare și dorință de a oferi do-

cumente extrem de valoroase pentru viitoare exegeze. Se poate lesne observa o totală și indelubilă aderență la paternul cultural occidental la toate aceste personalități. Acest *forma mentis* dat de asimilarea și procesarea modelelor sociale din Vestul Europei a permis angrenarea întregii societăți în vederea diminuării decalajelor. Se observă din aceste corespondențe publicate cum acel *soft power*, al culturii occidentale de la acel moment, reușește să fie prezent și să potențeze nivelul dialogurilor și ideilor vehiculate. Sincronizarea lovinesciană din punct de vedere cultural este realizată de multe din aceste personalități giurgiuvene, fără ca racordarea la sfera ideilor apusene să afecteze tradițiile ori specificităților autentice. Poziționarea la intersecții de civilizații și apropierea de capitală, a conferit zonei deschidere culturală valorificată de actanții volumelor. Puternic impregnat de latinitatea noastră orientală teritoriul sud-dunărean a putut oferi individualități remarcabile dar și o cultură a cărții religioase și laice în ciuda unui mediu nu mereu favorabil livrescului.

Astăzi geocritica lui Bertrand Westphal, atlasul interior descris de Franco Moretti, psihogeografie literară a lui Jean-Jacques Wunenburge, la care mai putem adăuga discutabila „analiză spectrală a Europei” descrisă de Hermann von Keyserling, propun abordări multidisciplinare ale criticii socio-literare. Iar în aceste noi contexte analitice, literatura de completare prezentă în volumele profesorului Nicolae Scurtu, termenul paraliteratură fiind nepotrivit, aduce întregiri cu privire la opera și viața scriitorilor dar și a universului social delimitat. Toate aceste note, jurnale, memorii și corespondență, oferite publicului eclerează microistorii personale, adevărate piese de puzzle ale istoriei largi. Iar dincolo de aceste perspective științifice se relevă o anumită atmosferă ce aparține oamenilor vremii, momentelor și provocărilor respective, iar cititorul poate vizita cu folos acele *luoghi della memoria*, paginile fiind și un cordial îndemn la revizitarea operelor autorilor-protagoniști.

Tripticul profesorului Nicolae Scurtu este o subtilă pledoarie pentru continuitate și un mod de a ilustra cum determinismul spațio-temporal se poate transforma într-o determinare ce alimentează aspirații și atrage împliniri, pentru cei ce își asumă responsabil umanitatea.

Adrian TALABĂ

Condei domolit

Vulture
Din pana ta
îmi fac condei
domolit
în cerneala-mi albastră
îmblânzind cuvinte
zburătoare în vers
ca tine
în înălțimea cerului.

Ireversibile

Frunze-n copac
plâng a toamnă târzie
fluviul își duce durerea și
dispare în mare
cuvântul de pe buze
s-așterne pe hârtie
părăsit la
marginea inimii
ceasul vieții arde mocnit
la focul amintirilor.

Izvor de gând

Izvor de gând
în vers
se pierde-n
trecerea timpului
prins
în năvodul cuvintelor
își dă sfârșitul
capturat
în mreaja poeziei.

Singur pe drum

Norii plâng
noaptea mână
gânduri infinit de triste
spre depărtări
obosit de nesomn
scârțâie trup de membre ostenite
singur pe drum
tulburat
purced spre casă

Țipăt disperat

Lumină
în ochi deschiși
țipăt disperat
strigăt de izbândă
semn

c-a venit a lumii taină
pe chip de om
de copil
ce nu cuvântă încă

durerea mamei
fericita ei lacrimă
aduce viață.

Noaptea se scurge spre zori

Umbre smulse de-nserare
în amurg lumina fuge
din fața întunericului
ultima fereastră
își închide pleoapa

noaptea acoperă trupul
se scurge spre zori
aripi de vise se nasc

însingurat
aștept răsăritul.

Plimbătoare spirite

Tropăim în șaua vieții
până-ntr-o zi
când sub pleoapa unei clipe
umbra pată pe pământ
dispare
sub lepedea rece
unde doarme
ultima mângâiere

iar vântul
spulberă
spre eternitate
plimbătoare spirite
de trup părăsit.

Umbră de gând

Auzeam un gând
ce zbura
pe aproape
alerg să-i prind umbra,
dar
ea este ca nefiind...

mai singur sunt
tulburat de gând.

Lumină din noapte

În noapte, lumina
stă tristă
hrănindu-se din așteptare
și mângâieri de stele
ascunse-n trupul ei

spre epilogul nopții nedormite
să-i vină rândul așteptă

dansul luminii
în întuneric
noți de veghe
într-o strălucire a zilei.

Ion DULUGEAC

Părintele Bujor

Împinși de vântul rece de seară care din senin, se întetise, alpiniștii se-ndreptau grăbiți spre ușa casei în care urmau să petreacă câteva ore de veselie, desfătare culinară, și schimb de idei, ca între prieteni. Li s-au alăturat apoi Paul Fozocoș, care adusese lapte de vacă de la unitatea sa militară, dar și antrenorul Sandu Floricioiu. Cu toții au început discuțiile, glumind și povestind, vreme de jumătate de ceas, apoi a urmat o masă bogată, stropită din belșug cu vin de Cotnari, toți invitații simțindu-se minunați.

Mihai Brâncoveanu îl rugă pe Opriș să-i permită a le spune amicilor săi de la masă, istoria neamului său, pentru a-l cunoaște mai bine.

- Eu sunt prietenul lui Mircea Opriș, mă numesc Mihai și sunt amator de alpinism, astfel că am venit să mă inițiez în acest sport montan, rost tânărul, ușor emoționat.

- Bine ai venit, măi Mihai, noi vom fi aproape de tine, rosti Paul Fozocoș.

- Te ascultăm, așa că poți să ne povestești, continuă Floricioiu, după care, cu toții au ascultat cu gura căscată povestea familiei sale.

Bunicul era un agricultor care vindea legume în zona Brașovului împreună cu unchiul său, din satul Șerbănești, comuna Liești, raionul Galați, de undeva lângă Siret în zona Hanului Conachi, și-a început Mihai povestea, în vreme ce toți erau concentrați la spusele tânărului.

Părinții Ion și Sofica Bujor l-au avut în luna lui cireșar, pe primul dintre cei trei fii al lor, Petrică Bujor. După numai doi ani, a venit și al doilea fiu, Gheorghe, iar după alți trei ani a urmat Dumitru, zis Mitică, botezat de Niculae Cojan, tatăl lui Nae și Benone Cojan, rosti tare Mihai povestea pe care aveau să o afle cei care-l ascultau.

Mihai le povesti emoționat celor de la masă, cum la 12 ani, Sofia, mama celor trei moare de plămâni, astfel că micuții rămân orfani de mamă. Tatăl lor, dornic de viață, își găsește repede o altă femeie, care i-a spus direct, că s-ar fi măritat cu el, dacă nu ar fi avut trei copii. Nimic mai simplu, a zis bărbatul care a luat cele trei suflete, le-a deschis poarta, și a spus răspicat:

- Dragii mei, eu trebuie să-mi trăiesc viața, așa că mergeți cu Domnul, unde vedeți cu ochii! lăsându-i astfel pe bieții copilași cu ochii în lacrimi, în vreme ce se rugau de tatăl lor să aibă milă, dar el nici nu a vrut să audă, întorcându-le spatele.

Cei trei au părăsit casa părintească izgoniți de cel care le dăduse viață, privind cu jale în urmă, iar cel mare, după ce s-a gândit ce să facă, a luat drumul către gara Liești și apoi s-au urcat în primul tren spre Brăila. Ajunși în orașul de la Dunăre, Petrică a făcut tot posibilul ca

frații mai mici să nu sufere de foame, întrebând în stânga și-n dreapta unde ar putea să stea cu cei mici. Din fericire, au ajuns la omul de afaceri, Niculae Istrate, patronul unei croitorii de lux, care a fost atât de impresionat de cei trei, încât i-a luat la el pentru a-i învăța munca de croitor.

- Măi Petrică, pe fratele tău Gheorghe am să-l dau unui prieten ce are atelier de cismărie, iar pe ăla mic am vorbit cu o verișoară a nevastei mele, la Caracal, unde mă mut și eu în curând. Verișoara vine în câteva zile să-l ia la Caracal, că nu are copii, ce zici?

- Mulțumesc, am să rămân veșnic îndatorat, domnule Istrate.

Cum și-a dat seama ce noroc îl lovise, băiatul a dat dovadă de mult interes, disciplină și hărnicie în tot ce făcea. Astfel că în acele timpuri, băiatul din marginea Siretului, a devenit bun meseriaș, luându-și în trei ani diploma de maestru croitor și demonstrând, de-a lungul vremii, că era un meseriaș iscusit în arta croitoriei de lux.

Peste ani, Gheorghe devenind bărbat frumos, educat și bine îmbrăcat după ultimele modele făcute la atelierul unde lucra, era adesea, vânat de femei. Astfel, tânărul a cunoscut-o pe Maria, oltencă frumoasă care se trăgea din neam de boieri din comuna Brâncoveni. Fata terminase Facultatea de Litere la Craiova și, plăcându-i croitorul cel priceput, l-a luat de bărbat.

La scurt timp, cei doi, ajutați de familia fetei și prietenii din breasla meșteșugarilor, au făcut o casă mare cu cinci camere, pe un teren de 3.000 de metri. La scurt timp l-au ajutat și pe mezinul Gheorghe, căruia i-au dat 1.000 de metri să-și facă casă alături de el.

Cum era obiceiul, Petrică Bujor a făcut doi ani, armata, astfel că povestea celor apropiați multe din peripețiile vieții de cazarmă trecute cu bine, de toții rămâneau cu gura căscată. Deseori vorbea și despre fratele său Gheorghe, căsătorit lângă Caracal, cu frumoasa Maria.

Din căsătoria cu Maria Brâncoveanu, s-au născut doi băieți, Gicu și Virgil, la o diferență de numai doi ani. Virgil a ajuns primar în comuna Brâncoveni, când avea 31 de ani, ocupând acest post vreme de 20 de ani, conducând cu onoare localitatea de baștină a soției sale, al cărui nume îl purta. Cel mic, Virgil Brâncoveanu, nu a dorit să renunțe la numele său de familie, știind că avea ca moștenire un nume cu mari reverberații istorice în România anilor de după Al Doilea Război Mondial, pe care să-l poarte cu onoare în societatea acelor timpuri grele, când omenia unora avea să dispară, iar a altora să fie mult mai vizibilă.

Când împlini 18 ani, Gicu primi permisiunea să meargă la nunta unei rude de-a lor din Șerbănești, aproape de Liești, pentru a-și vizita rudele. La masa organizată în curtea miresei, când toți beau mâncau și glumeau, un văr ce era fiul preotului din sat, găsi un pistol vechi de după război în podul casei, pe care-l scoase deasupra și zise, glumind către vărul său:

- Sus mâinile că te împușc, neamțule cotropitor!

- Gata, domnule, m-am predat, rosti zâmbind tânărul Gicu Brâncoveanu.

- De ce ai venit pe pământurile mele?

- Măi George, eu am venit la nuntă, vărul! zâmbi ușor jenat musafirul.

- Mă minți, și am să te împușc, iar tânărul a apăsat pe

(continuare în pag. 27)

trăgaci, crezând că pistolul este o vechitură, dar tragedia a căzut ca un fulger peste fericitul eveniment care devenise, tragic.

Pistolul era încărcat când vărul George apăsă pe trăgaci, glonțul porni, trecu prin inima lui Gicu și prin părul unui localnic. Astfel, Gicu, fratele lui Virgil, avea să fie dus cu mașina mortuară la Brâncoveni, în sudul orașului Caracal.

Astfel, băiatul popii din sat, care-l cuplase pe Gheorghe cu Maria, cu două decenii mai devreme, îl omorâse prin imprudență pe fiul lui Gheorghe.

Din nebunia care a luat amploare, ca urmare a morții fiului lui Gheorghe Bujor, s-a iscat zarvă mare, tot satul adunându-se și cerând răzbunare pentru Gicu. Dar Gheorghe, care venise la locul tragediei, alarmat de o rudă, a spus ferm:

- Mortul nu-l poate aduce nimeni înapoi, așa că nu doresc nicio răzbunare! a hotărât cu durere-n suflet cel care-și pierduse unul dintre copii.

- Cum poți fi atât de iertător, măi Gheorghe l-a întrebat Maria, mama copilului ucis, care suferea că fiul său, tânăr și frumos, a fost omorât dintr-o prostie.

Peste câteva zile, popa Vasile Bujor, văr după tată cu Gheorghe, mișcat de gestul de a nu se răzbuna pe el și familia sa, a mers la el acasă. Hotărâse să-i dea șase hectare de teren agricol în lunca Oltului și un hectar de pădure la Osica, iar Gheorghe l-a susținut pe fiul său în munca lui la Primăria Brâncoveni, unde a făcut lucruri memorabile.

Pentru a-l mai îmbuna pe bietul Gheorghe, părintele Bujor i-a oferit acestuia, pentru fiul său ajuns primar, lucruri moștenite de la boierul Conachi, cel care construisese lângă Liești, Hanul Conachi, printre care, trei tablouri valoroase și mobile vechi, aduse de la Paris.

- Bună ziua, măi George, ce mai faci? îl chestionă unchiul Gheorghe pe cel care-i omorâse băiatul și pe care-l iertase după nefericitul accident.

- Merg la biserică, la tata, dar dumneata unde mergi cu armăsarul ăsta frumos?

- Merg la potcovar și apoi vreau să-l spăl la Olt, îi spuse bărbatul nepotului său.

Vorbind cu unchiul său, părintele Vasile, de care se ținea scai, simți ceva ciudat ceva trist în sufletul său, petrecut mai iute ca fulgerul, și, cu ochii de două ori mai mari decât de obicei, cu fața sa lungă și speriată, omul nu se putea lămuri de unde apăruse, așa ca din văzduh, dorința de a-l ajuta pe cel care-și pieruse băiatul atât de nedrept. Măsurându-l din cap până-n picioare cu privirea lui confuză, încercă să stea lipit de perete, ca și cum ar fi vrut să scape de ceva nedorit și supărător.

Pe când Gheorghe revenea cu calul către casă, iar popa, roșu în obraji de la vinul de împărțășanie, îi spuse fiului să meargă cu calul la Olt să-l spele.

- Mi-l dai să-l spăl eu la Olt, unchiule?

- Dacă ești în stare, de ce nu, măi băiete! rosti bărbatul cu zâmbetul pe buze.

- Să nu cumva să intri-n Olt, George tată, ai înțeles?

- Nu intru, tată, cu toate că știu să înot, a venit răspunsul tânărului.

Băiatul de la țară, căruia se vedea că-i plac fetele și caii, își dorea o femeie frumoasă, pentru o viață. După ce spălă armăsarul negru ca pana corbului al lui nea Gheor-

ghe, ajunse invidiat de femeile satului, care și-au destăinuit discret trăirile și simpatia pentru frumosul exemplar, știind că este al primarului.

- Măi Georgică, tată, nu vezi că nu l-ai spălat bine, îl muștră popa Vasile Bujor, și-l îndemnă să meargă din nou la Olt, să spele calul cum trebuie.

- Așa voi face, unchiule, mă întorc, dacă așa spui.

După care, băiatul intră cu cal cu tot, în apă, din greșeală au nimerit într-o bulboană cu vârtej, iar băiatul, rămas cu dârlogii calului înfășurați pe mână, se repezi după el. Amândoi se îneacă, sădind supărare și suferință, atât în cele două familii, dar și în tot satul.

Mama băiatului, pe care o chema, tot Maria, ca pe mama primarului, auzind teribila veste, a căzut la pat, iar, după doi ani, biata femeie avea să moară de cancer în gât, boală ce-i fusese descoperită de curând, dar care i-a grăbit sfârșitul. Toate aceste întâmplări l-au dus în pragul nebuniei pe bietul părinte Bujor.

Câțiva nori pufoși se prăbușeau pe vârful ascuțit al bisericii din sat, iar pomii de pe șoseaua Craiovei și parcul comunal, situat în dreapta șoselei, nu se mai zăreau, în viteza norilor ce lunecau spre Turnu Măgurele. Pe cer, spre Caracal, soarele strălucea, iar peste o latură a pădurii Comanca nori dezlânați se roteau în vârtejuri albastre și roșii, răbufnind pe coama pădurii, pe care o învăluiau cu rapiditate.

Primul drum pe care bărbatul Mariei l-a făcut, după revenirea de la biserică, a fost la locul unde sfârșise draga sa, preoteasă. Cu un buchet mare de trandafiri albi și o candelă, intră pe poarta casei parohiale de la Brâncoveni. Abătut, cu lacrimi în ochi și cu o nesfârșită emoție, în care se amestecau fulgerător milioane de imagini, au străbătut curtea care ducea la camera unde suferise buna lui soție, Maria Bujor, iar, după ce aprinse o lumânarea, a ieșit în mijlocul curții, și-a ridicat mâinile în sus către Ceruri, și a strigat cât îl ținea gura:

- Futu-ți Dumnezeu! mă-tii de Dumnezeu! Dacă existai, nu permiteai să mi se întâmple atâtea neazuri tocmai mie, cel care te slujește!

Prin tulpurele șuvoi al vieții sale, lui popa Vasile Bujor, rămas fără de familie, îi apărea în culori vii, strălucitoare, triumful morții și finalul vieții sale alături de biserică. După aproape patru decenii de existență, plină de încercări, dar și de bucurii, în parohia din sudul Caracalului, părintele dezamăgit și-a abandonat rostul lumesc și a plecat la munte, aproape de Curtea de Argeș, la prietenul său din Seminarul Teologic, părintele Gelu Andreescu.

Salcâmi din partea dreaptă a cimitirului se ridicau de-o parte și de alta aleii lungi, care se termina cu un grup de brazi posomorâți către curtea lui Andreescu, unde, pe alocuri, se vedeau sub razele soarelui de toamnă, câte o sclipire pe albul stâncilor Făgărașului, iar peste culmile însozite apărea ici-colo câte-un smoc de flori albastre, ca o sărutare fragedă a naturii.

Rar și sacadat, se auzea chemarea la vecernie a clopotelor de la Biserica din Brâncoveni, care plutea peste sat, venind dinspre livada din spatele casei parohiale. De acolo, părintele avea să plece chiar a doua zi, privind pierdut cerul printre turlele aurii ale

(continuare în pag. 28)

(urmare din pag. 27)

bisericii, unde se ridicau vârfurile cei doi brazi care dominau curtea cimitirului unde-și lăsase nevasta și fiul.

Astfel și-a încheiat povestea Mihai Brâncoveanu, ce dorea să fie aspirant în alpinism.

- Să știi, măi puștiule, că ai o istorie de familie interesantă, spuse Floricioiu.

- Nea Sandule, prietenul meu este și bun cățărător. Deseori mă depășea, a recunoscut Opriș în fața celor care luau din plăcintele aduse de bunica Chiva. În acel moment apăru și Balamuc, iar la cinci minute și al doilea coechipier, Aurică Eremia, zis Burtă.

- Ce faci, Sandule, bagi la jgheab plăcintele lui tanti Chiva?

- Paulică, mamă, hai luați și voi, că am încă două tăvi, dragii mei.

- Băieți, uite, vă prezint un nou aspirant, ca și Mircea Opriș, dar ceva mai mare ca vârstă, care vine din zona Caracalului, dragi prieteni.

- Măi Paule, Mihai ăsta este un tânăr de 23 de ani, înalt, spătos, vorbește autoritar, de parcă l-a făcut mă-sa șef de mic. Are niște ochi mari, albaștri prin care privește îndrăzneț pe sub sprâncenele dese, și este foarte inteligent și de multe ori... spontan.

- Pare un om curajos, dârz și luptător, și, fiind prieten cu Opriș, poate fi un câștig.

- Vezi, Sandule, fața lui arsă de soare, prelungă, încadrată de o barbă bine conturată, arată cum prin toată făptura lui plină de forță răzbate frumusețea românească, aspră și sănătoasă, completă Balamuc, apoi în jumate de ceas cu toții au plecat spre munte.

A doua zi fiind duminică, Floricioiu a propus să parcurgă o tură până la Marele Grohotiș, și înapoi spre Zărnești, ca apoi să urce spre Colțul Chiliilor, la refugiul Diana. Părăsind repede traseul marcat, grupa de sportivi începu să urce în șir indian, pe poteca ce se întrededa pe talvegul văii cuprinse de vegetație. Toți cinci alpiniști și doi aspiranți, unul fiind nou-venitul Mihai Brâncoveanu, care deseori se recomanda Bujor, după numele tatălui său.

- Uite cum merge copilul ăsta, ce mișcări line și încete are, cred că-și dă seama de valoarea sa, încheie Aurică Eremia, fost coechipier în alpinism, la echipa Dinamo Brașov.

După un sfert de ceas, au virat la stânga după o săritoare, pe Vâlcetul cu Fereastră, iar după alt sfert de oră au intrat pe Brâul de Mijloc. Apoi prin Padina lui Călinet, au trecut de Malul Galben, după Refugiul Speranțelor, trecând de Hornul Nisipos și au intrat în Padina lui Călineț, unde strălucneau rebele apele unui fir de apă.

Paul le propuse o mică pauză, să nu-i obosească prea tare pe aspiranții nou-veniți, și găsiră o pajiște micuță, un loc numai bun. Acolo, grupul de alpiniști au mănâncat câte un sendviș cu snițel și un măr. Unii s-au întins la soare, alții au mers să bea apă dintr-un izvoarăș care se scurgea firav spre vale, către apa Bârsei, pe care ei o vedeau în depărtare.

După alt sfert de ceas, au coborât câteva sute de metri pe drumul știut de Balamuc, trecând în Valea Podurilor printr-un exercițiu de cățărare cu trecerea unui horn, unde se putea ieși doar făcând șpraiț. Burtă, neatent, era să alunece să-și spargă capul. Din fericire, a fost strâns cu putere și susținut de Paul, ajutat de Opriș, momentul fiind

văzut de Floricioiu ce strigă:

- Ce faci, Aurică, fratele meu, te îneci ca țiganul la mal! Nu ești la Salvamont, aici ești la Alpinism și este altceva, nu știi? îl chestionă brașoveanul furios.

- Taci, măi brașovean guraliv și încrezut! se burzului cel căruia-i spuneau Burtă, care îi aruncă o privire plină de ranchiună.

Sportivii priveau frumusețea peisajelor din Țara Bârsei, unde adesea cei șapte alpiniști admirau minunățiile naturii, iar ochii plini de bucurie ai bărbaților se opreau pe câte o frunză de mesteacăn ce vibra în adierea vântului. Alteori priveau arțarii ce tremurau în boarea zilei, atingând, în unduirea lor, potirul argintiu al unei flori legănate ușor, în mijlocul zilei de vară.

Prin acel peisaj minunat, tinerii bărbați, în frunte cu Paul Fozocoș, urcau pe câte un bolovan pentru a trece de cealaltă parte, a apelor cristaline, din dorința de a merge mai departe către destinația finală. Pe drumul către pădurea de la poalele muntelui scăldat în soarele cald al amiezii, însoțiți de glumele spuse de tinerii sportivi puși pe șotii, în timp ce grupul își făcea loc printre ierburi și arbuști, răzbind, ușor-ușor, spre marginea lizierii brazilor tineri.

Era ora patru după-amiază când Mihai Brâncoveanu s-a dus să umple un bidon soldățesc cu apă, după care a luat-o la fugă în stânga, pe șoseaua de piatră ce ducea către Zărnești, fiind așteptat de grupă, la poala unui pâlci de brazi. Nou-venitul le făcu galant cu mâna, chemându-i către locul de plecare, de unde grupa cea gălăgioasă s-a pus pe glume.

Multe dintre glumele rostite erau cele ale lui Paul, pe care Floricioiu îl numea *Securistul*, iar Paul îi zicea sec: *Bărbosul din Biserica Neagră*, dar și *Ardelean pârât*, cei doi fiind prieteni la cataramă de câțiva ani buni. La prima pauză, Paul le povesti celor noi, despre pățaniile lor din programele de pregătire pe care le derulau an de an, prin munții patriei.

(urmare din pag. 9)

cum face toată lumea.

Geni a decis de una singură și a plecat. După ceva timp și a dat telefon acasă. Se aranjase undeva prin zona orașului Florența. Badantă n-a mai devenit și nici milionară. În schimb, a avut noroc să fie primită într-o familie ce tocmai căuta pentru copii un pedagog de muzică particular. Zicea că este satisfăcută de noua sa situație. Mai greu se descurcau cei de acasă. Alecu abia reușea să facă față treburilor casnice. Să-i fie Ancuței și tată, și mamă. La serviciu deseori mergea nepregătit. De activitatea de compozitor – nici vorbă. Mai avea și concerte cu orchestrele la care colabora ca flautist. Dar cea mai penibilă situație erau turneele. După ce i-au decedat bătrânii părinți, unul după altul, nu mai avea niciun sprijin de la țară. Era nevoit să se roage de vecini ca să aibă grijă de Ancuța în lipsa lui.

(va urma)

Ștefan ANDRONACHE

Perugia, orașul care trăiește de pe urma unei fântâni

Perugia, aidoma și Sienei, s-a înfiripat ca așezare tot într-o regiune preponderent deluroasă dar coamele acesteia sunt ceva mai blânde și mult mai înverzite.

Aflată în inima provinciei Umbria, pe latura dreaptă a văii Tibrulului, Perugia – ce știe să emane încă un aer dulce și misterios – pare un fel de replică europeană a vestitului Bethleem căci, și aici ca și în Israel, îți este dat să întâlnești palate semețe și case-fortăreață, porți și turnuri masive din piatră și, desigur, privești superbe scăldate în lumina divină pe care numai cerul senin, vara, știe o să o răspândească.

Descinderea într-un astfel de ținut, binecuvântat de Dumnezeu, nu poate fi decât benefică. Când m-am văzut ajuns în plin centru istoric al orașului (de fapt în Piața IV Noiembrie, cum i se spune acum perimetrului său) care, cu mai multe secole în urmă, se transformase într-un veritabil teatru al luptelor sângeroase dintre marile familii nobiliare rivale, ale ghibelinilor și guelfilor, pe care doar predicile înțelepte ale Sf. Bernardino au reușit să le mai potolească, am trăit, dintr-odată, bucuria descoperirii unor frumuseți nebănuite până atunci. Un șir de clădiri vechi cu mai multe etaje înconjoară, parcă într-un gest voit ocrotitor, dar și cu respectul ce i se cuvine, glorioasa și splendidă fântână devenită cu timpul un venerat simbol al așezării.

Fontana Maggiore (pe care o posed în mai multe replici foto în propria-mi colecție de ilustrate ce este dedicată acestui îndrăgit motiv) a fost concepută după desenele călugărului Bevignate, în anul 1278, de către Nicolà și Giovanni Pisano (tată și fiu), sculptori geniali cărora li se datorează și capodoperele concentrate în Piața Miracolelor din Pisa. Sute și mii de turiști vin zilnic aici pentru a se înfrupta din această admirabilă pagină din istoria artei europene.

Cea mai mare și mai elegantă dintre puținele surse de apă potabilă indispensabile orașului medieval te cucerește nu neapărat prin răcoarea (atât de benefică într-o zi călduroasă de vară!) pe care reușesc să o împrăștie șuvițele sale discrete, cât mai ales prin bogata decorație din marmură (minuțios restaurată de curând) ce marchează bazinele sale rotunde și dezvăluie inspirația și meșteșugul desăvârșit al autorilor acesteia.

Bazinul inferior – spre care se accede prin mijlocirea a cinci trepte din piatră (înconjurată cu un grilaj din fier forjat conceput pentru a proteja întregul monument) – își etalează panourile în basorelief sculptate de Nicolà Pisano. În afara emblemelor inconfundabile ale Perugiei identific muncile specifice celor douăsprezece luni ale anului acompaniate de semnele zodiacale adecvate, dar și unele episoade importante ale Genezei, istoria începuturilor Romei, cât și transpunerile inspirate ale onora din fabulele moralizatoare ale lui Esop.

Lui Giovanni Pisano i se datorează partea superioară a fântâniei. Cele 24 de panouri - delimitate în mod distinct de statuile aparținând unor sfinți, profeți sau nimfe - înfățișează diverse aspecte din viața orașului. Pe o cornișă se desfășoară o lungă inscripție de vreo treizeci de versuri care încearcă să prezinte celor mai curioși istoricul fântâniei. Grupul minuscul din bronz al purtătorilor de apă din vârful fântâniei a fost înlocuit cu o replică nouă pentru că cea veche fusese aproape distrusă de depunerile abundente de calcar.

La răsărit de acest obiectiv, căutat de toți străinii care descind în Perugia, se află Catedrala gotică San Lorenzo (1345 – 1490) pe ale cărei trepte numeroase obișnuiesc să se odihnească turiștii oboșiți. De aici ai, într-adevăr, o frumoasă perspectivă asupra întregii piețe și, desigur, asupra unei bune părți a vadului comercial contemporan al orașului. Pereții sobri ai edificiului sunt din marmură albă sau roz ce provine din carierele din munții Subasio. Interiorul său nu excelează în elemente decorative deosebite, singurele lucruri peste care nu poți trece chiar într-atât de ușor fiind tablourile: „Depunerea Crucii” și „Madonna delle Grazie” de Giannicola di Paolo. În transept pot fi văzute mormintele papilor Urban al IV-lea și Martin al V-lea, iar în cadrul relicvariului chiar inelul nupțial cu agată al Fecioarei Maria.

Pe partea opusă a pieței, adică în zona de apus a fântâniei, ai ce să admiri. Aici, o maiestuoasă scară deschisă, ce are forma unei pâlnii răsturnate te conduce direct pe terasa de acces în Palazzo dei Priori (Palatul Magistraților), ansamblu arhitectonic auster, dar impunător prin dimensiunile sale. Se cuvine a menționa că la construcția sa s-au folosit: travertin, calcar de Assisi și marmură albă sau roză de Bettona.

Abordând latura cea mai veche (ce datează din anul 1393) ai șansa să ajungi și la mica tribună din marmură ce iese din perimetrul zidăriei și de unde magistratul superior obișnuia să se adreseze poporului. Deasupra portalului, menit să marcheze zona intrării pe partea laterală a primului etaj, au fost fixați pe niște tiranți grifonul și leul, însemnele heraldice consacrate ale localității.

Fațada mare a palatului (ce reușește să străjuiască o bună parte a renumitului Corso Vannucci), terminată cu o sută de ani mai târziu, conține și ea, la parter, un portal ceva mai fastuos din cauza decorațiilor și în special a timpanului ce etalează chipurile sfinților protectori ai Perugiei: Louis din Toulouse, Lorenzo și Ercole.

Trebuie menționat faptul că înăuntru (unde funcționează și astăzi Municipality) palatul conservă câteva frumoase spații. Printre acestea se remarcă: sala mare ai cărei pereți sunt acoperiți cu un ciclu decorativ bogat în simboluri pe care Perugino le-a redat prin mijlocirea unui colorit intens și cald, apoi sala Notarilor împodobită și ea cu fresce autentice din secolul al XIV-lea și, în fine, sala Colegiului Negustorilor (il Collegio della Mercanzia) care are pereții din lemn sculptat cu mai bine de cinci sute de ani în urmă. Ultimul etaj aparține în exclusivitate Galeriei Naționale a Umbriei care reunește aici o interesantă colecție de pictură aparținând școlii autohtone, începând cu perioada Duecento-ului și terminând cu Settecento. Pe

(continuare în pag. 30)

lângă cea mai veche lucrare (un Crucifix din 1236) se găsesc aici opere realizate de Duccio di Buoninsegna, Gentile da Fabriano, Beato Angelico, „Polipticul Sf. Antonio“ de celebrul Piero della Francesca și, bineînțeles, numeroase creații ce poartă semnătura inconfundabilului Perugino sau a elevului său Pinturicchio.

Perugia – Piața veche

Perugia - Fontana Maggiore

Prin spatele palatului, pe strada care i-a împrumutat cu timpul numele și care șerpuiește printre casele vechi sau traversează străduțe cu un autentic iz medieval, precum Ritorta sau Cupa, se poate ajunge, destul de ușor, la alte câteva monumente reprezentative.

Primul care îți aține calea, pe partea stângă, este un masiv turn din piatră (acesta datează din secolul al II-lea și are o înălțime de cca. 40 de metri) ce a aparținut familiei Sciri. Apoi, urmează micuța biserică renascentistă Madonna della Luce (situată în piața omonimă) cu fațada acoperită numai din marmură.

Puțin mai departe, la marginea unui câmp înverzit și ferit de forfota obișnuită a orașului, se înalță Oratoriul Sf. Bernardino, un autentic giuvaier al arhitecturii religioase din perioada atât de strălucită a Renașterii (1461), ce a fost atașat mănăstirii Sf. Francisc din preajmă întru gloriificarea șederii sale aici. După cum se vede și de la distanță, partea cea mai frumoasă a sa rămâne fațada inspirată din opera lui Leonardo Battista Alberti ce te cucerește prin armonia liniilor arhitectonice, policromia delicată a marmurei utilizate și finețea sculpturii atribuită lui Agostino di Duccio.

Tabernacolul - ce se profilează între pilaștri - include două statui pline de viață, iar timpanul, de deasupra uși-

Perugia - Oratoriul Sf. Bernardino

lor, înmănușează câteva scene din viața Sf. Bernardino. Îngerii și heruvimii, concepuți cu peste o jumătate de mileniu în urmă, seamănă leit cu personajele feminine plâsmuite de Alphonse Mucha spre sfârșitul secolului al XIX-lea. Să fie aceasta doar o simplă coincidență?

Am uitat să mai adaug, acestor sumare și modeste însemnări, faptul că am admirat cea mai frumoasă panoramă a Perugiei nu din autobuzul care m-a adus de la gară în oraș, ci din preajma arcului etrusc sau, mai bine spus, din vârful colinei pe unde coboară o stradă largă alcătuită numai în trepte tocite. De pe balustrada solidă din piatră a acesteia mi-a fost dat să îmbrățșez cu privirea-mi avidă de imagini atât fațadele palatelor vechi scăldate de lumina soarelui (inclusiv frumoasa clădire a prestigioasei Universității), cât și puzderia acoperișurilor din olane roșii ale caselor dispuse în amfiteatru ce se profilau, cu toatele, peste uriașul decor natural pe care îl formau Apeninii umbriți din depărtare și cerul de un albastru ireal de deasupra lor.

Firește că, Perugia este cunoscută nu numai prin celebrul său fiu adoptiv Perugino, de fapt maestrul unor pictori de talia lui Rafael sau Pinturicchio, ci și datorită celei mai mari fabrici de ciocolată din Italia, „Perugina“. Aceasta s-a impus prin celebrele sale cutii „Baci perugina“, ce conțin bomboane mici din ciocolată umplute cu alune și învelite într-o țiplă pe care este inscripționat, de regulă, un răvaș de iubire, produsele vânzându-se în întreaga lume.

La doar două luni, după trecerea mea prin acest

(continuare în pag. 33)

Marin MOSCU

Așteptare

Când primăvara își arată
Frumusețea urcând înalt,
Simt, privindu-te în ochi,
Fericirea de bărbat...
Vara mai topim culori,
Spre toamnă rodim în iubire,
Când bruma miroase a iarnă
Viața este mai subțire...
Cad frunzele, copacii așteaptă,
În vuietul pământului,
Cu iasca petrecută-n iarbă
Ne dăruim sărutului...

Incertitudini

Cine stă cu capul plecat
Va paște din pământ secăt,
Nu va avea coloană omenească,
Va uita chiar să vorbească...
Cine va sta cu fruntea sus
Va ști cum s-a născut Isus,
Cum credința noastră românească
Pe făgașuri noi va fi să crească...
Cine va merge-n lume cu gând bun
Va ști că Decebal a fost străbun,
Că n-am pășit pe urme indecente,
Că ne-am călit din apă și din pietre...
Incertitudini nu vor fi să fie
În holda mare de câmpie,
Vom ști s-avem conducători sublimi
Ce ne-or purta de jos către-nălțimi...
Nu vom fi cu capete plecate
Decât citind, citind din carte,
Din învățături s-avem coloană tare
Și țara, țara o imensă floare...

Pe-o creangă...

Pe-o creangă de corn încercat
Înflorește gelozia,
Galbenul se-ntinde peste marmură
Împodobind statuia...
Brazda țărani avortează la soare
Cer de flori de cingătoare,
În plete fetele suave țintuiesc
Ochii flăcăilor pe care-i iubesc...
Îmi aștern o frunză de măr
În calea genunchilor căzuți în rugăciuni,
Vântul unduie sângele șarpelui
Cu pielea ascunsă-n mărăcini...
Cad în gelozia părului alb,
Frunzele sunt albe. aleargă.

Cu gura deschisă spre zăpada
Claritatea luminii să șteargă...

Muza mea

Muza mea aleargă-n lume
Cu aripi de curcubeu,
Are zâmbet de regină
Și credință-n Dumnezeu...
Prin livezi și peste ape,
Peste munți, peste făget,
Ea aleargă și aleargă
De mână cu un poet...
Ați ghicit, cât e de dulce
Cu epitete o sorb,
Până Poe-i lumânare
În croncănitul de corb...

Macabră

Am vrut mereu să te-ntâlnesc
Pe-aleia plină cu lumină
Unde în ochiu-mi omenesc
Icoană ești, floare divină...
Am vrut mereu să-mi fii în cale
Un zâmbet larg, o-mbrățișare,
Să-ți dăruiesc în osanale
Închipuiri de flori stelare...
Însă n-a fost așa să fie,
Ne-am întâlnit în cimitir.
Macabru timp fără tichie
Pe un mormânt de gol sictir...
Schimbat-am doar două vocale,
Lumina s-a negrit în noi
Și am căzut din deal în vale
În altă lume de nevoi...

Arcul de aur

Arcul de aur cu săgeți de fier
Îmi încordează brațul ruginit,
Ești ținta mea de-o veșnicie -
Ochindu-te, eu te-am iubit.
Acum încerc partea cețoasă
Să-mi dăruiască încordare,
Tu lângă mine să fii înger
Trecută-n dulce sărutare...
Ești ținta mea, promit, să fim,
Arcul de aur, săgețile de fier,
Să ducem alinarea printre îngeri -
Izvor de viață cu aripi în cer.

Pe câmpul pârjolit de soare

Ceata de oameni cu icoane
Se roagă pentru ploaia sfântă,
Din vocea preotului tunet,
Un tunet pare-se cuvântă.
Pe câmpul pârjolit de soare
Ca orizontul te înfoi
Purtând în sânge visul nostru,
Speranță-n fericite ploii.

Aura GOLOMOȘ

Lecția zilei

astăzi am învățat
 că vântul nu împinge norii
 doar îi convinge să plece
 că timpul nu curge
 ci doar se așază diferit
 în fiecare respirație
 și liniștea nu înseamnă gol
 ci doar o pauză
 în care inima își rostește numele
 astăzi am învățat
 că nu trebuie să știu totul
 ca să merg mai departe

Alexandria

printre foi uitate pe birou
 printre cafele reci și ecrane obosite
 ochii noștri s-au întâlnit la Alexandria
 și fără să știm
 povestea noastră începuse deja
 un zâmbet fugar
 o privire prinsă între rânduri
 o scuză banală de a ne apropia
 așa s-au scris primele pagini
 ale iubirii noastre
 orele s-au transformat în clipe
 clipele în așteptări (ne)rostite
 iar într-o zi
 între două întâlniri și un
 „când ne mai vedem?”
 am înțeles că ne aparținem
 dincolo de uși și pereți
 noi am construit un univers
 unde dragostea nu are limite
 și soarele nu obosește să ardă

Câtă iubire, atâta poezie

câtă iubire, atâta poezie
 în fiecare cuvânt, în fiecare clipă
 îți simt prezența
 gândurile îmi dansează
 ca niște versuri ce se scriu singure
 din dorul ce mă cuprinde.
 iubirea noastră e ritmul meu
 fiecare bătaie a inimii tale
 e o rimă perfectă,
 un vers ce se repetă

Într-o melodie fără sfârșit.
 câtă iubire, atâta poezie
 fiecare frază poartă numele tău
 ca o semnătură invizibilă
 ce îmi colorează zilele,
 pătrunde în sufletul meu
 și nu mai iese vreodată.
 tu ești sursa fiecărei rime,
 iar iubirea ta e inima fiecărei strofe.
 cu fiecare cuvânt rostit de tine
 viața noastră devine o poezie
 scrisă în tăcere, dar plină de sens.

Tăcerea ce se aude

un fior urcând din piept
 până în vârful degetelor
 o respirație adâncă atunci
 când lumea devine prea strâmtă
 e tăcerea ce se aude mai clar
 decât orice zgomot
 e ploaia căzută în suflet fără să ude
 e focul ce arde fără să mistuie
 poezia e tot ce nu pot spune altfel
 tot ce se zbate în mine fără formă
 până când prinde contur pe hârtie
 e zbucium
 e liniște
 e întrebare
 e răspuns
 e clipa în care mă regăsesc
 și în care mă pierd

Drumul către mine

am pășit pe un târâm necunoscut
 printre ziduri colosale și priviri străine
 cu un rucsac de visuri și emoții fremătând
 căutându-mi drumul prin ecouri
 de pași grăbiți
 zilele s-au țesut într-o poezie zbuciumată
 plină de cursuri - furtuni
 nopți ca oceane fără odihnă
 și râsete precum razele de soare
 am căzut ca frunza în bătaia vântului
 m-am ridicat ca floarea spre lumină
 iar dincolo de pagini
 am descoperit ceva mai profund
 povestea mea abia începuse

Tăceri (ne)vinovate

ca un voal plin de dor
 tăceri (ne)vinovate
 plutesc între noi
 nu e nevoie de cuvinte
 privirile spun tot ce simțim
 pline de înțelesuri
 nu cer explicații
 întăresc legătura
 dintre sufletele noastre
 pure și sincere

Mioara PĂGUTȚE

Când o mamă se stinge

Trecuseră două zile de la înmormântare, dar starea de tristețe mocnea înăuntrul ei, iar ochii se umezeau când secvențe din întâlnirile avute cu tanti Neta se derulau ca o bandă cinematografică. Mara, femeie matură, pornită binișor pe poteca fulguită a anilor, care văzuse și trăise ceva necazuri în viața ei, era o femeie extrovertită, dar deși sociabilă învățase din experiența vieții că oamenii pot părea îngeri pe dinafară dar pot fi demoni pe dinăuntru și fiind cândva lovită de invidia, falsitatea și răutatea oamenilor pe care îi considera prieteni învățase să nu mai fie naivă, să-și păstreze firea sociabilă, dar să lase intrare în sufletul ei doar celor care erau cu adevărat cinstiți și corecți, puțini dar buni, fără măști. Și într-o zi a cunoscut o femeie deosebită....

Fără două luni se împlinea anul când într-o zi Mara deschidea pentru prima dată portița de la intrarea în curtea casei unde locuia tanti Neta. Știa de la copiii ei că este măcinată de o boală lentă dar care încet îi lua puterile și Mara care deși își îngrijise bătrânii din familie simțise totuși o emoție puternică când bătrâna o cercetă cu o privire pătrunzătoare care parcă voia să treacă prin stern ca să poată vedea culoarea sufletului său. Mara care niciodată n-a suportat măștile de conveniență și-a învins emoția purtându-se așa cum îi este firea, dar analizând femeia, care este de seama mamei ei, încercând să descopere sufletul delicat al celei mai bune mame din lume, așa cum fusese descrisă de copiii ei. Și a văzut, a văzut o femeie care se considera simplă, dar era bogată în gândire și judecată, plină de respect, că Mara se simțea rușinată, la urma urmei nu era o persoană importantă și putea să-i fie copil. I-a plăcut atât de mult aceasta femeie prietenoasă, volubilă și plină de un haz care a topit primele priviri de la venire încât Mara s-a gândit că poate copiii ei au înțeles greșit spusele medicilor și poate își va reveni. La plecare, luându-și rămas bun tanti Neta i-a spus să mai vină și Mara a simțit privind în ochii ei că invitația nu e din politețe.

A promis și a venit la aniversarea celor 86 de ani a lui tanti Neta ! Stătea pe scaun în foisor în capul mesei privind în gol iar gândul Marei a fost că poate e tristă simțind cum puterile o lasă și o umbra de tristețe i-a trecut pe chip dar a alungat-o repede ajungând lângă ea plină de zâmbet, doar era ziua ei nu?! Când a văzut-o, tanti Neta a făcut un gest care a uimit-o pe Mara, gest pe care ea nu-l va uita niciodată : în semn de prețuire tanti a intenționat să se ridice din scaun pentru a o îmbrățișa, s-a poticnit din cauza neputinței și fiul ei a încercat să o ajute dar a refuzat și încordându-se cu toată puterea s-a ridicat îmbrățișând-o strâns cât putea ea a sărutat-o pe obraji iar Mara a simțit o bucurie mare inundând în suflet, tanti o îndrăgea !

Mara nu mai avea părinții în viață de mult și în acel moment a realizat cât de mult i-a fost dor de îmbrățișarea unei mame, chiar dacă nu era a ei. O privea cât de bucuroasă și mândră era de copiii săi care îi pregătiseră o mică petrecere frumoasă.! Fata o îmbrăcase elegant și o ajuta să mănânce alintând-o ca pe un copil, băiatul o îmbrățișa pupând-o pe obraji de nu știa dacă să zâmbești de admirație sau să plângi de durerea lor că mama își pierde puterile....

Venise luna septembrie și Mara având de făcut o deplasare în apropierea lor a profitat de ocazie să îi viziteze. Era timp frumos și a găsit-o afară, stătea la soare pe scaunul ei, dar tanti Neta în cele două luni de când nu o văzuse rămăsese mai tare fără puteri, era mai tristă, dar s-a bucurat să o vadă. Și din nou Mara își dădea seama ce oameni minunați sunt copiii ei și cu câtă dragoste și recunoștință îi privea mama lor, ce familie unită, cu suflete curate și credință în Dumnezeu crease tanti Neta și Mara se simțea recunoscătoare că avusese norocul să-i cunoască...

Sfârșit de decembrie, tanti aproape nu se mai ridica din pat, slăbise iar glasul era stins, copiii supărați lăcrimau prin colțurile unde ea nu-i vedea. Mara care se atașase foarte mult de sufletul ei bun refuza să creadă că tanti va pleca, o privea și mângâindu-i mâna, îi spunea că va veni primăvara și vor sta amândouă la soare, iar tanti cu mâna ei slăbită o strângea de mână ca un semn de afirmație. La plecare Mara a pupat-o pe obraji, iar tanti, cu glas stins i-a spus să mai vină.

Și a venit peste o lună...la înmormântare. Tanti Neta îmbrăcată frumos părea că doarme liniștită eliberată de dureri și gânduri. Durerea se citea clar în ochii copiilor care făcuseră tot posibilul să-i mai prelungească viața să mai stea cu ei un an, o lună, o săptămână, o zi....

Pe drum întorcându-se acasă Mara a făcut legământ că nu va lăsa în umbra uitării chipul, glasul și sentimentul pe care îl are pentru ea, va veni mereu cu o floare la mormânt. Și a înțeles încă o dată câtă durere provoacă plecarea unei mame, e ca și cum îngropi și o bucată din tine, apoi un timp, refuzând realitatea, ai tendința să o cauți prin casă, prin curte, prin grădină, pe drum și când realizezi că nu o mai găsești rămâi cu durerea, dorul și amintirile care nu dispar, chiar dacă timpul le mai estompează....

05.02.2025

(urmare din pag. 30)

oraș curat și elegant, am aflat, prin mijlocirea presei, că aici avea să se stabilească un autentic record în domeniul atât de tentant al dulciurilor. Astfel, la cea de a zecea ediție a binecunoscutului Târg Anual al Ciocolatei, s-a realizat o bomboană uriașă în greutate de ... 6 tone! Regret, așadar, că nu mi-a fost dat să fiu martor la un astfel de eveniment fericit. Cu siguranță că, dacă m-aș fi nimerit acolo, aș fi gustat și eu din impresionanta și apetisanta ciocolată care ține să demonstreze, o dată în plus, că imaginația, priceperea și gustul rafinat al celor din Perugia sunt câteva dintre însușirile lor forte ce nu se vor epuiza niciodată.

Constantin STANCU

Cu poemul în geamantan...

Viața e un dar uneori misterios, uneori bine revelat, poezia este la mijloc, ținând echilibrul între întrebări, certitudini și rugăciune. Cu volumul de versuri *Drumul spre sine**, publicat la Editura Mirador din Arad, în anul 2021, Lazăr Magu ne propune o călătorie existențială prin care căutările sale dau răspunsul prin poezie. Drumul i s-a creionat din veșnicie, el doar constată, este atent la semnele literare, cuvintele îi dau posibilitatea să sublinieze aceste puncte de rezistență. În spatele poeziei sale există o credință venită din religia asumată, cu Iisus la cârmă, indiferent de vânzări, de vânzători, de tradiții. Vezi poemul *Treizeci* (p. 51). Concluzia este fixată în poemul *Glosă*, poem reprezentativ pe ultima copertă, acolo se reia tema frigului, a iernii, a albului care pendulează între existență și neant. „Ca un plânset de icoane,/ peste lume trece bruma./ Din vorbirea ta acum/ se aud numai consoane” (p. 42).

Volumul are o prefață construită din versurile importante ale poeziilor incluse în carte, este o prezentare inedită dar elegantă, una menită să transmită ceea ce este important în discursul liric. Cu linie clasică, ritm, rimă, echilibru, idei consolidate prin experiență, textele au un echilibru cuminte, liniștit. Este un curaj ca în vremurile acestea să porți linia clasică în vârtoarea vremii. Autorul își asumă acest risc, o face mult convins să are o misiune prin literatura pe care o promovează.

Frumusețea se ivește din noroi, acolo stau esențele să învie: „Trăiesc prin florile acestea care/ din mazăgă și noroi produc culoare” (p. 5).

Pe de altă parte, o prezență atroce îl asaltează, dincolo de tăceri: „În tăcerea aceasta de sentință definitivă/ aud cum cineva umbă prin mine” (p. 7).

Contextul face parte din viață, este asumat și deschide orizontul: „Un om se odihnește între sate/ cu soarele în geamantan” (p. 7). O singurătate în prezența altei singurătăți, undeva între lumi.

Am punctat câteva din ideile care străbat volumul, ele sunt creionate în acest poem din poeme, format din versurile care țin pe umeri opera sperată și trăită.

Autorul este atent la lumea din jur, dinamica de fiecare zi, trecutul dureros, prezentul ascuțit și viitorul întrezărit printre consoane, sunt prinse în poeziile scrise. Viața are rădăcini, ele vin prin părinți, ei dau sensul pentru urmași. Despre părinți: „Viața lor – un lanț de câini/ viața lor așa a fost./ Parcă un jandarm nebun/ i-a purtat din post în post” (*Salutați-i pe părinți*, p. 63). Tema este generoasă, în acest poem se simte influența lui Adrian Păunesc cu versurile sale cunoscute, este ecoul acestora, mai blând, mai respectuos, cuminte, smerit. Dar prinde esența, oameni fugăriți de sistemul social, cu suferința vizibilă de a fi mereu alungați, scoși din prezent.

Unele poezii sunt rugăciuni adresate Creatorului, spre El se îndreaptă cererile: „Doamne, proprietar de rai/ te îndură și de cai./ De cei oboșiți de drum/ cu copitele de scrum.” (*Priorități*, p. 17). Îngăduința divină este necesară într-o lume care a ars intens sub focul absențelor. Caii lasă semne, vizibile, durerea este materializată prin aceste animale obișnuite cu poverile zilnice.

O stradă cu semaforul ei este o istorie, Lazăr Magu

Lazăr Magu

DRUMUL SPRE SINE

MIRADOR

vede dincolo de desenul orașului: „Pe aceeași stradă ne vedeam,/ geamgiu eram, puneam un geam,/ pe care zilnic în spărgeam/ când cu privirea te-nrămam” (*La un semafor distanță*, p. 24). Echilibru zilei se rupe, geamul este frânt din prea mult suflet.

Sunt locuri în care narațiunea lirică se coagulează în versuri energice, simbolice, cu puterea de a transmite mituri, mister: „Luna, ca o mireasă furată, căuta drumul spre sat” (p. 26); „zilierii lucrează în schimburi la morile de vânt” (p. 28); „Se face frig în timpul meu prezent” (p. 43); „sfinte înger de lumină,/ duc un cap la ghilotină” (p. 47); „Arhanghelii nu mai au ochii în mână” (p. 57) etc.

Tema frigului se repetă în mai multe poezii, este reluată cu modulații speciale, aparte. Devine una existențială, după linia clasică, absorbită în pasta lirică: „E mult mai frig ca la începutul lumii!/ E mult mai frig ca-n ziua de apoi!/ Mai răscolim puțin în jarul lumii/ și drumul nostru pleacă fără noi” (*Penitențe*, p. 43).

Unele poezii au o linie narativă, cu întâmplări posibile, cu lucruri care s-au petrecut, ele fac parte din experiențe autorului, le-a văzut, le-a încercat: un pod zidit, tablouri de toamnă, așteptarea la mașina cu pâine în vremuri trecute, tragedia Basarabiei etc.

Alte poeme reiau tablourile credinței, Iisus este prezent prin suferință, lucrarea socială asumată pentru ca oamenii să vadă, să înțeleagă: rănile care au loc în rana Lui deschisă peste vremuri, trădarea Lui pentru cei treizeci de arginți, Crucea lui Iisus, drumul pe Via Dolorosa, cu strop de sânge și o floare etc.

Sunt unele poeme care creionează stări, năzuințe, întâmplări din vremuri vechi și vremuri noi, unele au doar un impuls liric, poetul lasă narațiunea să curgă, semne prin destine. Cuvintele curg blând, este o împăcare cu sine în fiecare strofă.

(continuare în pag. 35)

În alte poeme apare Creatorul cu puterea lui ce ține lucrurile în control: „O mână nevăzută/ apucă noaptea de ceafă” (p. 12). Apoi putem reține: Un Dumnezeu care ară vecia (p. 17). Peste lume atârnă bocancii, un drumeț s-a descălțat obosit (p. 49). Prezența lui, o cântare care atrage (p. 9). Iată prezența, sugerează autorul, este aici, dinamică, obișnuită, apropiată.

Poet atent la viața sa din care extrage punctele cardinale ale literaturii, a scris mai multe volume, temele sunt spirituale, preluate din năzuința zilnică: *Vasul de alabastru* (2015); *Cascada de nisip* (2017); *Pași pe cupolă* (2019); *Călător pe scările interioare* (2020) etc.

O tristețe îl apasă pe poet: „Ne-am rătăcit sub cerul de oțel/ iar dealul crește, cuiele la fel” (*Penitențe*, p. 43). Visul dă speranța unei reveniri pe alt plan, înviere prin poezie: „Visez să plec călare/ pe un drum întortocheat/ și care să mă scoată/ fecior la mine-n sat” (*Ediție revizuită*, p. 50). O istorie răsturnată, un impuls spre energiile tinereții. Este mesajul către cititorul iubitor de poezie și pentru cei care speră într-o reformă a ceea ce ține cu umerii în iarna vieții, sub semaforul unei poezii curate și liniștite ca linie și frământată ca teme...

Ian. 2025

* Lazăr Magu, *Drumul spre sine*, poezie, 73 pagini, Arad: Editura Mirador, 2021. Editor: Ion Matiuț.

George ITOAFĂ

- Uneori versurile vin materializate, sculptând sensul spre definirea creației.
- Prind un curcubeu și-l așez la inimă, atunci când ne depărtăm gândurile.
- Ne picurăm sufletele pe inimi, poate rămânem în eternitatea conștiințelor colective.
- Deschide-ți urechile, să-ți șoptesc despre gânduri.
- Doar fragmente din mine se mai bucură de neuitate speranțe și tac să mă adun.
- Apropierea uneori doare mai tare ca depărtarea. Cu cât ești mai departe cu atât dorești să te apropii.
- Rezerva stiloului umple coala și rămâne descompusă-n cuvinte.
- Până să mă acopăr, deveneam floarea singurătății.
- Condimentez cerul pe care plutim, până ne cuprinde aroma fericirii.
- Îmi voi croi cuvintele cât să mă înalțe, devenind zburătoare pe cerul senin.
- Oglindit pe cuprinsul norilor, realizez măreția zeilor și cât de mic pot fi pironit pe pământ.
- Răspunzând întrebărilor întrebând, aflu răspunsul întrebărilor.
- Până unde să mă uit atunci când stai, contemplând absolutul? Mă adăpostesc în ochii cuprinsului tău.
- Am învățat de la viață că nu trebuie să ceri, doar să oferi.
- Oamenii buni n-au conținut, ei trec prin timp apropiind gânduri.
- Te îmbrățișez cu toată căldura umanității mele și-mi ajungi suflet.
- Să te vindeci cum m-am vindecat, cu iubire.
- Vântul insistă să-ți poarte pașii spre fericirea care te lipsește de adevăr.
- Ascultând păsări, te înalți pe culmi de triluri, afli că ești o țintă permanentă a ascultării.
- Am cântărit fericirea, însă drama o acoperea.
- Dacă nu am fi posedați de speranțe, ne-am adânci în abisuri.
- Când stau, gândurile merg depășindu-mă.
- Dacă ești prea amabil, devii victima interpretării.
- Sub acoperământul fructelor coapte gândurile rămân rațiuni ancestrale.
- Am străpuns amintirea sărutului cu ață și am legat-o la gât, salvând iminenta scindare.
- Te prind de undă și-ntr-o secundă trec mii de stele prăbușindu-mi zborul.
- Poate nu am avut mâinile la mine când neîmbrățișată alunecai spre nicăieri.
- Evadai în imperfecțiunea siluetelor, rătăcindu-mi pașii.
- De-am fi valuri, ne-am acoperi păcatele.

Constantin BEJENARU-BECO

(Din ciclul „Poeme diamantine din străfunduri de din mine, proiectate-n zări alpine”)

DUMNEZEU

Blând, Bun, Empatic, și lubitor
 DUMNEZEU este Nemuritorul nemuritorilor,
 La care mă raportează zilnic eu, teleleu,
 Muritorul muritorilor,
 Violent, pragmatic, flegmatic, apatic și rău.

DINCOLO

Ne trecem-petrecem
 DINCOLO, tot unul câte unul
 Iar după petrecere-trecere
 Tot unul câte unul
 În alte galaxii
 Renaștem zglobii,
 Creștem, iubim și facem copii
 Diamantini, aurii și-argintii...

Rugăciunea Sufletului

Of, DOAMNE,
 Oooofff!

Dependență benefică

Sunt neliniștit infinit
 De „Ceva” ce n-am văzut vreodată.
 Nici în vis nu mi-a apărut niciodată,
 Nu știu, așadar, cum arată,
 Dar vrăjit de misterioasele-i șoapte
 Sunt dependent de Ea-
 Muza mea, zi și noapte.

Sfârșitul lumii

De Sfârșitul Lumii, pe bune,
 Doar BUNUȚUL ne poate feri, dacă
 Diavolul s-ar pocăi și
 Cu fruntea plecată
 I-ar spune:- Iartă-mă, Tată!

Tatăl meu, ZAHARIA

Trăiesc vârsta la care
 Zilnic conștientizez că
 Totul este legat de transcendent,

Unde s-a născut odinioară
 Că bucuros, bunăoară, într-o
 Geografie gemellară,
 În zilele limpezi de vară
 De pe Ceahlău sau Inău,
 Unde mă teleportează
 Muza mea selenară, văd
 Dunărea și orașul CHIȘINĂU
 Tatăl meu, ZAHARIA,
 Care iubea profund ROMÂNIA.

Balada ETERNITĂȚII

ETERNITATEA-ncape într-un
 Vers, prin roua razei cuantice-astrale,
 Care-n cuvinte sapiențiale
 Reflectă-ntregul UniVERS.

Balada lui Eminescu

Nu m-aș aventura
 Să-l des SCRUI dacă
 N-ar fi clar că Poetul, Mihai Eminescu,
 Sublim, argint viu, face
 Foc din apă,
 Timp din spațiu,
 Căldură din frig,
 Iubire din ură,
 Lumină din întuneric și
 Mreață din scris
 Oferindu-ne
 Divina-i Poezie
 Drept îngerească simfonie
 A dorului Duhovnesc de
 Veșnicie.

Pietrele Doamnei

Privitor la Soarta Lumii,
 Dacă oamenii vor tăcea,
 Scriptura mărturisește
 Că vor vorbi și plânge românește
 Asemeni ploilor toamnei...
 Pietrele-Pietrele Doamnei.

Balada Iertării

Divina Comedie (de Dante),
 Ierusalimul eliberat (de Tasso) și
 Paradisul pierdut (de Milton),
 Demonstrează fără tăgadă
 Că Sfântul ȘTEFAN
 Nu i-a putut ierta pe farisei
 Decât pedepsind minciunile, ocările și
 Pietrele aruncate în
 El până l-au ucis.

(continuare în pag. 37)

Ileana Maria CIURAȘ

Arcade în mirare

Speranța învinge iarăși densa ceață!
Abundă frumusețea în suflet de copil...
În fiecare noapte, e-ascunsă-o dimineață;
Prin negura fugară trec visele tiptil...
Și-arcade în mirare
aleargă către soare!

Sfâșietoare cânturi albe răzbat iuțit!
Se cer descoperite vestitele comori;
Nu-i ziua pe deplin decisă-n asfințit
Cu inima-n lumină te renaști în zori!
Vezi: arcade în mirare
aleargă către soare!

Oștirile celeste și-admiră biruința!
Sub bolta veacului mijesc clarificări...
În ceasul unsprezece, primită e căința;
Salvarea vine în fine străfulgerări!
Aceleași arcade, în mirare,
aleargă către soare!

Timide halebarde

Timide halebarde, în nobilă trecere,
Creștete albe, așteaptă să secere...
Pe-a timpului curgere, spre încheiere,
Pictează sonete, spre mângâiere.

Cineva întrebă: când va fi mâine?
Văzându-și în palmă, fărâma de pâine...
Pe-a timpului curgere, spre încheiere,
Răspunsul e scris în apusul de miere.

Absentele gânduri peste dealuri gonesc!
Clepsidrele arselor flori, pietrei rodesc...
Pe-ale dalbelor creștete, deplină lumină;
Trecutele timide halebarde se-nchină.

Ochii vrednici să vadă cu adevărat

Stăteam pe o bancă într-o zi;
Iar ziua părea cumva prea devreme...
Așa că mi-am zis zâmbind:
Poate voi mai pleca.
Nu, nu pentru mult timp,
Ci doar un veac sau două.
Dar Îngerul păzitor m-a atenționat:
Să nu-mi uit cheile în ușă, pe dinăuntru!
Atunci mi-ar fi fost mult mai greu,
Căci la întoarcere, puteam avea surprize.

Deci, ca să fie sigur că nu îmi uit numele,
Mi-a dăruit o piatră albă:
Atât de albă, încât strălucea
mai puternic decât luna!
Grijuliu, pentru a nu-mi răni vederea,
Cu una din aripi mi-a acoperit inima...
Îndată, ochii mi-au fost vrednici
să vadă cu adevărat!

(urmare din pag. 36)

Autoportret arcimboldesc

Mă simt albină
În floarea de unde
Soarbe mistic nectar
Care prin binecuvântare divină
Se preschimbă în limbă cu
Har cu iz de busuioc, leuștean și mărar,
Transformat în cuvinte
De lapte și miere,
Deocamdată ascunse-n
Cea mai profundă tăcere.

Minte trează

Când scriu ardent
Dunărea mea vibrează și dansează
Și cu trei brațe mă îmbrățișează,
Curgând prin ele nestemata rază a
Muzei care versu-mi înstelează
-Ajută, Doamne, să am mintea trează!

Declarație de dragoste

Te iubesc precum
Fiicele-și iubesc tații
Și lacrimile ochii blânzi și profunzi,
Precum apa ce-o beau însetații
Și pâinea ce-o jinduiesc cei flămânzi.

Doar un Clovn

Doar un Clovn
Cu chipul trist
Ca o sperietoare de ciori,
Pate face lumea să rădă
Din toată inima în
Triluri de privighetori.

Lucian MLADIN

“Învăță regulile, dar încalcă-le!” Interviu cu artistul plastic Annamaria David

Arta este asemeni unei păduri. Iar odată intrați în această (mare) energie, observăm cărările ei, care se întretaie uneori, al-teori “aleargă” singure, grăbindu-se să ajungă la marginea pădurii, acolo unde lumina ne împresoară din toate părțile.

Doar din când în când, însă, câteva raze de lumină reușesc să străbată frunzișul des al pădurii. Nu întotdeauna. Avem alături de noi un artist interesant, care ne va împărtăși din gândurile, visele și proiectele sale, ca parte din energia universală numită simplu, artă.

Cristian Mladin: *Viața este cu și despre oameni, atipică, surprinzătoare, dar frumoasă în același timp. Din primii ani ai copilăriei până la maturitate învățăm, ne pregătim pentru un anumit parcurs profesional, dar nu întotdeauna acest parcurs este cel potrivit sau cel destinat. Annamaria David, când ai ales meseria de medic și de ce?*

Annamaria David: Viața mea a început într-o familie modestă, așa încât copilăria mea a fost una plină de jocuri și giumbușlucuri, nefiind preocupată de ceea ce voi face în viitor. Pot să zic că a fost o perioadă fericită, în care am putut visa în voie, așa încât, atunci când am fost întrebată prima oară ce aș vrea să fiu când o să fiu mare, am spus dezinvoltă că vreau să fiu regină. Dar numeroasele poteci posibile m-au dus, până la urmă, pe un drum, inițial ales de familia mea, (cu preponderență de sora mea) și anume de a deveni soră medicală. Ulterior, dintr-o joacă, am dat admiterea la o facultate la care nu am reușit, fapt care mi-a “deschis” însă ochii. Atunci mi-am dat seama de propriile capacități. Asta m-a determinat să vreau să fiu medic, ca să pot ajuta mulți oameni bolnavi. Asta s-a întâmplat la vârsta de 19 ani, iar de atunci sunt tot în aceeași branșă (medic).

Cristian Mladin: *Pe măsură ce parcurgem drumul pe care viața ni-l așterne, odată cu trecerea anilor devenim (cel puțin teoretic) mai înțelepți, mai pragmatici, mai versatili. Sau nu. Totuși, visele din copilărie sunt cu noi și în noi tot timpul. În opinia ta, un artist își păstrează inocența și visele copilăriei în lucrările sale, sau adultul de azi se îndepărtează de copilul interior și se exprimă conform cutumelor sociale actuale, ca adult asumat?*

Annamaria David: Visele din copilărie sunt majoritatea “omorâte” de realitățile crunte ale vieții. Cu toate acestea, firul-ghid, scânteia, este aceeași. Rămâne în esență aceeași. Eu cred că doar acea visare inocentă din copilărie te poate face să așterni pe pânză diferitele forme ale creației. Formele sunt viciate de trecerea timpului, dar, prima peninsula este cea a unui copil. În fiecare lucrare. Ulterior, asemeni parcursului vieții, și tabloul este viciat de gândirea “stafidită” a adultului.

Cristian Mladin: *Anumite meserii sunt prin excelență*

aducătoare de beneficii materiale sau împliniri sufletești. Căci harul este o condiție sine qua non pentru preoți, dascăli și medici. Dacă ai atinge apogeul artistic care să-ți aducă siguranță și stabilitate materială, ai renunța la medicină?

Annamaria David: Gândirea mea (medicală) esențială a fost și a rămas aceeași: să ajut oamenii, așa încât, dacă aș ajunge departe în artă și aș avea foarte mulți bani, aș putea face donații și acte caritabile care ar putea ajuta chiar mai mulți oameni decât pot ajuta la ora actuală. Și cu siguranță aș renunța la medicină.

Cristian Mladin: *Provocările societății în care trăim își pun amprenta asupra noastră direct sau indirect. Cum ajungi la o stare propice creației fără a face abstracție de treburile cotidiene?*

Annamaria David: Uneori nu pot să mă detașez de exterior și, cu toată lacrimile interioare la purtător, încep să pictez, pentru că da, și creația necesită voință. Sper doar ca în continuare “exteriorul” să nu-mi distrugă (și) voința.

Cristian Mladin: *Diversitatea este una din cele mai importante caracteristici ale umanității. Pare totuși un exercițiu utopic tendința comună artiștilor de a fi originali. Ce diferențiază lucrările Annamariei David de lucrările altor artiști?*

Annamaria David: Las pe alții să diferențieze lucrările mele de ale celorlalți. Nu pot să spun că mă preocupă în mod deosebit acest lucru. Dar pot să spun că ele reflectă emoțiile mele colorate, care se reflectă pe chipuri, în ochi și ca atitudine, lucrările mele fiind oglinzile sufletelor pe care le simt și de care sunt înconjurată.

Cristian Mladin: *În mod tradițional, artiștii sunt emitenți de mesaj-energie, evident pozitiv, putând îmbrăca rolul unor terapeuți la nivel subtil pentru destinatarii mesajului lor artistic. Există însă și așa-numiții vampiri energetici (conștienți sau nu) care interacționează cu noi toți în viața de zi cu zi. Cum te protejezi pentru a contracara aceste agresiuni, ca om și ca artist?*

Annamaria David: Încerc să fiu “în viteză”, așa încât energiile negative să nu mă poată doborî. Cu cât mai tare ești „atins” de rău, cu atât trebuie să “prinzi viteză” tot mai mare, încât să ieși la suprafață. Prin “viteză” înțeleg orice activitate spirituală, aici incluzând arta, cât și activitate fizică, de orice fel. În momentul în care te oprești, riști să fii lovit mai tare. Asta este părerea mea.

Cristian Mladin: *Miracolul vieții ni se revelează zi de*
(continuare în pag. 39)

zi, odată ce deschidem ochii și putem vedea lumina zilei. Ce ai face dacă ai fi Dumnezeu pentru o zi?

Annamaria David: Dacă aș fi Dumnezeu pentru o zi, la rândul meu, aș da fiecărui individ puterea de a fi Dumnezeu. Iar celor prea mici pentru a juca acest rol, le-aș da un parc mare de distracții, cu tot ce s-a inventat minunat în acest domeniu. Pe cei nevoiași, bineînțeles, i-aș îmbogăți (sub diferite forme). Pe cei slabi i-aș întări, iar pe cei bolnavi i-aș vindeca.

Cristian Mladin: Se spune că suntem suma tuturor experiențelor noastre. Care sunt temele preferate ale lucrărilor tale și de ce le preferi? Ți se revelează sau te bazezi pe studiu și observație?

Annamaria David: Temele mele preferate în artă sunt oamenii, mai ales chipurile, deoarece mă preocupă esența creației divine pe acest Pământ, a treia planetă de la Soare.

Cristian Mladin: Care este cea mai mare împlinire a omului și artistului Annamaria David? Ce sfaturi i-ai da unui tânăr artist la început de drum?

Annamaria David: Cea mai mare împlinire a mea pe plan artistic este că sunt apreciată. În artă nu e ca în medicină. În medicină știu categoric ce sfaturi să dau tinerilor. În artă cred că aș da o singură regulă, zic eu, de aur. Și anume, următoarea noțiune fundamentală: învață regulile, dar încalcă-le!

Cristian Mladin: Ai avut expoziții personale și ai participat la expoziții colective atât în țară cât și în străinătate. Care sunt planurile artistului Annamaria David pe termen scurt, mediu și lung?

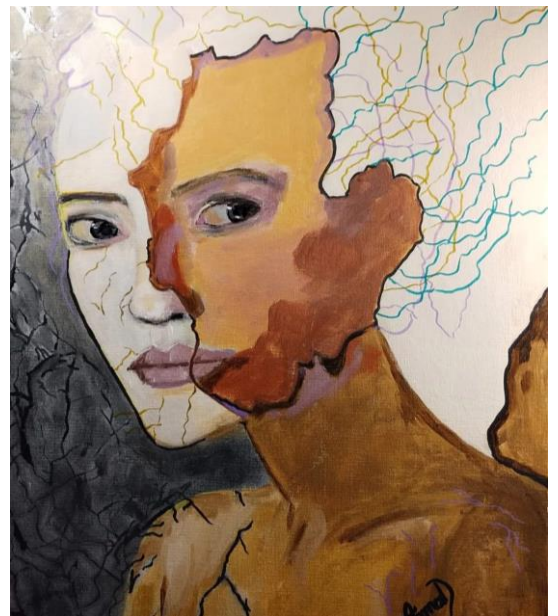
Annamaria David: Planurile mele converg spre a deveni zilnic tot mai avansată, tind spre cea mai bună versiune a mea (Annamaria David 2.0), doresc să-mi depășesc propriile bariere și condiție umană, dar și artistică. Vreau să fiu mai cunoscută deși ca ființă umană, poate și ca medic, "evoluează" spre disoluție. Dar ca artist, am încrederea că te

poți menține pe o pantă ascendentă. Asta vreau, să urc, să urc, cel puțin cu imaginația, până la infinit. În momentul în care am să ajung doar un punct, arta mea vreau să fie mare și strălucitoare ca o stea.

Cristian Mladin: Mulțumesc Annamaria David pentru o discuție constructivă, pentru idei și vise împărtășite! Să fie Artă!

(continuare în pag. 40)

Tudor MATREȘU

Amurguri

Amurguri reci, amurguri vii,
 Amurguri alb liliachii,
 Amurguri spumegând pe zări
 Ca niște câduri de cocori,
 Amurguri vesele, albastre,
 Amurguri galbene, sihastre,
 Amurguri cu luciri de vatră,
 Amurguri fiu, amurguri tată,
 Amurguri blânde, date-n spic,
 Amurguri albe de bunic,
 Amurguri, treceri mohorâte
 Spre lumi cu porți preazăvorâte.
 Intri-n amurg de când te naști,
 Promise adevăruri paști,
 Precum un cerb păscând trufaș
 De-un glonte, sărutat gingaș.
 Amurguri, permanent amurguri,
 Destine vâlvorind pe cruguri.
 Intri-n amurg iubind nebun
 Și-ți crește-n carne un alun,
 Intri-în amurg, frumos, iubit
 Și ieși cu sângele-nflorit.
 Intri-n amurg, amurguri sure,
 Abis de mlaștini și pădure,
 Abis de lacrimă și dor,
 Intri-n amurg ca un cocor.
 Iubito, din amurg ne știm
 Până să vrem, până să fim.

Autoportret

Trec, prin mine, corăbii de vise,
 Ocean înspumat, bântuit de furtuni,
 Tărmuri de liniște, țarmuri promise,
 Fete morgane dansând pe genuni.
 Păsări de ceață, albe, lăptoase
 Căi, existențe durute spălau
 Treceau prin corăbii, lumini de mătase,
 Izvor neștiut din care mă beau.

II

Sângele meu își cere dreptul la stele,
 Luceferii mă sorb din priviri și mă dor,
 În ochii cuvintelor, tăcerile mele
 Mă rostuiesc - cântec veșnic dator.
 Clepsidra mă sfâșie ca o gheară de lut,
 Cămașa durerii mă arde și-i grea,
 Prin ceață, poetul e fără statut,
 Deși îi mai ninge în suflet o stea.

Ars poetica

Cobor în mine, galbenă fântână,
 Ca-ntr-un vârtej de fluvii arămii,
 Mă scald în stele și luceferi, până
 Voi prinde jocul ielelor târzii.

Albastre rătăcirii mi-or arde-n pleoape
 Precum un fulger rostuit anume,
 Trec curcubeie dincolo de ape
 Pe caii dimineților, în spume.

Și mi-oi lăsa hangeru-n febra ierbii,
 În miez de noapte, hoț de adevăr
 Și-atunci când îmi vor paște ochii, cerbii
 Le-oi scutura din coarne, flori de măr.

Semințele m-or învrăjbi cu ură,
 Le-oi tulbura lumina din altare
 Și-o să m-aștern atunci pe-o băutură
 Să sec tăcerea strânsă în izvoare.

Mă iartă, tu, târziul din cuvinte,
 Când voi ieși, fântâna va să plângă,
 Tăcerile, le voi lăsa nainte
 Și le voi rostui pe partea stângă.

Voi lacrima, ca ochiul de cireș,
 Târziu, în miez de floare răstignit
 Și-mi voi așterne din silabe, preș
 Pe care-oi pune să vegheze-n mit.

Nu, vina eu, ci flacăra o poartă
 Străluminând adâncuri de corali,
 Mă latră câinii lunii pe la poartă
 Și eu i-mpușc cu flori de portocali.

Și voi nunti în nopți de sânziene
 Cu Doamna firii mele, preacurată
 Și voi răni-o cu-n sărut pe gene
 Și mă voi naște, poate, înc-odată..

Blestemul tăcerii

Îngerii dau buzna în poemele ierbii,
 Se iubesc cu muzele arse pe rug,
 În curcubeiele toamnei mai adastă doar cerbii
 Aceia răstigniți pe cruci de amurg.

În sângele meu bat clopote de crin,
 Dumnezeu mă cinstește cu-n pocal de iubire,
 Vin îngerii, Doamne, înspre mine cum vin,
 Coborând pe o rază de lună subțire.

Mama își despletește amintirile reci
 Peste dragostea mea cu lacrimi de toamnă,
 Te pregătești, mamă, spre stele să pleci,
 Lăsându-mi în suflet o sfântă icoană.

Mă mistuie focuri de toamnă târzie,
 Anotimp nins cu ecouri de vis,
 Prin poeme valsează o muză hazlie
 Ținându-mă în verbele nopții închis.

Blestemul tăcerii mă biciuie crud,
 Cuvintele ard în cochilii de lut,
 Vine o vreme când nu mai aud
 Decât bocetul ierbii, știut, neștiut...

Dan D. GÎRJOABĂ

Liniștea gândului

...În liniștea gândului, un potir de lumină
se varsă peste sufletul meu,
umplându-l cu tăcerea ce nu cere nimic.

Credința crește ca o rădăcină nevăzută,
pătrunzând prin piatra îndoielii,
sorbind din ploaia unor ceruri neștiute.

Abisul mă cheamă pe nume,
dar eu privesc dincolo de el,
acolo unde umbra se topește în lumină.

Dumnezeu e în freamătul frunzelor,
în golul dintre două gânduri,
în tremurul unei rugăciuni nerostite.

Mă ridic fără teamă,
purtând în palmă un vis nescris.

Tăcerea dimineții

Pășesc prin tăcerea dimineții,
unde lumina cade fără greutate,
iar vântul poartă ecoul rugăciunilor vechi...

Mântuirea nu are glas,
dar o simt în fiecare răsuflare,
în pașii mei care nu mai rătăcesc.

Credința nu e un zid,
nu e lanț,
nici teamă,
ci o fereastră deschisă
spre cer...

În fiecare clipă uitată,
în fiecare rană nevindecată,
Dumnezeu veghează fără să ceară nimic.

Îl caut pe cărări neumbrate,
în liniștea apelor adânci,

în ochii unui străin ce zâmbeste.
Nu e departe, nu e ascuns,
nu se pierde printre cuvinte,
nu se ascunde în temple de piatră.

E acolo, în palma întinsă,
în pâinea împărțită,
în lacrima ce cade fără rușine.

Mântuirea nu e o promisiune departe,
nu e un foc care arde în viitor,
ci o flacără ce pâlpâie acum,
în tăcerea inimii ce se deschide...

Cadența gândului

Privesc spre mine,
aerul poartă un murmur,
o șoptă venită din adâncul timpului,
purtând cadența gândului...

Pașii mei caută un drum nevăzut,
printre umbre ce se destramă în lumină...

Mântuirea nu e un foc ce cade din cer,
ci o flacără ce arde tăcut în piept,
o atingere blândă a ceea ce nu se vede.

Dumnezeu nu strigă, nu cere,
nu umple pământul cu tunete,
ci stă în colțul inimii, așteptând.

Credința nu se naște din frică,
nici din promisiuni scrise pe piatră,
ci dintr-un salt în gol, fără teamă...

Mă îndoiesc, mă clatin, mă risipesc,
dar ceva mai adânc decât mine mă cheamă,
mă prinde de mână când întunericul se apropie.

În liniștea cea mai adâncă, îl simt,
în bătaia vântului printre crengi,
în privirea unui copil ce nu cunoaște moartea.

Schimbarea nu e o poartă de aur,
nici un cântec triumfător peste lume,
ci un om ce își iartă umbra,
și merge mai departe, fără lanțuri...

Eugenia Rada IONIȚĂ**Frunze**

Frunzele tale, fete și băieți
Îi crești pomule la sânul tău,
La fel cum crește cerul stelele în brațe.
Imnul cosmic prinde contur,
Sunetul luminii descântă,
Trandafirii se desfac ușor, ușor,
În timp ce-n munți
Magia izvorului descătușează
Fir de argint pe valurile nopții.
O disperare, strigătul pietrei se pierde
Te întreb, sunt oameni, întâmplări..
Doamne sunt frunzele moarte!

Povestea ta

Mușetelul a invitat furnicile la o ceașcă de ceai
Preludiu pentru discurs pe înaltele fire de iarbă
De ziceai cu năduf, ce tare fată de treabă!
Mimoze cu nasul pe sus și bucle bălaie,
Fumau tacticos trăgând două fumuri de paie.
Nu știi dragă, la ceai nu se fumează trabucuri,
Șuşoteau pe ascuns cârciumăresele,
Poți face meningită și riduri...

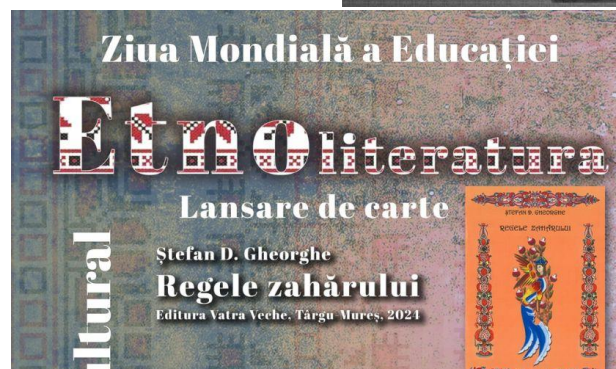

Tudosia LAZĂR

Despre „Regele zahărului” și al durerii în timp

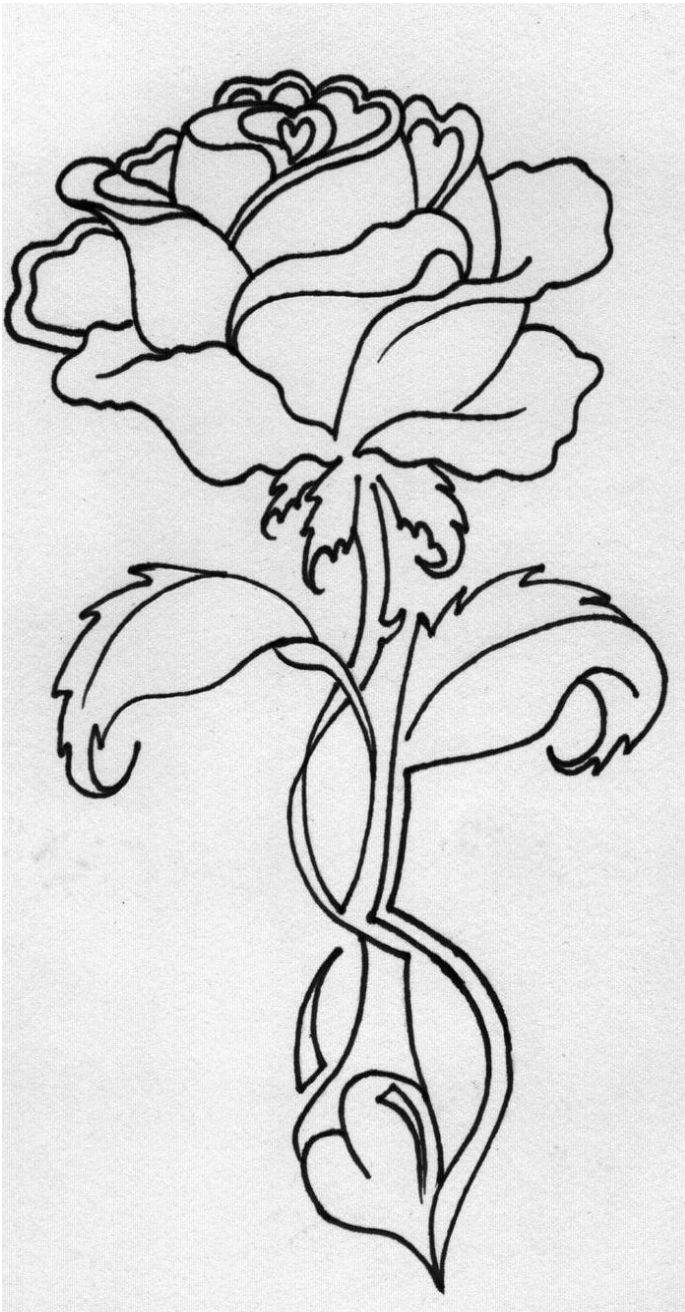
De fiecare dată o carte, atunci când o citești, îți dezvăluie și lucruri la care te aștepti foarte puțin! De obicei titlul cărții este „avangarda” care intuitiv, sugerează cumva acțiunea din carte. Și, care poate stârni curiozitatea de a o citi. De această dată cartea cu titlul „REGELE ZAHĂRULUI”, scrisă de domnul Ștefan D Gheorghe, se abate de la regulă! Spun acest lucru pentru că acțiunea cărții este departe de a pune accentul pe însemnătatea exclusivă a zahărului și „rolul” său în acțiunea din carte. Desigur, comerțul din industria zahărului are importanța sa în dezvoltarea economică a epocii și bunăstarea asigurată unei familii vechi și foarte bogate. Personajul principal, Harutiun Fringhian, este reprezentantul acestei familii care a dus pe culmi înalte această industrie, mai ales în România acelor ani. Fabrici care au contribuit la dezvoltarea economiei noastre în mod evident. De aceea cred că autorul l-a denumit în mod metaforic „Regele Zahărului”! Dar, Harutiun Fringhian este mult mai important în acțiunea din carte din alte puncte de vedere. Acesta este „mesagerul” care reprezintă simbolul unei etnii trecută prin foc și spadă. O etnie care a trebuit să-și aducă „obolul” sacrificiului de-a lungul a sute de ani, consemnat fiind de istoria vremii. Mai degrabă dezvăluind tragedia trecerii prin timp, nedreptățile suferite din partea unor alte popoare care erau „convinse” că aceasta trebuie epurată, că ar trebui de fapt ștearsă de pe harta lumii! Este prezentată viața socială, politică și economică din acele vremuri prin descrieri foarte plastice ale obiceiurilor, ale mentalității oamenilor, ocupațiile și îndeletnicirile meșteșugărești, frumusețea locurilor și a tradițiilor care le guvernau viața fără putință de tăgadă. Descrierile sunt realizate cu multe detalii din partea autorului, având ca scop introducerea cititorului în realitatea acelor ani în care, armenii trebuiau să țină piept tuturor tragediilor la care au fost supuși. Autorul, de etnie armeană, face apogeul istoriei etniei sale, cu toate durerile evoluției și dezvoltării în timp, în fața unei istorii vitrege, arătând importanta contribuție adusă la progresul culturii și civilizației universale! Acest lucru este întărit cu o multitudine de acte și date istorice cronologic expuse. Poporul armean era caracterizat de onestitate și hărnicie dar, poate mai mult decât orice, de multă pricepere în afacerile din toate domeniile. Buni meșteșugari, dotați cu mult talent și inspirație, au lăsat lumii opere de artă în domeniul diferite. Capacitatea lor de supraviețuire de-a lungul anilor la toate dramele și nedreptățile, le-a fost salvarea, cea care a făcut ca acest popor să dăinuie în timp. Cartea, pe lângă importanța dată de descrierile autorului, foarte plastic făcute, indiferent că vorbesc de obiceiuri, tradiții, drame familiale, arhitectonica clădirilor, a locurilor, chiar și a gastronomiei tradiționale, are și valoarea unui veritabil document istoric. Tablourile sociale prezentate, istoria locurilor și a epocii respective sunt făcute uneori într-un stil lapidar, (mai ales când sunt

expuse datele istorice) alteleori punând patimă în relația lor, fiind făcute cu mai multe detalii care să creeze imaginea dorită! Un capitol dramatic îl reprezintă relatarea unor mărturii care vorbesc despre genocidul din 1915. Istoria l-a consemnat ca fiind una dintre cele mai negre drame umane din istorie. Chiar dacă decimați, armenii, cei care au supraviețuit, și-au găsit refugiul pe alte meleaguri, unde au continuat să trăiască și să pună umărul la dezvoltarea economico-socială. În urma lor au rămas dovezi ale obiceiurilor, meșteșugurilor, ale îndeletnicirilor și ale modului lor de viață. O întreagă civilizație. Au fost adevărați artizani ai meșteșugurilor aduse la rang de artă și ai culturii, ai tradițiilor de o frumusețe inestimabilă, de negăsit la alte popoare! Personajul principal Harutiun Fringhian, este „simbolul” tuturor acestor calități de necontestat: al hărniciei, al generozității, posesor al unei educații vaste căpătate la cele mai înalte școli occidentale, un patriot înflăcărat care s-a dedicat iubirii de țară și de neam! Poate cel mai mare filantrop pe care istoria l-a cunoscut. Este exemplul blândeții, al omeniei și al bunăstării realizate prin muncă, dăruire și sacrificiu. Cei care vor citi cartea vor descoperi un caracter puternic, un om clădit pe principii sănătoase care s-a bucurat de o educație superioară pentru epoca respectivă, dând dovada unei inteligențe ieșite din comun și de o înzestrare pentru afaceri cum nu le este dată multora. Desigur că, a avut la rândul său un preț de plătit, poate cel mai dureros. Cel al unei iubiri pentru o fată cu nume de floare, Hortensia, o iubire care a fost răpusă înainte de vreme, care l-a lăsat fără puterea și voința de a o mai reînnoi vreodată. Firul roșu al acțiunii este trasat de personajul principal, în colaborare cu cele secundare dar nu mai puțin importante. Pe plan social, politic, economic, etnografic, totul gravitează în jurul acestuia. Autorul, domnul Ștefan D Gheorghe, el însuși reprezentant de seamă al etniei armene, pentru a înlătura monotonia dată, mai ales de descrierile istorice, a inserat unele prezentări de rețete culinare din gastronomia tradițională care au amintit de experiențele lui Pavlov și care au stârnit dorința de a degusta toate acele delicatose specifice bucătăriei armene de care noi, românii știm mai puțin. Cartea în sine nu este ușor de citit de către publicul larg, din cauza, mai ales, a descrierilor unor tablouri sociale în termeni specifici limbii armene, mai puțin cunoscuți de noi, românii și din cauza expunerii unui mare volum de date istorice cu care cititorul se va familiariza cu greu. Pe de altă parte, cartea document este foarte importantă pentru isto-

(continuare în pag. 44)

rici și cercetători, cei care vor ști să aprecieze toată bogăția de informații cuprinsă între paginile sale. Se înțelege de la sine că subiectul cărții se adresează în primul rând cititorilor care vor să cunoască mai mult și mai multe despre conaționalii noștri. Trebuie menționat că, pentru a forma un întreg coagulat din subiectul cărții, autorul s-a bucurat de sprijinul mai multor personalități și care au putut contribui cu vasele lor amintiri, reconstituiri și documente, la alcătuirea acestuia. Pentru a putea realiza armonia acestei cărți - document, a fost nevoie de „multă osteneală scriitoricească”, de aceea felicit autorul, pe domnul Ștefan D Gheorghe, cel care s-a străduit și a reușit să finalizeze cu succes ceea ce și-a propus. Totodată trebuie adus un salut de recunoștință tuturor celor care și-au adus contribuția la reconstituirea istorică a trecerii prin timp a poporului armean!

Cosmin-Darius MISIR

umoristul din mine
îmi zice să cânt
la cobză
serenadele plângerii
puntea infinită roz-albă
se perturbă
privind la
norul ebenin
ce se apropie de
omenire

arcuindu-se
Soarele
lovește cu
propiile raze
pământul
acesta
zbierând
își acceptă
evoluția cosmică

se lasă ceața guralivă
simt că acesta
se asemuie
cu
timidele lacrimi
ale bunicii
pentru
defunctul

ajunsă la senectute
doamna din Țara Moșilor
așteaptă să picure
din cer
cu antidotul blagoslovit
al tinereții

sclipirile omogene
din poama de struguri
amirosind a taifun
mă fac
să mă simt
precum
m-ar alăpta mama
a doua oară

Eugen ONISCU

Ultimul rol

Din trenul oprit coborau fel și fel de oameni, pornind pe străzile orașului ce se întindeau pe lângă gară. Printre ultimii, coborî un bărbat ce mergea ajutându-se de două cârje. Părea obosit de tot acel drum pe care îl parcursese. Pe fața sa avea imprimat aerul unui om ce vine de departe. De fapt și în acel oraș se oprise doar pentru puțin timp, pentru că dorea să plece cât de curând mai departe la o soră de a lui. Cândva fusese un bărbat plin de viață ce animat fiind de setea de a hoinări cutreierase multe locuri, însă boala îl răpuse și de aceea căuta un loc unde să se odihnească. Nu era prima dată când venea în acel oraș mai fusese și în trecut, avea acolo o rudă mai îndepărtată la care credea că ar fi putut trage pentru câteva zile. Simți în acele momente după ce coborî din tren că îi este foame. Dar nu mai avea nici un ban, așa că mergând greoi ajutându-se de cârje porni spre piață sperând ca acolo să cerșească puțin pentru a putea mânca ceva.

Pătrunse în piața mare a orașului, obosit și flămând cu dorința de aș astâmpăra foamea și setea. Se postă la un colț din piață și începu să privească mulțimea în continuă mișcare, bolborosind câteva cuvinte și întinzând spre oameni un pahar gol de plastic. Cândva cu un astfel de gest i-ar fi fost rușine, dar acum nu era decât un mijloc sigur de a supraviețui. După mai bine de un ceas se așeză pe o bancă având cu el o pungă din care scoase o franzelă și câțiva crenvurști, mănă lacom după care scoase din pungă o sticlă de bere din care bău nesățios. Apoi se ridică și porni pe străzile orașului șchiopătând și ajutându-se de cele două cârje. În ultimul timp artrita aproape că îl doborâse dar continua să lupte, și chiar să spera că poate se va vindeca.

Fața sa era palidă, părul de un blond spălăcit având puțină chelie, ochii albaștrii ce erau pătrunși de oboseală și fața marcată de cute ce păreau a fi urmele drumețiilor fără sfârșit pe care le făcuse în viața sa. Chipul său contrasta cu al oamenilor ce treceau pe lângă el, părea imaginea vie a vagabondului ce nu își găsisese loc nicăieri pentru că avea aproape cinzeci și opt de ani și de mai mult timp tot umbra din loc în loc. Deși în ultimul timp, în ciuda dorinței sale de a hoinări simțea că ar fi trebuit să se oprească și să pună cumva capăt acelei vieți de om fără căpătâi. Înainta în lumina soarelui cald de Septembrie ce-și revărsa lumina bogată peste oameni și clădirile orașului. Acea zi avea un farmec deosebit pentru că scotea în relief tot ce era frumos în parcurile ce se întindeau în acel oraș.

Cândva fusese un om așezat la locul lui, având chiar o soție și doi copii, dar totul rămase în urmă, își amintea doar vag uneori de familia sa și de toată acea viață lăsată undeva în urmă. Avea uneori mari probleme cu memoria, nu putea întotdeauna să-și amintească totul pe când alteori mintea îi era foarte clară și în acele momente era foarte lucid, știa prea bine totul. Însă după acele stări mintale de luciditate urmau stări de beznă când practic mintea sa devenea ca acoperită de o ceață și atunci nu mai știa nimic, mai mult de atât bolborosea cuvinte fără rost. În acele momente ajungea în pragul nebuniei, dar mai întotdeauna după astfel de stări, apărea în mintea sa

tulburată o rază de lumină și ușor își revenea din acele tulburări mintale și putea ca din nou să gândească aproape normal. Toate acele stări de tulburare mintală îi proveneau în parte de pe urma unor lovituri ce le primise în cap din partea unor vagabonzi și apoi odată beat fiind, căzuse și se lovisese la cap destul de rău. Pe atunci zăcuse în spital destul de mult timp, dar problemele minții sale nu proveneau doar din acele lovituri ci și pe linia eredității, pentru că tatăl său avusese mari tulburări mintale pe care le moștenise ereditar. În tinerețea sa nu se manifestaseră prea pronunțat, dar odată cu vârsta și cu stilul său de viață de om hoinar începură toate acele tulburări, despre care un medic îi spusese că era început de demență. Avea impresia uneori că mintea sa călătorea într-un ținut întunecos și atunci se simțea apăsător și zdrobit sufletește, iar mintea sa încețoșată și greoaie. Apoi erau zile când totul era clar în jurul său și putea discerne cu claritate oamenii și viața.

Deși nu mai avea nici un rost pe lume, trăia doar ca un vagabond. Avea totuși un simțământ al faptului că interpreta ultimul rol al vieții sale care poate că i se potrivea cel mai bine. În străfundurile ființei sale bolnave exista o teamă de Dumnezeu, avea certitudinea fermă că undeva în universul vast există o Ființă Atotputernică în fața căruia orice muritor de rând trebuie să se plece cu reverență. Și de aceea avea respect pentru lucrurile sfinte. Mai mereu căuta bisericile prin locurile pe unde hoinărea pentru că știa că acolo oamenii se mai milostiveau de el. Și apoi unele biserici aveau caritasuri unde putea dormi câteva nopți, mai mult nu stătea într-un loc pentru că o lumină strănie i se aprindea în ochii săi albaștrii și atunci întreaga sa față exprima dorul de a o lua din loc, și pornea din nou la drum.

Uneori călătorea fără nici un bilet, primea amenzi dar ce mai conta, alteori se strecura în câte un marfar și așa călătorea spre țintele pe care și le stabilea. Însă în ultimul timp, datorită artritei îi venea tot mai greu să străbată mari distanțe și se simțea tot mai bolnav iar tulburările mintale îl asaltau tot mai des. Își făcuse planul ca după ce o va vizita pe ruda sa din acel oraș să plece în celălalt capăt al țării la sora lui unde mai locuise periodic, spera ca acolo să rămână mai mult timp pentru că nu mai putea cu acel stil de viață al său, se simțea ostenit.

După un timp de mers se opri și se gândi puțin încruntându-și fruntea, își dădu seama că era miercuri iar la acea oră îi putea găsi pe unii credincioși de la o biserică protestantă ce era în apropiere, pentru că acei oameni aveau la mijlocul săptămânii ora de rugăciune. Așa că își schimbă drumul pornind în acea direcție cu gândul de a căpăta bani sau ceva de mâncare. Pătrunse în acea biserică unde serviciul divin era pe sfârșite, se așeză undeva în apropiere de ușă, hainele sale erau ponosite și mirosea a transpirație pentru că nu mai făcuse de ceva timp baie și nici hainele nu și le spălase. Dar acestea erau amănunte prea secundare pentru a se mai gândi la ele. În ultimul timp începuse să înțeleagă tot mai mult că nu mai putea continua hoinărind, și de aceea își făcuse planul de a se întoarce la sora lui, unde știa că va fi primit, deși era conștient că sora lui îl va certa pentru halul în care a ajuns, totuși știa că îl va lăsa să locuiască într-o bucătărie ce era situată la o mică depărtare de casă. Știa că trebuia să mai suporte și remarcile usturătoare ale cumnatului său, nu era nici o problemă. Bolnav fiind cel

(continuare în pag. 46)

puțin avea unde trage. Iar în acel oraș erau câteva biserici de diferite nuanțe religioase unde oamenii erau milostivi, așa că putea pentru un timp să supraviețuiască destul de bine.

Of, dacă artrita nu l-ar fi chinuit și ar fi putut să umble pe picioare ca înainte, cât de diferită ar fi fost situația lui dar așa era doar un biet vagabond suferind. Și totuși știa foarte bine un lucru că interpretează un ultim rol pe marea scenă a vieții, și mai știa că interpreta acel rol pentru că nu mai avea încotr-o, doar atât îi mai rămăsese clar despre realitatea prezentă a vieții sale. După ce se sfârși predica acei oameni începură să se roage, și el își uni sufletul în rugăciune cu ei. Apoi unii din acei oameni se apropiară de el întrebându-l cine este și de unde vine pentru că, deși trecuse ani în urmă pe acolo nu îl mai recunoștea nimeni datorită faptului că aspectul lui se schimbaseră mult. Însă lui nu îi plăceau astfel de întrebări și de aceea oferea răspunsuri evazive. Apoi se apropie de el pastorul acelei comunități religioase care era un bărbat ce avea în jur de patruzeci de ani și a cărui față exprima seriozitate și entuziasm creștin. De la primele cuvinte ale pastorului el își dădu seama că are în fața lui un om educat și inteligent. Printre altele pastorul îl întrebă:

– Cum te numești și de unde ești?

– Damian și sunt din Arad, răspunse puțin încurcat.

– Ai venit să-L cauți pe Dumnezeu în acest loc? Dacă este așa noi ne bucurăm, și doresc să-ți spun că Iisus a petrecut mult timp cu oamenii suferinzi vindecându-i pe unii și altora oferindu-le speranța mântuirii. El este Marele Binefăcător al tuturor celor năpăstuiți. Cunoști vestea bună a mântuirii?

– Da, știu cine a fost Iisus și ce a făcut pentru oameni, mulțumesc că îmi reamintești. Dar eu am un rol mai bine zis, un ultim rol de îndeplinit între oameni. Dar tu ca pastor ce rol îndeplinești în societate? Și când te întreb acest lucru mă gândesc la faptul că nu trebuie să te mărginești să-i slujești pe oameni doar la biserică, ci rolul tău ca pastor se întinde mult mai departe de zidurile acestei biserici pentru că tu trebuie să propovăduiești Evanghelia tuturor oamenilor fără nici o discriminare. De aceea îți spun nu te mărgini doar la confortul tău personal ci caută să-i conduci pe cei pierduți la Iisus.

– Da, mulțumesc pentru sfaturi, eu personal fac tot ce pot pentru a vesti Evanghelia oamenilor din toate categoriile sociale. Dar care este acel ultim rol pe care îl interpretezi?

– Sunt asemenea lui David când făcea pe nebunul în fața lui Achiș împăratul Gatului, acesta este rolul meu acum. Viața m-a adus în situația de a juca acest ultim rol...

– Și de ce ai ales tocmai acest rol? De ce nu ți-ai ales alte modele dintre personajele biblice dacă tot vrei să te inspire din Biblie pentru a avea un rol în societate? Mă refer la faptul că ai fi putut alege ceva mai nobil! De altfel noi toți cei ce îl urmăm pe Iisus conform darurilor spirituale pe care le-am primit avem câte un rol de îndeplinit în societate.

– Asta nu este treaba ta...

Pentru câteva clipe Damian se enervă și mintea începu să i se tulbure și începu să vorbească incoerent dar toată acea stare de tulburare mintală nu dură decât puțin și își reveni. După care pastorul spuse:

– După câte văd, ești un om suferind și de aceea ai nevoie de îngrijire medicală!

– Nu mai vreau la spital, am stat în trecut la psihiatrie și acum de curând am fost internat din cauza artritei unde am primit aceste cârje de care acum mă ajut ca să merg. Vă rog ajutați-mă voi toți de aici să mă întorc la sora mea în Arad, nu am bani de tren. Dumnezeu vă va fi recunoscător pentru că ați ajutat un biet năpăstuit ca mine.

– Aradul este departe va trebui să străbați de aici de la noi cu trenul aproape toată țara.

– Vă rog ajutați-mă, simt că nu mai pot, ultimul meu rol m-a istovit de tot. Voi îl iubiți pe Dumnezeu așa că ajutați-mă fiți niște samariteni milostivi pentru mine.

– Se vede că ai citit cândva Biblia pentru că ai ceva cunoștințe.

– Da cred în Dumnezeu te rog ajută-mă...

Pastorul se reuni cu câțiva din membrii comitetului pentru a discuta în ce mod îl puteau ajuta pe Damian. După mai bine de jumătate de oră luară decizia că cel mai înțelept lucru era să-i cumpere bilet până la Arad și să-l urce în tren. În acea seară Damian fu urcat în tren de pastor, ce era însoțit și de prezbiterul acelei biserici. Pe lângă biletul de drum Damian primi și o sacoșă cu mâncare. După ce trenul porni și Damian rămase singur își dădu seama că uitase de ruda sa pe care dorise să o viziteze, dar acel lucru nu mai avea prea mare importanță pentru că acea rudă a sa nu îl primea niciodată prea bine și mai mereu îl certa reproșându-i că duce acel stil de viață rușinos.

După un timp se uită în sacoșă cu mâncare pe care o primise și constată că acolo era și o Biblie, tresări, luă cartea în mână și rămase ceva timp pe gânduri. Amintiri de demult îi inundau mintea, își aminti cum odată tare de mult fetița sa îi spusese:

– Tăticule tu știi că Noul Testament are un verset de aur, și de asemenea Vechiul Testament are un verset de aur?

– Nu draga mea Felicia, nu știu care sunt acele versete?

Și atunci cu un glas curat de copilă, fetița sa îi spuse versetul din Evanghelia după Ioan 3-16:

„Fiindcă atât de mult a iubit Dumnezeu lumea, că a dat pe singurul Lui Fiu, pentru ca oricine crede în El să nu piară, ci să aibă viața veșnică.”

– Acesta este versetul de aur al Noului Testament iar cel al Vechiului Testament este cel din Ieremia 31-3.

Apoi își aminti cum Felicia cu chipul ei angelic îi spuse:

„Domnul mi Se arată de departe: “Te iubesc cu o iubire veșnică; de aceea îți păstrez bunătatea Mea!”

Se cutremurase atunci, simțise cum puterea nemărginită a lui Dumnezeu îi atinsese inima sa păcătoasă. Și de atunci cu toate că decăzuse și făcuse lucruri rele în viață, niciodată nu îi dispăruse gândul că Dumnezeu îl iubește așa păcătos cum este. „Oare pe unde o fi Felicia acum?” Și ca un fulger își aduse aminte că odată o vizitase în Arad și era o femeie frumoasă ce era măritată și avea un băiețel. Apoi auzise că emigrase împreună cu soțul ei, dar unde nu își mai amintea.

Cu un tremur în mâini, deschise Biblia și căută ver-

(continuare în pag. 51)

Nicolae SAVA

Academicianul Solomon Marcus - 100 de ani de la naștere

“Coșmarurile vieții mele de elev au fost lucrul manual, gimnastica și scrisul cu cerneală”

Savantul Solomon Marcus s-a născut la 1 martie 1925 la Bacău, iar după absolvirea studiilor liceale în orașul natal, a urmat cursurile Facultății de Matematică din cadrul Universității București. A obținut ulterior titlurile științifice de doctor în matematică și doctor docent. După absolvirea facultății, a predat ca profesor la Facultatea de Matematică din cadrul Universității București. Este autor a numeroase studii interdisciplinare, de cărți ce privesc utilizarea matematicii în lingvistică, în analiza teatrală, în științele naturale și sociale s.a. Cărțile sale au fost traduse în multe țări ale lumii. A publicat peste 50 de volume în România și care au fost traduse în mai multe limbi din Europa, și nu numai, precum și mii de articole în reviste științifice sau de specialitate. Opera sa a fost citată de peste 1000 de autori. Din 1993 devine membru corespondent al Academiei Române, iar din 2001 membru titular. Deși domeniul principal al cercetărilor sale a fost analiza matematică, matematica și lingvistica computațională, a publicat numeroase cărți și articole pe diferite subiecte culturale, din poetică, lingvistică, semiotică, filosofie, sau istoria științei și a educației. Savantul a decedat la 17 martie 2016 la București. {Fragmente din acest interviu (realizat la Piatra Neamț la 4 octombrie 2014, n.r.) au apărut în ziarul Ceahlăul din Piatra Neamț}.

- Am cam multe întrebări, domnule academician, să vedem însă la care ne oprim...

- Da, dar știți ce se întâmplă; vă spun și un lucru: eu am observat că mai totdeauna, când mă pregătesc pentru o întâlnire cu publicul, o conferință, o lecție, sigur, vin cu un plan de acasă, un punctaj, dar în ultimul moment, în funcție de cum arată oamenii din fața mea, care este spiritul care creează atmosfera, de cum mă simt eu, schimb; și uneori dau peste cap, dau total peste cap planul cu care am venit. Vă dau un singur exemplu: așa mi s-a întâmplat la Focșani, unde are loc de fiecare dată în luna mai faza pe țară a concursului “Plus sau minus poezie”, cu copiii care excelează atât la literatură cât și la matematică. Și am venit cu un punctaj de acasă, cu un plan să discut cu ei, ce fel de probleme se propun, cum au răspuns ei în anii anteriori... Și, în momentul în care am venit la tribună și am văzut o sală plină de copii, copii-adolescenți - acest concurs se adresează elevilor de clasele a V-a și a VI-a gimnaziu - am avut deodată revelația faptului că, domnule, acești copii se află la momentul foarte delicat al trecerii de la copilărie la adolescență, care pune foarte multe probleme, creează crize neori. Și am abandonat tot punctajul cu care venisem de acasă și am improvizat pe această temă: ce se întâmplă când ieșim din copilărie și intrăm în adolescență, în ce a constat raiul copilăriei, ce pierdem ieșind din el, ce ne așteaptă... Și am câștigat, pentru că am reușit să-i prind, să le captez o atât de mare atenție încât și acum, după atâta timp, primesc în continuare mesaje electronice de la copiii care erau în această sală să-mi ceară sfaturi, să-mi spună ofurile lor. Deci, am dat complet peste cap punctajul cu care venisem. Cam așa se întâmplă lucrurile. Trebuie să fii pregătit totdeauna, că s-ar putea să nu vinzi marfa cu care ai venit de acasă. De acord?

Savantul matematician Solomon Marcus

- Da, da, dumneavoastră sunteți pregătit totdeauna...

- Vedeți, aici e vorba nu de pregătire... Mi-aduc aminte că Moisil (Grigore Moisil, alt mare matematician român; n.n.) era la o emisiune la televiziune împreună cu actrița Irina Petrescu, care a murit nu de mult. Și îi spune lui Moisil: „Domnule academician, vă pun o întrebare, dumneavoastră v-ați pregătit pentru această emisiune, pentru că, vă mărturisesc, eu nu prea am avut timp să mă pregătesc?”. Și Moisil i-a răspuns următorul lucru: „Eu nu m-am pregătit pentru emisiune, eu m-am pregătit o viață întregă. Și, culmea, ei credeau că discută acest lucru cu vreo câteva minute înainte de a intra în emisiune, ca după aia să afle că erau deja în emisiune...”

- Domnule academician, l-ați evocat pe matematicianul Grigore Moisil. Una din întrebările mele era legată de profesorii dumneavoastră. L-ați avut profesor pe marele poet și matematician Ion Barbu?

- Vă invit la lectură, unde povestesc exact acest lucru, evoc acest moment. Recent a fost lansat la Târgu de carte Gaudeamus un volum colectiv “Ion Barbu - În timp și dincolo de timp”. E acolo contribuția mea care se cheamă “Scriitorul Dan Barbilian”. Dan Barbilian era numele lui ca matematician. Și eu descriu acolo ce s-a întâmplat la prima lecție cu Barbilian, ce a însemnat pentru mine prezența lui umană - care era o prezență predominant poetică, chiar dacă el a venit acolo în calitate de matematician - și descriu, în tot articolul pe care-l am acolo, fața literară a matematicianului. De altfel, dintre toți autorii care colaborează la acel volum, sunt singurul care l-a cunoscut ca om. Ceilalți au luat cunoștință doar din lectură, din cărți, din spusele altora. Pentru că, vă dați seama, Ion Barbu a murit în 1961 și trebuie să fii destul de bătrân ca să-l fi apucat în viață. Vă recomand să citiți acel text pentru că se vede acolo ce înseamnă nu doar a fi poet în ceea ce scrii dar a fi poet în comportament și în limbaj, indiferent că e vorba de limbajul pe care îl folosești ca matematician sau când te adresezi pe linie de serviciu și spui cuiva să mai aducă cretă. În toate situațiile îl recunoștea pe poet. El nu era în stare să vorbească decât în limbaj poetic. Putea să fie vorba de orice, dacă trebuia să cumpere un ziar, să se ducă la frizer - în toate se manifesta ca poet. Și pentru că după război, știți, poezia lui nu mai era văzută bine, atunci el se ferea, căuta să ascundă fața lui poetică. Oricui îl întreba despre ce-a mai scris, îi răspundea repede: “Nu, nu, eu sunt matematician”

(continuare în pag. 48)

matician!" Am comparat această atitudine a lui cu aceea a unui copil de cinci ani care, întrebând de mama lui "Hai, spune drept, ai umblat la borcanul cu dulceață?", el răspunde "N-am umblat, n-am umblat", dar e mânjit cu dulceață tot, și pe față și pe mâini. Așa era Ion Barbu când repeta mereu că el nu e poet, că el e matematician. Înțelegeți comparația, el era exact în situația asta. El nu putea să nu fie poet. Era în natura lui. Păcat că nu l-ați cunoscut.

- **Da, păcat, nu l-am cunoscut...**

- Așa vă trebuie, dacă v-ați născut prea târziu... Așa vă trebuie...

- **Dar pe Arghezi l-ați cunoscut?**

- Sigur că da. Dom'le, cu Arghezi s-a întâmplat un fenomen incredibil. Dacă vă spun dumneavoastră nu credeți: își recita propriile poezii atât de prost, încât dacă nu știai cine este, te întrebai: mă, cine-i ăsta care vine să recite pe Arghezi de nu înțelege nimic din el? Da. Mi-amintesc cum a recitat "Testament" (*recită primele versuri din poezie, întâi corect ca un actor, apoi grăbit, fără nicio intonație, bolborosind cuvintele cu glas scăzut*). Era un caz unic. N-am mai întâlnit un poet care să-și recite atât de neglijent propriile sale versuri. Erau alți poeți care până când nu transformau actul lor poetic într-un act teatral considerau că nu și-au atins ținta. Vă dau două exemple: Victor Eftimiu, Ion Minulescu, pe care eu i-am auzit recitând. Deveneau actori. Pe Minulescu mi-l aduc aminte cum simula chiar scena, atunci când recita "În orașu-n care plouă de trei ori pe săptămână / un bătrân și o bătrână" și se lăsa pe genunchi spunând "două jucării stricate - / merg ținându-se de mână..." Juca teatrul. Victor Eftimiu - la fel, perora tiradele lui.

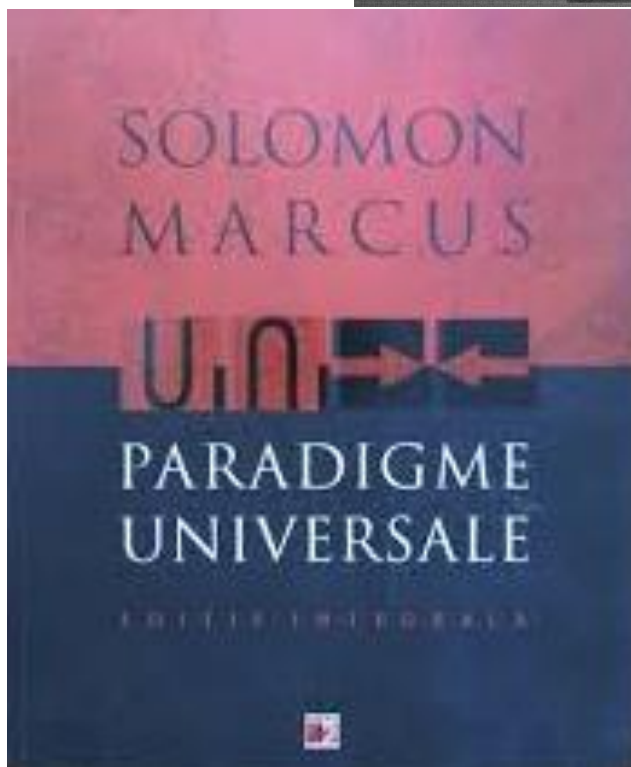
- **Eftimiu venea din teatru, a fost director de teatru o viață...**

- Da. Arghezi a fost, din acest punct de vedere, un caz unic. El nu urmărea, citindu-și versurile, să-și câștige în felul ăsta publicul. El știa bine că și-a câștigat titlul de cel mai mare, cel mai important poet român al secolului al XX-lea. Recunoașteți? Incontestabil. El este numărul unu al poeziei românești pentru secolul XX.

- **Domnule academician, ați evocat câteva mari personalități ale lumii științifice dar și ale vieții literare de la noi, Grigore Mosil, Ion Barbu, Tudor Arghezi. Pe Nichita Stănescu, mai tânăr decât cei numiți, l-ați cunoscut?**

- Desigur că l-am cunoscut. Mi-a dedicat chiar și o poezie. Imediat după ce am publicat „Poetica matematică”, el a publicat o poezie în revista „Argeș”, numărul 1 din anul 1971 - eu publicasem „Poetica...” în 1970 -, pe prima pagină, poezia „Matematica poetică”. Eu am scris mult despre Nichita Stănescu. Cea mai recentă scriere a mea despre Nichita a fost în „România literară” din acest an, prin iunie parcă, un articol cu titlul „Eminescianismul lui Nichita Stănescu” (e vorba de articolul „Eminescianul Nichita Stănescu”, din R.L. nr. 23 din 6 iunie 2013; n.n.). Dacă e să discutăm despre poeții români care au înnoit limba română, eu văd în primul rând pe aceștia: Eminescu, care a schimbat limba română; după aceea, Arghezi, Ion Barbu, Nichita Stănescu. Ei sunt poeții care au marcat limba română, ei i-au dat puteri noi. Eu pe aceștia patru îi detașez în primul rând. Că, de pildă, Blaga e un mare poet, dar el nu a mizat, în primul rând, pe limbaj.

- **Tocmai, voiam să vi-l amintesc pe Blaga; dacă**

nu ar trebui inclus între cei patru...

- El n-a fost poet de limbaj, el a fost, este, poet de viziune, pe când cei patru au fost poeți de limbaj.

- **Ați scris poezie vreodată?**

- Da... Am scris poezii, de pe la 15 ani, dar... Le am dar, revăzându-le, mi-am dat seama că nu făceam decât să mimez ritmurile unor mari poeți ca Arghezi și alții. Adică am recunoscut imediat în ele că erau paștice după lecturile pe care le aveam. Și după aceea mi-am dat seama de următorul lucru: devenind matematician mi-am dat seama că pot fi poet și în matematică. Și am scris „Poetica matematică” tocmai ca un mod de a uni acestea două. Adică, drumul meu spre matematică a trecut prin poezie și după ce am ajuns la matematică am recitat poezia cu ochelarii matematicianului.

- **Cum va întâmpinat matematica în primii ani de școală, domnule academician? Cum vedea matematica, pe atunci, elevul Marcus Solomon din clasele I-IV, de exemplu?**

- Domnule, pe tot parcursul școlii - școală primară, gimnaziu, liceu -, matematica nu a fost pentru mine un obiect de un interes special. Un interes special prezenta pentru mine, în primul rând, poezia, teatrul, filosofia. Dar nu în cadrul programului școlar, ci prin lecturi alternative. Cum să vă spun, matematica am descoperit-o abia la vârsta bacalaureatului, dar, ulterior, privind retrospectiv, mi-am dat seama că încă înainte de a merge la școală eu manifestam interes pentru matematică, dar nu pentru matematica de tipul școlar. Manifestam interes pentru o matematică pe care aveam să o cunosc abia la universitate. Și anume, matematica sub aspectul ei de cercetare a infinitului, aspect pe care matematica școlară îl ascunde.

- **Adică?**

- Adică. Vă dau câteva exemple. Vedeți, chiar în limba română puteți observa că infinitul e prezent peste tot, dar se ascunde. De pildă, când spuneți „mereu

(continuare în pag. 49)

și mereu”, „și așa mai departe”, „un șir nesfârșit de căruțe”, sau „nesfârșit”; sau când folosiți cuvinte ca „ieri”, „măine”, prin care fiecare „măine” are, la rândul lui un „măine”, fiecare „ieri” are, la rândul lui un „ieri”. Sau dincolo de ceva: este un dincolo de acest ceva, dar dincolo de dincolo de acest ceva este un alt dincolo și așa mai departe. Deci limbajul se prevalează de foarte multe expresii pentru a exprima infinitul.

- Domnule academician, afirmați undeva că fără dimensiune ludică și fără umor educația nu poate reuși.

- Da, evident. Eu spun că educația trebuie făcută în condiții cât mai naturale, cât mai apropiate de cele de viață. Din cauza asta, de pildă, toate concursurile, examenele, olimpiadele care se organizează, în mare măsură ratează scopul educativ, pentru că ele crează un mediu cu totul artificial, în contrast cu viața. Adică: candidatul este pus să stea într-un loc fix, pe care n-are voie să-l părăsească - în contrast cu viața, unde te miști tot timpul, mai ales când ai de rezolvat probleme; este pus să rezolve o problemă dată de altcineva, imaginată de altcineva - în timp ce în viață tu trebuie să-ți identifice problemele care îți stau în față, nu îți vin pe tavă; la toate aceste examene ți se dă o durată fixă în care să rezolvi problemele - în viață nu e așa, în viață, când ai o problemă te gândești la ea, apoi treci la alt-ceva, revii a doua zi la ea, adică ai o libertate de a reveni, fără limite fixe de timp, când ai în față întrebări din astea majore precum „Cu cine să mă căsătoresc?”, sau „Care-i sensul vieții?”, de exemplu. Ce-ar fi să te pună într-un loc fix și într-un timp fix să dai răspunsul? Deci, în toate privințele, aceste forme de control sunt artificiale și, din cauza asta, își ratează scopul. Și toate problemele astea pe care le găsiți în culegerile de matematică, ce se găsesc pe tarabe la toate manifestările de matematică, nu sunt probleme de viață, sunt cu totul altceva. Sunt parcă anume făcute ca să-i chinuie pe copii. N-au o valoare culturală, dar de cele mai multe ori nu au nicio valoare estetică, adică n-au nicio noimă. Apoi, vorbim de joc; sigur că nu e prezentă componenta ludică precum în problemele de viață, adică să gândești la tot felul de variante, să ai dreptul la tot felul de încercări. Prin aceste încercări mai greșești, unele din încercări se dovedesc a fi eșecuri, că nu duc la nimic; deci ai dreptul la greșeală fără a fi sancționat, ai dreptul la eșec, ai dreptul la un număr de încercări, care poate fi mult mai mare decât numărul de reușite. În asta constă componenta ludică, în faptul că ai posibilitatea să te joci. Or, exact această componentă ludică școala o ignoră.

Solomon Marcus într-una dintre conferințele sale celebre (decembrie 2010, în Aula Bibliotecii Centrale Universitare „Carol I”)

- Păi, școala presupune, în primul rând, rigoare, nu?

- Școala diabolizează greșeala de orice fel, transformă greșeala în păcat, fără să distingă între greșeala omenească, care, nu numai că e permisă, chiar e inevitabilă, când începi să gândești cu capul tău. Și aici e decalajul mare dintre educație și învățarea autentică. Aici intră, evident, și umorul și autoumorul. Adică faptul că ai încercat ceva și ai descoperit că nu duce la nimic și asta te îndeamnă la o atitudine de autoironie. Adică: uite, domnule, ce prost am fost... Astfel de momente din viață sunt esențiale. Adică, să ai momente în care să fii capabil să râzi de tine însuși. Toate astea sunt ignorate de școală. Pentru că prezența acestor elemente face ca învățarea să se desfășoare într-o stare de spirit de destindere, de relaxare. E singura care permite învățarea autentică. Or, în loc de asta, școala ce face? Școala crează o atmosferă de încordare, de tensiune. Înaintea oricărui test crează stres - care nu-i decât prefața la alt stres, boală, abandon școlar.

- Apropo de asta, ce obiecte v-au dat de furcă în școala primară?

- Cel mai mult mi-a dat de furcă - ba așa spune, a fost coșmarul meu din școală - lucrul manual; domnule, ne pune să îmbrăcăm sticle cu rafie și nu mai știu cu ce, tot felul de chestii la care eu eram complet nepriceput. Țin minte că se apropia termenul la care trebuia să depunem lucrarea de la obiectul lucru manual și eram foarte stresat, disperat așa zice. Ce am făcut? Am realizat un fel de târg cu alți colegi. Deci, vă spun între patru ochi: de atunci am început activitatea mea de „corupție”; mă înțelegeam cu câte un alt copil priceput la chestiile astea, ăla îmi făcea mie sticla și eu îi făceam compunerea la română. A fost un coșmar pentru mie acest lucru manual.

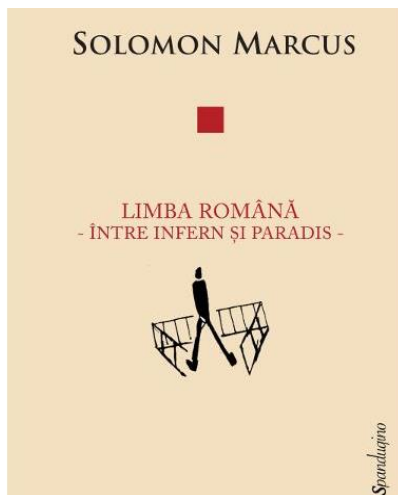
- Mi-ați mai spus și despre alte coșmaruri. Care au mai fost?

- Alt coșmar era la gimnastică: profesorul ne pune să ne suim pe niște trepte. Și eu nu reușeam să mă sui decât pe câteva, doar 4-5, dar el vroia musai să mă sui până la vreo zece trepte. Atunci eram, țin minte, la Școala primară nr. 2 din Bacău. Dar primul coșmar știți care a fost? În clasa a III-a primară trebuia să învățăm să scriem cu tocul. Pixul nu era inventat. Noi avem doar tăblițe pe vremea aceea. Prin program, în clasa a treia primară se introducea scrisul cu condeiul. Fiecare bancă avea niște scobituri în care puneai călimara cu cerneală și în care muiai tocul cu peniță. Coșmarul era că dacă luai pe peniță prea puțină cerneală nu puteai să scrii, dacă luai prea multă riscai să faci câte o pată de cerneală pe foaie de nu mai știai cum să repari treaba. Au fost multe coșmaruri de genul ăsta, de care copiii de azi au scăpat. Am avut mari dificultăți cu unele materii la care ni se cerea să memorăm prea multe date. Da, eu vă spun că unul din motivele de bază pentru care am ales matematica pentru că mi-am dat seama că e disciplina, care din punct de vedere al efortului de memorie, e cea mai convenabilă. Pentru că e cea mai puțin exigentă; ea nu presupune să înveți pe dinafară niște lucruri, ci totul se bazează pe judecată. Aici lucrurile pe care trebuie să le memo-rezi se reduc la minimum. Incomparabil, de exemplu,

(continuare în pag. 50)

cu se întâmpla la chimie. Dar asta poate și din cauza modului de predare. Tocmai, când am văzut și alte predări de chimie, am văzut că și acolo școala nu a adoptat calea cea bună.

- Nu ați încercat să influențați autorii de manuale pentru a-și schimba optica? În fond, de aici pleacă totul, așa zice.

- Păi, dar asta fac. Lupta mea pentru promovarea unei noi mentalități a început în urmă cu 60 de ani. Ba chiar mai mult de 60 de ani, pentru că am început-o în a doua jumătate a deceniului anilor 50. Prin anii 1955-1956, deja publicam articole în acest sens. Dacă luați revista „Gazeta matematică” din acea perioadă găsiți articolele mele în legătură cu predarea matematicii. Câți ani sunt din 55 până acum ?

- Păi, aproape vreo 60 de ani, cum ați zis...

- Da, deci tot asta fac de atunci. Și aceste scrieri ale mele le adun în cărți cu titlul „Răni deschise”. Au apărut până acum trei volume. Sper să apară volumul IV, la sfârșitul acestui an (2014, n.n.) și așa mai de-parte. De asemenea, prin cartea „Paradigme univer-sale” tot asta fac. Și, cred, am reușit să contaminez un anumit public. Dar n-am reușit să schimb mentalitatea oficială, adică politica programelor școlare, politica manualelor etc. Pentru că, știți și dumneavoastră, nu există o instituție mai conservatoare decât învățământul. Învățământul se schimbă foarte greu. Dar nu numai la noi, în toată lumea-i așa. Vă dau un exemplu: de pildă, toate înnoirile astea pe care le-a adus mijlocul secolului al XIX-lea, când s-au pus bazele analizei matematice, au avut nevoie de 100 de ani ca să pă-trundă în învățământul universitar. Și asta chiar în Franța. Până spre anii celui de-al Doilea Război Mondial, aceste idei noi nu pătrunseseră încă în învățământ. Asta este, învățământul este o instituție foarte conservatoare. Iar acum, față de viteza pe care a că-pătat-o viața socială, acest conservatorism este catastrofal.

- Să înțeleg că nu ați reușit să-i convingeți...

- Nu, nu, domnule, nu, aici nu se poate răspunde cu da sau nu. Am reușit să contaminez o mare parte a publicului, a elevilor, a profesorilor, a oamenilor de cultură. Dacă erați ieri cu noi puteați vedea la Universitatea din Bacău, unde am susținut o conferință, un amfiteatru foarte plin care m-a aclamat în picioare. Eu primesc tot timpul mesaje electronice de la copii care îndrăgesc aceste idei și-mi dau dreptate. Deci nu se poate spune că ideile mele

nu prind la public...

- Ultima oară ne-am întâlnit la Zilele „Convorbiri literare”, unde ați susținut o foarte interesantă conferință în aula elegantă de la Universitatea „Petre Andrei” din Iași...

- Da, și conferința aceea a și fost publicată, chiar în „Convorbiri literare”, tot despre educație. Dar public regulat articole pe teme de educație în „Tribuna învățământului”.

- Vorbiți-ne, vă rog, ceva despre semiotică. E un domeniu de care v-ați ocupat mult.

- Da, am fost timp de zece ani, vicepreședinte al Asociației Internaționale de Semiotică. Semiotica este studiul semnelor, al modului în care ele se nasc și acționează în viața noastră, semne de tot felul. Cuvintele sunt și ele un caz particular de semne, dar gesturile, privirea, toate sunt semne vizuale, acustice. Cum spune un din întemeietorii semioticii, universul este impregnat de semne. Adică ce înseamnă asta? Înseamnă că orice obiect din lumea asta are un potențial semiotic, în sensul că el poate să devină semn în măsura în care semnifică ceva, adică trimite la altceva decât el însuși. Iar Umberto Eco, unul din marii semioticieni, a spus: un semn este ceva care trimite la altceva. Sau, dacă vreți, o prezență care trimite la o absență; adică la ceva care-i absent material dar e prezent într-o formă imaginativă. Semiotica este foarte importantă pentru că, nu vedeți și acum?, de la evenimentele din 1989, toată lumea se întreba, în orice citeai sau auzai, ce vrea să spună asta? Adică porneai de la premisa că oamenii declară ceva pentru ca tu să înțelegi altceva. Și acum în mare măsură - nu vedeți? - la toate gesturile oamenilor politici lumea se întreabă: ce ascunde chestia asta, oare unde bate?

- Andrei Pleșu spunea că dumneavoastră încercați să creați punți între mai multe insule. Care dintre aceste insule vi-i mai dragă?

- În primul rând au fost poezia și matematica. Cronologic, ele au fost primele. Dar eu aș completa metafora lui Pleșu spunând că statutul lor de insule este doar unul aparent, el fiind creat de o educație deficitară care a împărțit cunoașterea umană în discipline care nu comunică între ele. De aici a venit impresia de insule: insula geografie, insula biologie, insula etc. Dar strategia mea este de a arăta că, de fapt, numai în aparență ele sunt insule; că de fapt ele toate sunt unite prin nenumărate fire, care rămân invizibile în educația școlară și pe care eu încerc să le fac vizibile. Am chiar un articol care se cheamă „Fața ascunsă a istoriei”, în care arăt următorul lucru: istoria s-a dezvoltat pe două căi, care au mers concomitent, una care a accentuat și a dus până la forme tot mai îngroșate izolarea disciplinelor, dezvoltarea fiecărei discipline pe cont propriu - și asta-i linia pe care a adoptat-o educația oficială - și o altă linie de dezvoltare care, încă din antichitate, a pus accentul pe colaborarea dintre discipline, interacțiunea lor - și care a fost ținută ascunsă. Nu pretind că lucrul ăsta s-a făcut cu intenție, poate că cei care au procedat așa nici n-au fost conștienți de lucrul acesta. Dar, când privești retrospectiv, îți dau seama că asta s-a întâmplat. Și eu am descris, am luat toată istoria, de la vechii greci până azi, și am arătat care a fost a-ceasta a doua linie de dezvoltare;

(continuare în pag. 51)

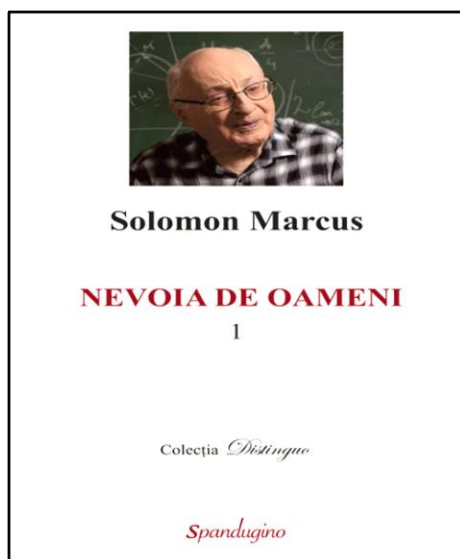
prima este cea cunoscută de toată lumea, care a dus la o tensiune tot mai mare între diferitele discipline - între alea umaniste și alea exacte, ale naturii, și care a fost adoptată de educația oficială și școlară și universitară. Deci au fost tot timpul două linii, una de apropiere, alta de despărțire. Și, în mod corect, educația trebuia să țină seama de ambele linii, să se vadă c-au fost două tendințe opuse dar concomitente.

- Fiindcă am ajuns la final cu dialogul nostru, o întrebare care se naște automat: sunteți de acord cu real / uman?

- Distincția asta a avut un rol istoric. A existat un moment istoric în care distincția asta era legitimă. Dar acest moment a trecut. De pildă...

- Când a trecut?

-A trecut cam de la... – mă rog, nu e un moment fix. Această politică real-uman a început să-și piardă rostul cam de la mijlocul secolului trecut, de când primatul paradigmei energiei a transmis ștafeta spre primatul paradigmei informaticii, de când trăim într-o societate dominată de informație, comunicare, calculator; și acum globalizare, internet.

De aceea Spiru Haret s-a luptat pentru a obține real și uman. Dar era la sfârșitul secolului al XIX-lea... De ce s-a luptat pentru asta, pentru că trebuie să vedem care a fost istoria. Împărțirea pe discipline a fost un proces de mai multe secole, care și-a precizat, în urmă cu două sute de ani, la început de secol XIX, disciplinele. Au făcut și o ierarhie: matematică, astronomie, fizică, chimie, biologie, sociologie etc. Și s-a accentuat tot mai mult tendința împărțirii cunoașterii pe discipline. Ce s-a întâmplat în Țara Românească și Moldova: Gheorghe Lazăr și-a desfășurat proiectul său la "Sfântul Sava" exact când începea în Occident această împărțire a culturii pe discipline. Evident, această ștafetă nu a ajuns la noi imediat, a durat. Gheorghe Lazăr a trăit într-un moment în care domina cunoașterea sincretică, o cunoaștere în care era chiar un termen generic ce definea întreaga cunoaștere - filosofie. Deci el a preconizat o școală în care se predau toate. Și nu avea de luptat împotriva unei prejudecăți pentru că venea pe un teren oarecum viran. În a doua jumătate a secolului al XIX-lea deja veneau semnale din Occident ale împărțirii pe discipline și se puneau problema aceasta. La cei mai mulți intelectuali români din acea

vreme, în Parlamentul României, în Legea Învățământului de la 1864, dacă nu mă înșel, acolo se preconiza o educație bazată pe disciplinele umane; asta înseamnă istorie, limba și literatura română, latină, greacă, religie... Cam astea. Numai despre astea era vorba. Chiar prin lege se spunea că astea sunt disciplinele care formează caractere și ele trebuie să fie predate în școală. În Parlament, susținătorul principal al acestui punct de vedere era Barbu Ștefănescu Delavrancea; într-o anumită măsură, cred că și Titu Maiorescu. Spiru Haret, care era matematician, astronom, fizician - dar, în același timp, tobă de cultură umanistă, un om de cultură totală - el este cel care a purtat steagul pentru adăugarea la fața umanistă a educației științele naturii, susținând că trebuie adăugată și o secție reală. Numai cu religie și limbi străine nu se pot dezvolta meșteșugurile, meseriile necesare societății. A fost o luptă extraordinară. Și a triumfat. A reușit să introducă câte două secții la alegere. Asta a fost politica pe care a adoptat-o școala românească în deceniile următoare, inclusiv în deceniul al IV-lea al secolului trecut, când am fost eu școlar. Dar în a doua jumătate a secolului trecut, pe măsură ce s-au dezvoltat științele informatice (toate schimbările aduse de aceste calculatoare), această separare a ieșit tot mai mult în evidență dar s-a constatat că disciplinele umane sunt într-o interacțiune tot mai puternică cu cele reale, exacte, ale naturii, că nu se mai pot înțelege unele fără altele. Și deci acum, această politică a separării real / uman, e caducă. Cred că am publicat peste o sută de articole pe tema aceasta.

- Vă mulțumesc, domnule academician!

(urmare din pag. 46)

setul din Ioan 3-16 îl citi și reciti, după care citi și versetul 17 care îi plăcu mult:

"Dumnezeu, în adevăr, n-a trimis pe Fiul Său în lume ca să judece lumea, ci ca lumea să fie mântuită prin El."

"Da, Dumnezeu mă iubește și nu dorește să mă condamne ci să mă salveze, este scris acest lucru aici. Iar acum simt că ultimul meu rol s-a terminat, pentru că de astăzi înainte vreau să fiu un biet păcătos ce își caută alinarea la pieptul lui Hristos. O, Doamne ai milă de mine păcătosul pentru că sunt mai rău ca tâlharul de pe cruce."

Trenul șuieră prelung, încetinind din viteză semn că se apropia de o gară. Damian oftă cu amărăciune privind din compartimentul în care se afla singur, gara ce se apropia și se întrebă:

"Oare prin câte gări am trecut în viața mea? Oare câte drumuri am străbătut?"

În acele momente Damian începu să înțeleagă mai bine ca niciodată că era timpul să se oprească și să nu mai continue acea alergare fără rost pe drumurile vieții.

Petru ABABII
(Rep. Moldova)

NARCIS HYPERIONIC
(II)

Dacă cugetul este o descendență din Absolut, ca teză, atunci gândul înfiripează acest cuget în forme existențiale umane concrete / anima /, devenind / Anima /, încorporat în singularități particulare ca antiteză.

Deci, gândirea ca Absolut este capabilă să formeze lumi noi la nesfârșit, pe când gândul le explorează concret esența extrasă din Absolut.

Prin gând esențialitatea existențială se înfățișează ca cea mai superioară categorie ființială a Absolutului.

Eu-l narcisic eminescian nu "se întoarce spre realitatea interioară, căutând dincolo de contingent imaginea pură a spiritului", dar prin "imaginea pură a spiritului" său transcende în Absolut, transformându-se în Hyperion.

Nu în zadar marii poeți români ai secolelor următoare aduc nuanțe originale acestei oglindiri narcisice, atribuindu-i în creația lor "...Eu-lui individual sau glacial – impersonal un narcis cu privirea îndreptată spre prioritatea primordială a lumii", adică spre acel Hyperion neidentificat până la capăt de ei în formula \leftrightarrow / Anima / Anima ?

De fapt, poetica tuturor timpurilor nu poate fi concepută în afara adaptării ființei prin narcisism la Hyperion (Absolut). Fenomenul oglindirii Ființei în propriul sine nu este unul venit din nimic, dar este o necesitate inevitabilă prin care Ființa se poate întoarce la acest Absolut, este singura cale prin care prezența ființială se poate reîntoarce la El.

Iată de ce, după cum confirmă M. Cimpoi, "oglindea oferă nu fenomenul, ci noumenul, esența ideală a lumii, adică înseși adâncurile abisale ale Ființei" (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 60) – acea parte (absolut) din Ideea Supremă – Dumnezeu.

Care este concluzia ce ar fi trebuit cultivată de urmași? Aceea că Ființa nu este mai importantă decât acest "noumen", adică decât "ideea esențială a ei". Narcisul hyperionic Eminescu ne spune că Ființa este adevărată numai în măsura în care ea reflectă și devine această "idee esențială a ei", adică în măsura în care ea nu devine absență (/ anima / animus – animus /), ci Absolut prin formula / animus + animus / Anima! /.

Sunt nefericiți acei care au nedarul de a fi mai mult Ființă decât "ideea esențială a ei". Aceștia de obicei vor considera Ființa minune, iar ceea ce stă în interiorul ei – o absență. Nu e de mirare că nefericiții vor da Ființei toate poverile și suferințele lor, considerând "ideea esențială" a ei cauza tuturor relelor.

Pentru ei suferința nu este o cale de purificare a Ființei, ci una de împotmolire, împotrivire și epuizare. Iată de ce numai omul muritor este neputincios în fața ei, fiind nimic de aceasta. Omul nemuritor prin suferință se va edifica, se va realiza, va fi o categorie ființială în devenire spre Absolut.

Deci, numai un geniu poate îndupleca suferința prin ea existînd. M. Cimpoi vede această sintagmă puțin controversat: "Omul nemuritor e neputincios în fața ei; geniu e singurul care o poate duce." (M. Cimpoi. Narcis

și Hyperion, p.62) Această părere ia naștere din cauza că suferința este considerată producătoare de absență.

Omul se va afla în devenire pentru că se va întoarce la acest Absolut (/ animus + animus / anima /), fapt ce nu poate constitui o neputință în fața sorții. Aceasta și face ca nostalgia lumii să fie îndreptată întotdeauna în trecut spre punctele primordiale ale apariției Ființei, la limita dintre absență și prezență, unde Ființa se găsea în afara acestei suferințe pe care nefericitul nu o poate îndupleca: "*-Și toate sunt nimica ... cînd toate la un loc / Pot în tine visarea și cîntul să-l excite...*" („Povestea magului călător în stele")

Oare acest "și toate sunt nimica" din prezent cu "cînd toate la un loc" din trecut nu amintește o absență din acest prezent, din care cauză tot această absență ("poate în tine visarea și cîntul să-l excite") produce nostalgie?

Pentru a cui dor? Pentru acea absență trăită acum – de fapt, oglindă a acelei absențe din punctul de început al Ființei. Iată încă o dovadă a oglindirii Ființei în Neființă și a Neființei în Ființă (vezi formula Ființei).

În acest context versul goethean "*Și fă din vis viață, din umbre – adevăr!*" va suna astfel: "*Și fă din viață umbre, din visuri – adevăr!*", unde "și toate" este viața, "nimica" – umbra ei. Iar "toate la un loc" și "același din trecut" sunt visurile care devin adevăr prin provocarea "tinelui" de acest vis ("toate la un loc").

Întoarcerea de fiecare dată în sine a lui Eminescu este condiționată pozitiv (și, de fapt, produce acest pozitiv), deoarece are loc realizarea devenirii sale în formula / animus + animus / anima / \leftrightarrow / Anima! /. Nu poate avea loc numai o singură revenire la Eu-l personal, care ar fi Ființă nerealizată sau absență (în cazul realizării lui depline).

Multiplicarea la infinit a / animus + animus / amplifică la infinit revenirea antitezei la teză (Absolut). Pentru a-și cunoaște Eu-l omul trebuie să se întoarcă la spiritul său. Căci numai răscolindu-l Ființa umană se va întoarce la spiritul ascuns în Sinele ei. Eminescu a făcut acest lucru. Poetul s-a întors la spiritul său tot de atîtea ori, de cîte ori s-a întors la Eu-l său și tot de atîtea ori i-a simțit prezența, dar nu l-a putut conștientiza în totalitate, din care cauză pe tot parcursul timpului ființial el a rămas mai mult un Narcis hyperionic decât un Hyperion, ca numai spre sfîrșit să devină Hyperion.

Obsesia acestei lumi este însăși lumea. Iar lumea și este rezolvarea obsesiei. În acest sens Katharsis-ul eminescian nu este "o amîinare a durerii stingerii implacabile", ci o stingere a durerii prin durere, care devine implacabilă prin sine, astfel poetul fiind în stare să înduplece durerea așa cum o poate face numai un geniu. În caz contrar, "stingerea lui implacabilă" ar fi amînată pînă la infinit, el rămînînd un sens negativ ființial. Ori, suferința fiind epuizată prin suferință / animus – animus / se transformă în / animus + animus / și apoi în / anima /.

Nu mai epuizîndu-și suferința prin suferință, poetul se propulsează spre sfîrșit în Absolut (Anima!). În felul acesta, el nu amîină "durerea stingerii implacabile", din contra – o aproprie, cu toate că inconștient. Iar durerea nu mai este durere, deoarece ea s-a epuizat pe sine, prin

(continuare în pag. 53)

spiritul eminescian, acesta prăbușindu-se în adâncurile abisale ale stingerii.

Deci, Eminescu apropie abisul și îndepărtează durerea prin aceeași durere (suferință).

M. Cimpoi are o viziune în acest sens contrariată: "Or, ce-i Katharsis-ul eminescian, dacă nu o amănare a durerii stingerii implacabile, o amănare echivalentă cu o trăire a ei gradual intensificată.

E vorba nu de o eliberare de suferință la Eminescu, ci de o eliberare prin și în suferință." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 65-66).

Anume această eliberare "prin și în suferință" este și eliberarea de suferință, înseamnă abolirea ei (Sinelui) de către sine, care și duce la apropierea abisului, nu însă la amănarea durerii.

Căci dacă / anima / face parte din / Anima /, atunci ea se va întoarce întotdeauna la / Anima /, din care cauză nici / anima / (Eminescu) nu a putut rămîne pentru totdeauna în suferința și durerea sa. Omul nu "rabdă suferința", după cum spune G. Wilson Knight, ci o trăiește ca pe o programare înscrisă în sinele său de formula ființială (vezi mai sus), trăirea ei constituind manifestarea "scopurilor ascunse ale existenței" sale. "Omul rabdă suferința cu o înțelegere tot mai profundă a propriei sale firi și a scopurilor ascunse ale existenței." (G. Wilson Knight. Studii shakesperiene.- În: M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 66).

Căci anume această "înțelegere tot mai profundă" anulează răbdarea, o face inutilă și inexistentă, condiționînd de fapt devenirea ființei printr-o trăire intensivă.

Iată de ce această trăire intensivă a suferinței imprimă sufletului eminescian o stare de oboseală. Ea este, de fapt, consecința acestei trăiri intensive – starea terminus din care el se va propulsa în abis, astfel fructificînd întocmai scopul ființării sale.

Oboseala nu este deci semnul epuizării, ci semnul devenirii, transformării în lumină. Astfel, povara se epuizează în oboseală, așa cum ea la Eminescu s-a epuizat în abis. În felul acesta, poetul se redă singur sieși, acelor goluri interstițiale care compun structura imaterială / anima / a ființei sale.

"Pe mine mie redă-mă?" ("Odă")

Ca Narcis hyperionic, Eminescu este Poetul-Rege, dar obsesia lui permanentă este Hyperion și în final el devine Hyperion. Ca Poet-Rege el a ales condiția Narcisului hiperionic pentru a se apropia de Hyperion. Pentru a atinge pe Hyperion, el nu a avut alte alternative de ales (de altfel, singurele posibile pentru un arhetip ființial poetic). Intuindu-i imaterialitatea, Eminescu nu a putut să dea caracteristici fizice fixe dimensionale lui Hyperion (lucru de altfel imposibil), substituindu-se pe sine cu acesta printr-o imagine a propriului sine și ca potență a travaliului și suferinței sinelui, devenind el însuși hyperionic.

Este o confluere a imaginilor oglinzilor ce nasc din sine noi imagini, ca pînă la urmă să le absoarbă în sine din nou: „Și sufletu-mi pîn' n-a-ntins umflătele-i aripe / Spre-a stelelor imperiu întins ca și un cort / Nainte pînă corp-mi să cadă în risipe / Nainte de-a se rupe a vieții mele tort. / Rog cerul să-nmulțească hotarnicele clipe / S-urnesc pe umeri tineri imperiul ce-l port / Pe-a firului meu umeri voi pune pîn-trăiesc / Imperiul gigantic, purpuriu-mpărătesc" ("Povestea magului călător în

stele")

Dacă oboseala chinuitoare apărută spre sfîrșitul realizării sale produce poetului percepția că nu trăiește în absență (adică fără sens), atunci neconștientizarea de către el a faptului că anume în aceasta și constă sensul adevărat al ființării sale îi stîrnește pe alocuri o senzație a urîtului, din care cauză potențialul eminescian de edificare a noi și noi lumi prin care să-și valorifice sensul este pe de-a dreptul ineputabil. El se salvează de acest urît cu ajutorul aceleiași lumi iluzorii, abisale, descendente din legăturile sale organice cu Absolutul.

Această realizare a Sinelui prin acomodare la Absolut și prin abolirea suferinței de către însăși suferința sa nu poate să nu ne cutremure prin tragismul ei.

Dar, tragismul acestor stări nu constă în apocalipsa esenței lor, ci în incapacitatea ființelor de a le pătrunde esența prin neparticipare.

Duritatea strigătului eminescian este naturală și ea nu mai din exterior pare a fi lipsită de "substratul metafizic protector". Acest substrat este structurat în aceeași formulă / animus + animus / anima /. În "Odă" / animus + animus / anima / precede în / Anima! /. Ființa care cunoaște starea / animus - animus / anima / nu poate cunoaște starea lui / animus + animus / anima /, din care cauză rămîne străină ei, suferind atunci cînd aceasta nu este percepută și înțeleasă: "De-al meu propriu vis, mistuit mă vâiet, / Pe-al meu propriu rug, mă topesc în flăcări..., / Pot să mai reviv luminos din el ca Pasărea Phoenix? / Piară-mi ochii tulburători din cale, / Vino iar în sîn, nepăsare tristă; / Ca să pot muri liniștit, pe mine / Mie redă-mă!" („Odă”) în metru antic).

Ceea ce după părerea lui G. Călinescu este "...îndreptarea demonstrativă spre trecut" ca componentă a structurii poeziei lui Eminescu nu este altceva decît aceeași nostalgie izvorîtă din arhetipul ființial eminescian, în care esențialitatea construcției structurale a unei lumi poate fi găsită numai în primordialitatea ei ființială, în legăturile ei organice cu Divinitatea. Această structură eficientă a unei astfel de lumi este proiectată direct în Absolut, deoarece istoria care urmează încă a se produce nu are imagini clare de scheme sociale umane.

Aceste scheme se găsesc toate într-o istorie a trecutului, din care cauză structura poeziei lui Eminescu capătă modelul descris de G. Călinescu a cărui formulare generală el o regăsește în *Doina*: "Aceasta este și schema unui articol de gazetă eminesciană, fiindcă *Doina* nu e decît un astfel de articol în metru poporan." (G. Călinescu. Opere. Vol. 13. București, 1970, p.558; M. Cimpoi, Narcis și Hyperion, p. 74).

Așa cum începuturile primordiale ființiale coincid cu sfîrșiturile abisale (hyperionice) ale ei, consemnate de formula ↔ /! Anima / Anima? / ↔, structura poeziei eminesciene nu poate să se rezume la schema propusă de G. Călinescu.

La fel se întrebă, cu bună dreptate, și M. Cimpoi: "Să se reducă oare structura *Doinei*, doar la un schelet ideologic, coresponzător momentului conjunctural al anului 1883, iar substanța ei artistică la popasul pamphletelor?" (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 74).

Bineînțeles că nu. Dacă esențialitatea lui /! Anima / Anima? / trece alternativ în pozitiv sau negativ, adică în / animus + animus / anima / sau / anima / animus - animus /, ea fiind un sens încheșat într-un centru (structura

(continuare în pag. 54)

Doinei), atunci adevăratul conținut al ei se va răsfrînge și dincolo de acest nucleu, adică în sensurile sale "pozitive" sau "negative".

În *Doina* recuperarea ființială a lui Eminescu ne transpune nouă care ne găsim în expectativă permanentă ca o înstrăinare a Eu-lui de Sine, deoarece ea nu se înfăptuiește cu Eu-l nostru, iar recuperarea are loc în absența noastră.

Acest lucru nu se întâmplă niciodată în organicitatea fuziunii Eu-lui cu Sine. În caz contrar, nu ar avea loc recuperarea. Recuperarea care se petrece omniființial cu Eminescu reprezintă nu "perspectiva ontică a hybrisului", cum își propune M. Cimpoi, ci însuși hybris-ul ontic cvasiprezent în tot arhetipul ființial eminescian, însuși tot conținutul *Doinei* consfințind acest lucru.

"Ea ne oferă perspectiva ontică a hybris-ului: excesul de violență cu care Eu-l resimte prăbușirea prefigurează în chip dialectic înălțarea prin voință de dezalienare." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 74).

"Violența cu care Eu-l resimte prăbușirea" este de fapt violența cu care Eu-l își recuperează Sinele pentru a se aliena în desfătarea realizării depline. Adaptarea în acest caz are nevoie de această violență. Astfel, în *Doina* Eminescu plasează Absolutul în centrul ființial uman, avînd nevoie pentru a-i contura prefigurarea de formule transcendente de exprimare poetică. Acest absolut ființial este pur ca însăși lumina soarelui. Nu este o închidere în cercul vicios al înstrăinării, ci este chiar edificiul circular ființial. Resemnarea nu are ce căuta în acest edificiu și ea este expulzată premeditativ din el. Resemnarea îndepărtează oglinda, pe cînd Ființa, pentru a se crede o certitudine, are nevoie de o oglindă în care să se reflecte acel "Celălalt".

Această certitudine provoacă acel sentiment de fericire care în cazul absenței oglinzii (adică a Sinelui) nu are de unde apărea - stare ce naște senzația părăsirii, a disperării și tristeții.

Arhetipul ființial eminescian în urma suprapunerii Eu-lui său cu Sinele acestuia anulează orice fel de resemnare. Cu toate acestea, Sinele (oglindea) nu poate fi un "Altul" în starea ființială absolută, ci numai o parte (absolut) din Absolut.

Omul nu este singur din cauza că el are în fața sa oglinda care, după cum considera Camus, este însăși Sinele său, ci din cauza sentimentului care-l domină permanent că nu este abandonat de Divinitate (Absolut) ca parte a Ei.

Deznădejdea este o caracteristică a antitezei (păcatul ființial), iar bunăvoința este suflarea pură a Divinității prin absolut (parte din Absolut), ca / anima / ↔ / Anima! / Se naște întrebarea: Cum își compensează sufletul eminescian resursele: din legea timpului obiectiv sau din legea divinității?

Sufletul său intuește că legea timpului prezent se conține în legea eternității și oricare semnificație ar căpăta fenomenele timpului aici și acum, ele toate se vor reduce în definitiv la Absolut. Căci și aceea că "personalitatea este întru totul opusă mașinii", după cum considera N. Berdeaev, este de fapt o identificare a persoanei cu produsul ei - mașina, care este o parte din potențialul expansiv de creație a persoanei și care tinde de cele mai multe ori spre negativ (anima / animus -

animus), a cărui finalitate prescrisă este acea parte din Absolut care face pe / anima / - Anima? (?) ↔

Dacă Eminescu prefigurează în poezia sa femeia, atunci el nu a recunoscut-o niciodată ca atare. Dincolo de femeia pe care el o știe, femeia adevărată a lui Eminescu capătă mereu aceleași imagini prescrise de timp în închipuirea lui.

Și totuși poetul nu se oprește la aceste imagini. El tinde spre un opus intuitiv, spre un ceva ce nu poate fi totuși atins. Pentru el femeia este un fluid, care curge în toate fenomenele alese ale naturii, este un idol cvasiprezent, dar de nepătruns. Din această cauză, poetul se găsește întotdeauna în afara oricărui cuplu conjugal, chiar și închipuit. Oare nu este femeia o parte din el ca absolut, nefiind în stare nicidecum să capete o întruchipare imaginară acceptabilă ce ar putea să satisfacă necesitățile senzitive ale simțirii sale tot așa cum Eva a fost parte din Adam și care, prin păcatul ei, a căpătat semnificația determinată a unei ființe-femei carnale? În contrapunere cu Eva, femeia imaginară a lui Eminescu se dorește a fi în afara păcatului. Anume această femeie stă în fața lui și nu poate fi atinsă, căci ea se află în chiar Sinele său, sub forma unui ideal absolut. Iată de ce el nu o poate găsi dincolo de sine, oricât s-ar strădui. Poetul nu vrea să scoată această femeie din sine, de teama ca să nu cadă în păcat împreună cu ea. Această femeie din afara ființei sale își are imaginea proiectată în chiar această ființă descoperită în sine, ori de cîte ori Sinele său vrea să o pătrundă, dar privată de orice conținut material.

Ca simplă imagine ea va rămîne întotdeauna glacială, fără a-i stîrni nici un fior cald carnal. Iată de ce poetul se va simți mereu singur cu imaginea ei în imaginația sa.

"Ea nici poate să-nțeleagă că nu tu o vrei... că-n tine / E un demon ce-nsetează după dulcile-i lumine." ("Scrisoarea V")

Femeia este chemată nu de Eu-lui Eminescu "nu tu o vrei" ca / animus /, dar de un demon (anima) - acel absolut care aparține însuși poetului.

Nu este chemată femeia care nu se știe ce și cum este, dar "dulcile-i lumini" - acele lumini care sunt parte din absolutul eminescian și de care acest absolut (demon) este "insetat". Căci un demon nu poate să fie înfometat de senzațiile unor mase carnale, dar de același Absolut (lumină). Iată cum / anima / eminescian este insetat după / anima / demonic al femeii abstracte.

Aceste două stări / anima / formează absolutul integrat eminescian.

Întreaga poezie amoroasă a lui Eminescu demonstrează că femeia ca Demon se găsește în Demonul Eminescu, este parte integrantă a lui. Poetul nu poate scoate demonul - femeia din sine pentru că intuește că îl va pierde și pe al său.

Astfel el se desfată numai cu imaginea rece a acestui Demon feminin.

Iată de ce Eminescu nu se transformă în zeu, dar rămîne în zeul (absolutul) care se găsește în Sinele său și care este chiar el.

Astfel, poetul cunoaște amorul ceresc, și nu cel ființial. Căci amorul zeilor numai astfel poate fi - acel pe care l-a cunoscut el - rece și curat nu din cauza că nu a cunoscut "zeiasca dragoste" (Holderlin) ("poetul se

(continuare în pag. 55)

transformă el însuși în zeu”), dar din cauza că, trăind-o cu toată ființa sa, el rămîne zeul Eminescu.

Ca pate din Absolut zeul Eminescu se va proiecta în Absolut, din care motiv el își aprinde “steaua singurătății în ceruri”.

Viziunea lui M. Cimpoi este parțială în acest sens, “... necunoscînd “zeiasca dragoste” (Holderlin). Poetul se transformă el însuși în zeu și-și aprinde pe ceruri steaua singurătății.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 82).

Ori, motivul necunoașterii dragostei carnale se găsește în chiar esența hiperionică a Eu-lui eminescian, condiționată de acel absolut parte din Absolut al zeului Eminescu și care se găsește în chiar Sinele său și ca / animus / - bărbat și ca / anima / - femeie.

Chipul femeii din Ființa lui Eminescu transpare în imaginația sa sub cele mai naturale forme, dar esența ei rămîne aceeași și în / anima / Eminescu și în masca scoasă de pe chipul ei imaginar cînd ea capătă forma fizică concretă.

Din această cauză poetul nu se sustrage din “cercul Ființei”, dar rămîne mereu în interiorul acestui cerc, în interiorul acestei Ființe magice, ideale.

Chiar și dacă imaginația îl impune pe Kreisler să considere că figurile ființiale ale Eu-lui se constrîng “în cercuri tot mai înguste” ce se transformă pînă la urmă în verigheta, pe care o pun în degetul ei (lor- *n.n.*) ca “pars pro toto” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.83), atunci aceștia rămîn nu în exteriorul verighetii, dar în interiorul ei și alcătuiesc acest “pars pro toto”, în verighetă(e) ca deget(e) părți din corpul Eu-lui și al Ei.

Din cauza cercului strîmt ființial (fie și abstract) al femeii din Eu-l eminescian poetul îi scoate imaginea în exterior, lărgindu-i spațiul existențial, iar esențialitatea demonică a ei păstrînd-o intactă în subconștient, în cunoștința de cauză, savurîndu-i numai splendorile reci: „-O vin-odorul meu nespus, / Și lumea ta o lasă; / Eu sînt luceafărul de sus, / Iar tu să-mi fii mireasă.” (“Lucafărul”)

Dacă esența femeii și rămîne demonică, ea totuși este scoasă din Demonul eminescian și, chiar și sub formă de imagine, își pierde foarte ușor sacralitatea (“Venere și Madonă”), din care cauză poetul se străduie aproape întotdeauna să nu-i atingă virilitatea demonică păstrată și înscrisă în Sinele său: “Aș simți-o că-i aproape și ar ști c-o înțeleg... / Din sărmana noastră viață am dura roman întreg... / N-o mai caut ... Ce să caut? E același cîntec vechi” (“Scrisoarea a IV-a”)

Sentimentul amoros eminescian explorează cu aceeași intensitate și violență arhetipul ființial poetic, acomodîndu-l cu aceeași pasiune la Absolut (Hyperion).

Ceea ce Albert Beguin numește “un Eu conștient de antinomia lumii”, făcînd o analiză generală a romantismului “și un altul profund, revelat prin iluminările lăuntrice ale Visului” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 87) nu reprezintă altceva în formula arhetipului ființial uman decît / animus + animus / (obiectul) și, corespunzător, / anima / (abstractul, absolutul, inconștientul) – acei doi sine: subiect în obiect.

Lumea de noroi în care trăiește este mereu respinsă de acest / anima / (inconștient). / Anima / respinge tot de atîtea ori chipul carnal al femeii. Iată de ce erosul eminescian nu este nici “intelectual, nici sentimental” (G. Călinescu crede că acestea lipsesc cu desăvîrșire la Eminescu), dar este unul platonian, narcisian, hyperio-

nic. Este un eros plasat în inconștient, aproximativ intuit în toate splendorile posibile, este un eros al erosului carnal. În acest sens M. Cimpoi, pe bună dreptate, spune: “Este adevărat (adică lipsit de intelectualism și sentimentalism - *n.n.*), dar numai în sine, căci erosul eminescian este reprezentat și iluzionat în mai mare măsură “decît trăit în elementaritatea sa ancestrală.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 88).

Ca confirmare este de-a dreptul cutremurătoare dezamăgirea poetului față de simțirile directe, pe care le-a cunoscut cu Cleopatra Poenaru-Leca: “Ești o mizerabilă cochetă, Cleopatra. Tu m-ai ucis moralicește. Mi-ai rupt șira spinării, m-ai descălțat moralicește, încît nu mai pot avea nici o bucurie în viață. Mi-e atît de frig înlăuntrul inimii, sînt atît de bătrîn, Dalilo...” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 89).

Amorul fizic chemat să împace / anima / cu / animus / de fapt le îndepărtează, le contrapune și mai mult. Este acel amor descins din păcat ca păcat. Căci atunci cînd primul păcat uman s-a produs, el a pus începutul acestui amor fizic (pămîntesc) care oricum va duce pînă la urmă la alterarea părților și a produsului conjugării lor.

Anume el a pus începutul desprinderii unei părți din / anima / prin / animus – animus /. Numai amorul hyperionnic este în stare să conserveze / anima /. Erosul amorului carnal (fizic) este singurul cîștig al Ființei în drumul ei spre pieire, el fiind numai unul senzual și nu în esență, căci esența urmează să dispară prin abolire de sine. Pentru Narcisul hyperionnic eminescian acest eros carnal reprezintă nu o plăcere (desfătare), ci o deziluzie, dezamăgire – o pierdere a esențialității – / anima /. Aceasta ar fi explicația absenței poetului, pierderii de sine în interiorul erosului carnal.

Prin această absență Eminescu nu participă la păcatul introdus în ea de toată plinătatea hiperionică a ființei sale. Toată pasiunea amoroasă a lui este umplută de estetizarea la infinit a / anima /, a imaginii ființiale inexistente a femeii reale.

În acest sens, el rămîne singurul animator, dar și consumator de amor din amor. Astfel, femeia este pentru Eminescu cea bucată ruptă din întreg, gata oricînd în exterior să fie supusă forțelor distructive ale perversității, așa cum de altfel a fost și Eva, separată din Adam, care ulterior s-a încărcat de păcatele desprinderii.

Se naște întrebarea: În ce timp ființial se petrec toate metamorfozele interioare ale Eu-lui existențial eminescian? Atît timpul trecut, cît și cel viitor se scurg concomitent spre un centru prezent și au esență numai în segmentul prezenței timpului ființei sale.

Arhetipul ființial eminescian se află în devenire în prezentul timpului său, el singur producînd acest timp prin realizarea acestei deveniri. Timpul este mereu în centrul său și toate secvențele timpului universal converg în acest nucleu ființial. Acest timp concentrat la infinit în Sinele poetului îl face să evadeze din strînsoarea lui, astfel / anima / ființei sale ridicîndu-se undeva deasupra acestuia, plasîndu-se în afară.

Este acel / anima / parte din / Anima /, care nu are nici durată, nici spațiu.

/ anima / devine timp și spațiu numai în măsura în care / animus + animus / sau / animus – animus / se acomodează (se realiază) sau, respectiv, nu se acomodează (nu se realiază) la Anima. Transformarea timpului

(continuare în pag. 56)

ființial eminescian în / anima / se produce în acest punct al tranziției care este timpul concentrat în nucleul ființial al poetului, respectiv când Narcisul hyperionic Eminescu se întoarce definitiv la Anima! *“Astfel robii de aceeași jale / petrec mereu același drum...”, “Pe drumul lung și cunoscut / Mai trec din vreme-n vreme...”* (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.91) - acea “vreme” a devenirii și realizării sale în / anima / ↔ Anima! În acest context M. Cimpoi afirmă: *“Dacă în teatrul hoffmanuesc al automatelor totul se supune voinței trainice a regizorului, Eminescu lasă în scenă un singur actor care este el însuși.”* (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.98).

Este actorul care culege timpul din toate ipostazele sale spațiale, pentru a-l introduce în nucleul său ființial. Suferința este măsura timpului ființial eminescian, ea fiind abolită în final chiar în acest centru nuclear prezent în esența ființială a poetului. Iar tristețea pune stăpânire pe el nu din cauza că nu poate opri timpul din scurgerea lui spre acest centru, dar din cauza că nu poate accelera această scurgere pentru a se cufunda mai repede în abisul lui. Lacrimile tristeții diluează într-un fel intensitatea durerii, acomodării sale la / anima /. *“-Cînd cu gene ostenite sara suflu-n lumînare, / Doar ceasornicul urmează lung-a timpului cărare,”* (“Scrisoarea I”).

Astfel, timpul ființial eminescian se scurtează o dată cu accelerarea procesului de acomodare la / anima / și o dată cu intensificarea suferinței și durerii și se lungește la infinit în același timp cu neputința lui / animus / anima / de a se cunoaște pe sine prin formula / animus + animus / anima /.

Îmbinarea (variante) / anima / animus – animus / va face timpul inepuizabil, antrenînd împreună cu el și o suferință fără sfîrșit. Oare nu prin această formulă își consumă energiile omul contemporan (lumea)? *“Căci zilele-unui rege primejdii au în ele- / El poate să aleagă-a plăcerilor șirag / Și-atunci devine umbră – pe mîna de mișei / Cad frîiele și dinșii duc lumea cum vor ei.”* (“Povestea magului călător în stele”).

Fragmentele timpului sunt trăite de poet prin intensitatea suferinței acomodării, astfel el reducîndu-l prin abolirea suferinței.

Dar așa cum această metamorfoză nu se produce într-o absență, golul ei imaginar este umplut de lacrimile tristeții și deznădejdei provocate de părerea de rău că nu este în stare să facă acest gol o imaginație permanentă.

Iată de ce timpul pentru Eminescu este mai mult un simbol ființial decît o certitudine a acesteia. Acest simbol ființial este cea amintire vagă îndepărtată a Eu-lui ființial proiectat în acest gol imaginar dorit atît de mult de sinele (anima) lui, pe care simbolistul francez Jean Morias o numește *souvenance*.

Dacă limba reprezintă un simbol al timpului trecut scos din această absență și proiectat în prezență, atunci timpul poetic eminescian este un timp al limbii ca proiecție a timpului (limbii) scos din această absență și plasat în prezență – adică este o limbă a limbii – un timp al timpului ființial simbolic. În felul acesta, nici simbolul nu mai este o amintire vagă îndepărtată, ci o abstracție în abstracție, un “*souvenance des souvenirs*”.

Aproximativ la aceeași concluzie ajunge și M. Cimpoi: *“Mișcarea de rotație a vieții se neagă și se mortifică în*

acest punct, pentru a reîncepe o altă mișcare: e negație, negarea negației și afirmare spontană, fără proces de durată.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 98).

Este clipa care se neagă pe sine prin clipă. Acest abis al clipei naște uitarea abisală. Iar roata timpului proiectează pe Sinele extras din abis tot numărul infinit de clipe, care împreună formează cîmpul uitării. Iată de ce timpul eminescian nu se poate nicidecum regăsi pe sine. El este pretutindeni și nicăieri: *“Colo stau sălbatici negri cu topoarele de piatră, / În pustiu aleargă vecinic, fără casă, fără vatră, / Ca o umbră asiatică prin pustiu calu-și alungă, / De-I întreb: unde-i Ninive?” / El ridică mîna-i lungă, / - Unde este? Nu știu, zice, mai nu știu nici unde-a fost.”* (“Memento mori”).

Pentru timpul eminescian somnul este o veghe ascunsă în subconștientul simbolului său ființial: *“Cu săgeata-i otrăvită / A sosit ca să mă certe / Fiul cerului albastru / Și-al iluziei deșerte”* (“Kamadeva”). “Fiul” este timpul eminescian, iar simbolul său ființial este “cerul albastru”. “Fiul” (timpul) este în același timp și acest simbol al său ființial (“cer albastru”) prin el aparținînd și unor “iluzii deșerte” (inconștiente). Timpul (“fiul”) împreună cu simbolul său ființial (“cerul albastru”) constituie acea veghe care, prin apartenența ei la “iluzii deșerte”, nu poate să se condiționeze ca o veghe adevărată, dar ca una ascunsă în inconștient (neveghe).

Această veghe nu este abstractă pentru timp și simbolul său ființial, dar este abstractă pentru “iluziile deșerte”, căci în prima ipostază ea se condiționează ca atare, iar în a doua își pierde această identitate. În viziunea noastră, ea rămîne totuși o veghe adevărată, chiar și dacă inconștientă.

Iată de ce toate simbolurile ființiale eminesciene plasează toate scenele teatrale ale vieții în acest somn de veghe plasat în inconștient. Această condiționare ridică percepția poetică eminesciană la una pur onirică, iar timpul ei este un timp oniric. Astfel, orgoliul ființial al poetului se reduce la orgoliul percepției și simțirii sale onirice. Fiind un orgoliu descins dintr-o percepție onirică, el nu poate fi unul nimitor. Acest orgoliu întotdeauna este frînt, răpus fiind în definitiv de Sinele eminescian.

Somnul a veghe a simbolului ființial al timpului ascuns în subconștient nu poate fi frate cu moartea. Numai dincolo de acest simbol ființial al timpului, adică dincolo de inconștient, această stare de veghe se transformă în somnul cel de moarte.

În felul acesta, moartea transpare ca o stare a inconștientului în afara simbolului ființial al timpului. Așa cum inconștientul este parte din orice arhetip ființial, moartea devine astfel o parte organică inevitabilă a oricărei Ființe doar în afara acestui simbol.

Așa cum ființa nu este altceva decît acest simbol ființial al timpului, s-ar părea că ceea ce numim moarte se găsește cu totul în afara Ființei. Dar aceasta numai în aparență, deoarece inconștientul constituie totuși o parte a acesteia (vezi mai sus).

Astfel, ființa este o proiecție a morții abisale, iar moartea – o oglindă a acesteia. Această moarte nemoarte se înfiripează în centrul nuclear al timpului eminescian. Apariția acestei stări se face în acest punct care la Eminescu se numește miez de noapte. De ce totuși nu miez de zi?

Miezul de noapte strînge toate diferențele ființiale ale

(continuare în pag. 57)

proiecțiilor “morții ne-moarte”, păstrînd numai oglinda lor, stinsă și ea de însăși stingerea acestor diferențe. Așa cum oglinda este imaginea ființei, iar aceasta o proiecție a morții, oglinda stinsă este numai o imagine a morții, și nu ea însăși. Iată de ce inconștientul este de fapt ne-moarte, iar starea ființială este moartea adevărată.

Ceea ce omul numește viață este de fapt moarte, căci ea are sfîrșit, iar ceea ce este moarte este de fapt ne-moarte, căci ea nu are terminare.

În felul acesta, sufletul eminescian se simte nemuritor doar în această moarte ne-moarte.

Formula acestei transformări el o construiește cu tot arhetipul său ființial poetic, pe tot parcursul vieții sale. Deci și conținutul acestei formule ia amploare numai în acest miez de noapte care-i și condiționează acest fel de combinare a elementelor ei. Iată de ce ea nu poate fi plasată nicidecum în miez de zi: „*Ferice de aceea ce n-au mai fost să fie / Din leagănul cărora nu s-a durat sicrie* „ (‘‘Ca o făclie’’).

Lumea nu este încremenită. Ea se zbciumă mereu în tiparele unei eternități ai cărei poli se sprijină în moarte și ne-moarte. Fuziunea lor se produce prin intermediul unui număr de stări intermediare ființiale. Lumea este încremenită numai în măsura în care ea este identificată de clipa timpului.

Cu toate că timpul eminescian se concentrează în nucleul Sinelui său, el totuși îi strînge clipele din trecutul și viitorul lui, din care cauză Eu-l ființial eminescian nu este nicidecum încremenit, așa cum considera C. Noica.

El încremenește numai în interiorul acestui nucleu ființial central. Așa cum pe cercul timpului se înscriu toate punctele infinite ale uitării abisale, tot în aceste puncte se va înscrie și orice centru ființial posibil încremenit al unui număr infinit de arhetipuri ființiale. Astfel, timpul scoate din anonimul uitării dimensiunile sale infinite în Ființă, așa cum el a făcut-o și în Ființa Eminescu, scoțându-l de fiecare dată din miezul uitării. Neavînd răbdare să treacă cât mai repede prin intensitatea durerii devenirii ca să ajungă în nucleul neutru al tranziției, sufletul poetului își creează momente încremenite ale trecerii sale prin această durere în care clipa este oprită, astfel violența întreață a devenirii fiind micșorată, ca să nu-i mai provoace atîta suferință: „*Și tot lingă aceștia cerșesc înc-un adaos: / Să-ngăduie intrarea-mi în vecinicul repaos!*„ (‘‘Rugăciunea unui dac’’)

Aceste momente încremenite sunt chemate de el să înlocuiască, chiar și foarte aproximativ, esența aceluia nucleu neutru spre care a tins cu atîta febrilitate.

Ele sunt capabile să rețină întreaga atenție „temporală” a Eu-lui său, fiind de asemenea și sursa generatoare de nemurire, dacă e să le asociem aceluia “dimensiuni temporale”, considerate de englezul J. Whitrow “explicația exhaustivă a determinării psihice” a condiției naturale a timpului.

Această atenție reținută pe o infinitate de momente petrificate ale spectacolului vieții marchează toate momentele „temporale” spațiale ale memoriei. În acest sens, M. Cimpoi remarcă: “Ca atare, memoria eminesciană va căuta pînă la capăt să smulgă identitatea numai timpului, chiar în pofida acțiunii lui sterilizatoare.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.107). Însă aceste momente încremenite ale spectacolului ființial sînt creatoare de identitate ființială, cu toate că ele vor să o smulgă din timpul universal și să o apropie prin clipă de nucleul

ființial abstract.

Vedem astfel că numai identitatea ființială prin aceste momente încremenite naște clipa ca o prezență sustrasă din timpul universal (absență). Așadar, memoria eminesciană va căuta să smulgă identitatea numai timpului universal care, după cum afirmă M. Cimpoi, posedă “o acțiune sterilizatoare”, și nu clipei care ea singură generează fenomenul memoriei – ele de fapt generându-se reciproc.

Deci, memoria reprezintă trecerea timpului universal (absență) prin toate punctele încremenite ale proiecției morții (neființei) pe cercul ființial al timpului format și el din simboluri ființiale ale acestuia (vezi mai sus), fragmentat într-un număr infinit de clipe (simboluri).

În felul acesta, memoria eminesciană reprezintă un spectacol infernal alcătuit din aceste simboluri ființiale ale timpului răpite timpului universal Absolut (absenței), adică centrului nuclear al Eu-lui său: „*Vremea pe-ai mei umeri s-a grămădit bătrână, / Din oase și din vine a stors a vieții suc / Și slabă și uscată e-mpărăteasca-mi mînă. / Brad învechit prin stînce pe tron-mi mă usuc. / Curînd va-ntinde moartea mantaua ei cea brună / Pe mine. Și suflarea-mi aripile-i o duc. / Cu rece-agheasmă moartea fruntea mea o sfințește / Și inima-mi bătrînă bătăile-și rărește.*” (‘‘Povestea magului călător în stele’’) Cu toată profunzimea acestui spectacol și a implicației poetului în toate scenele sale arzînde, sufletul său se emană din tot acest foc ca o plasmă undeva în imponderabilitate care-i provoacă o senzație de apartenență unei neosfere magice, unde sentimentul său de mîndrie devine aproape mitic.

Căci, cum astfel să nu fii mîndru cînd te simți biruitorul - prin simțire, durere și suferință al unui imperiu al Eu-lui, care se vrea mereu părăsit de sine, pentru a cuceri alt imperiu – acel al virilității primordiale, unde te simți nemuritor și rece!

Este vraja Ființei prin neființă, a durerii prin amnezie, a uitării prin memorie, a prezenței prin absență, a absurdului prin inconștient și a morții prin ne-moarte.

Vraja acestor stări fără formă și alcătuieste o conștiință poetică eminesciană.

Și ceea ce Hegel deslușește aceste stări ale conștiinței în conștiință, ale gîndirii lor “Gîndirea ei (a lor-n.n.)” ca atare rămîne melodia lipsită de formă a sunetului clopotelor sau o caldă îmbrățișare a ceții, o gîndire muzicală care nu ajunge la concert, care ar fi singura modalitate emanentă obiectivă” (Fenomenologia spiritului, 1965, p.125-126; M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.110) nu reprezintă altceva decît acel / anima / din formula / anima / animus / care la Eminescu este preponderentă și domină pe / animus /. / Anima / este conștiința conștiinței lui / animus /.

Spiritul – Anima! va fi o rezultantă a corelației dintre / animus + animus / și / anima / cînd și unde / animus + animus / purcede în / anima / și, ulterior, în Anima!

Căci numai / anima / din / animus / anima / se percepe pe sine ca singularitate în tranziția spre Anima! prin / animus + animus /.

Eminescu s-a aflat permanent în această tranziție devenind un Narcis hyperionic. Poetul a fost un creator de pozitiv (de sens pozitiv). Hyperion ca formă / animus / ascunde în sine de fapt esența sa / anima /.

(continuare în pag. 58)

Dacă e să o parafrăzăm pe Rosa del Conte (M. Eminescu. O dell Assoluto, p. 138-146; p. 130-147, M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.111), când ea observă că rotația timpurilor ilustrează "identitatea existenței", atunci trebuie de menționat rezultatul investigației făcute aici care ne spune că nu rotația timpului, dar încremenirea, pietrificarea simbolurilor ființiale ale lui ca momente (clipe) și ca amprente ale imprimărilor morții proiectate pe cercul Eu-lui ființial uman ilustrează "identitatea existenței".

Deci, clipa în aceste simboluri ființiale se sustrage timpului universal, astfel condiționându-și imortalitatea ei în afara lui de data aceasta ca timp ființial (vezi mai sus) pietrificat: „*Ea îl privea cu un surîs, / El tremura-n oglindă, / Căci urma adînc în vis / De suflet să se prindă.*” (“Luceafărul”).

Teama poetului de a se ști în nesimțirea Eu-lui ființial nu este îndreptățită. Ea este abolită de însăși vraja felului de a fi existențial al narcisismului său.

Dezechilibrul sufletesc aparent, care pare să se instaleze în Sinele său, este un "dezechilibru" care edifică echilibrul dintre / animus / și / anima / ↔ !Anima / Anima? ↔ / anima / și / animus /. Acest echilibru neconștientizat direct de poet este totuși intuit de inconștientul său exprimat sub forma unei senzații abia percepute de auto-liniștire.

În felul acesta, vom consemna că memoria posedă două semnificații: una pur obiectivă și alta pur subiectivă. Semnificația subiectivă va fi / anima / din formula / animus / anima / care reprezintă simbolurile ființiale ale timpului ca proiecții ale morții pe toate punctele încremenite ale trecerii timpului universal prin clipele generate de ele, iar semnificația obiectivă va fi / animus / care reprezintă înseși aceste puncte încremenite ale trecerii timpului universal prin toate clipele generate de acestea.

Astfel, memoria obiectivă este tot substratul structural material al ființei, iar cea subiectivă – simbolurile amprentelor proiecției morții pe cercul ființial al clipelor sustrate din timp universal.

În felul acesta memoria obiectivă se sprijină pe multitudinea de gene – structuri obiective materiale primordiale formate în punctele încremenite ale trecerii timpului universal prin toate clipele generate de acestea.

Deci, soarta, oricărui arhetip ființial este decisă de aceste simboluri- amprente ale proiecțiilor morții pe acest ciferblat ființial și are o singură semnificație – cea a abolirii de sine în moarte "ne-moarte".

Întotdeauna memoria obiectivă va termina în / anima / "ne-moarte", iar cea subiectivă în / animus / "moarte". Oricum, arhetipul ființial nu poate evita circuitul acestui cerc (traseul acestui circuit închis).

Dacă vom inversa sensul acestor formule, vom constata că memoria obiectivă (materială) va apare din / anima /, adică din cea subiectivă, iar cea subiectivă - din / animus / (cea materială).

Mitul mării este un mijloc prin care poetul se acomodează mai ușor rigorilor procesului realizării sale ca arhetip ființial.

Narcisismul eminescian descoperă în uniformitatea rotundă a suprafețelor mării, precum și în misterioasele profunzimi ale ei cheia dezlegărilor tuturor miturilor care-i frământă ființa.

Eu-l ființial eminescian simte că rotunjimea uniformă

abisală a nemuririi sale se identifică cu străveziul abisal uniform al suprafeței mării, din care cauză multe din scenele teatrale ale spectacolului lumii în care este implicat își au dezlegarea în splendorile ei. Este o amintire narcisică oglindită în prezent a unui trecut ontologic. Eu-l eminescian se simte strîmătorat de limitele arhetipului său ființial, căutînd prin zvîrcolirea sa să creeze noi scene din miturile cele mai originale care pot fi numai ale mării. Căci această căutare febrilă în sine și în afară și este sensul participării la spectacolul lumii, și nu obiectul însuși al acestei căutări.

Intuind că de fapt nu va găsi niciodată ceea ce caută, sîrguința sa ia sfîrșit într-un abis ființial expus Eu-lui real care-i și determină nostalgia sa mereu aflată între "două timpuri" - cel prezent cu sine și cel trecut (timpul abisal ființial): „*Și Odin își deschise ochii albaștri / Și muri, rîzînd cu ei – iar zeii / Lin șoșoteau între ei bătrînește / Și surizînd își aduceau aminte / De-a tinereții zile dulci a lor, ascunse / În negura secolelor trecute.*” (“Odin și poetul”)

“Șovăind între cele două timpuri ale nostalgiei – “gînduri lumești” și mîntuire – acești simbolici “sihastru” sînt gata oricînd să se scufunde, ca Ieronim și Cezara, ca Euthanasius, ca astralul călugăr Hyperion, ca antica navă a Poetului Odin, în căutarea Șeherazadei, ca poetul însuși, în “Odin și Poetul”, pentru a dobîndi eliberarea definitiv prin unire cu stihile.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 119).

Starea neptunică eminesciană se dezintegrează pentru a-și pătrunde profunzimile: „*Mai bine-aș smulge sufletul din mine, Aș stoarce cu o mîină crudă, rece / Tot focul sfînt din el, ca în scînteie / Să se risipe, pînî-se vânoji / Să animeze pe deșerți și rîi.*” (“Odin și poetul”)

Arhetipul ființial românesc (dacic) este preocupat de sine, de sufletul său. El se consumă în sine pe sine ștergînd și amprenta Sinelui dacic, devenind un narcis al devenirii. Drumul care-l va duce în interiorul său neapărat îi va consuma resursele fără a putea ajunge la destinația dorită. Și el va spune întotdeauna: “Ce să-i faci? Asta e!” Apăsător de o nostalgie mereu prezentă și îndreptată întotdeauna în adîncurile Sinelui său, sufletul dacic va da măreție lumii, prin jertfa adusă de el pe altarul lui / Anima! /.

El nu va supune niciodată alt suflet, ci va rămîne întotdeauna inclus în sine. Această natură a sa îi va imprima Ființei o stare de deznădejde depresivă, cronică, care va forma un circuit ființial închis.

“*De plînge Demiurgos, doar el aude plînsu-și*”. Este tragedia stingerii sufletului arzînd dacic și poate și a întregii ființe care îl poartă. Este singurul drum ce duce spre moarte ne-moarte. Căci viața – adevărata moarte - va trebui să-i consume acesteia semnificația prin suferință, multă suferință și durere. Sufletul dacic a consumat-o toată, devenind nemuritor: „*Străin și făr- de lege de voi muri - atunce / Nevrednicu-mi cadavru în uliță l-arunce, / Ș-aceluia, Părinte, să-i dai coroană scumpă, / Ce-o să amuțe cîinii, ca inima-mi s-o rumpă, / Iar celui ce cu pietre mă va izbi în față, / Îndură-te, stăpîne, și dă-i pe veci viață!*” (“Rugăciunea unui dac”)

Este de fapt acea “veșnică viață” care naște moarte și suferință veșnică.

Trecînd prin interstițiile aproape absente ale structurilor superconcentrate ale Eu-lui ființial Sinele poetului

(continuare în pag. 59)

nu se poate strecura fără să le slăbească rigiditatea.

Pentru a micșora fricțiunea născătoare de temperaturi înalte a unui foc aprins *in vitro* și care îi topește simțirea, el este nevoit să-și răcorească corpul apelând la șuvoaiele umede și răcoritoare ale izvoarelor neptunice ce curg toate spre mare.

Altfel nu se poate, căci riscă să se piardă pe drumurile multiple ce duc spre ea: „*Sala-i ca aerul scaldat în soare, / Muiat de-a florilor suflet răcoare. / În ea frumoasele ființe albe / Par gânduri palide din visuri dalbe. / De-umărul junilor de razim, zboară, / De raze umede ochii-s izvoare,*” (“Eco”).

Fiind prin excelență un poet tragic, Eminescu nu găsește și nu cunoaște o altă modalitate de a îndupleca suferința decât prin suferință și trăire adâncă. Iată de ce tragismul suferinței sale nu epuizează Eu-l ființial eminescian ce îl edifică în pozitiv – nemurire. În felul acesta, afirmația lui Bachelard trebuie inversată. Nu în lumea apelor suferința este infinită, deoarece conține moartea (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p.125), dar în lumea apelor suferința se epuizează devenind absență, deoarece duce în nemurire, apele constituind începuturile primordiale ființiale ale / anima / din formula / animus / anima /.

“Mort de viu” este viul care nu are sfârșit, nu are moarte, căci acest “mort” al viului nu are terminare - este o stare a infinitului. Pentru Eminescu apa este această stare ondulatorie care se numește “mort de viu”.

Scenele mitice ale lumii interioare a poetului au putut face legătura cu cele din lumea exterioară prin intermediul ochiului eminescian. Acest ochi a fost întotdeauna o punte de legătură dintre două lumi, dar și un realizator de lumi. Căci e de presupus că travaliul imaginației Eu-lui eminescian, chiar și în lipsa acestui ochi, ar fi putut să exploreze la fel de profund desigururile junglei lumești.

Metamorfozele simțurilor se petrec nu atât în ochiul eminescian, cât în interiorul lumii sale interioare. Lumea de afară este mai degrabă o oglindă a celei din interiorul poetului. Dacă ar fi fost constituit numai dintr-o lume a sa personală, este de presupus că el ar fi creat-o și pe cea din afară ca pe o amprentă inversată a celei din interiorul său.

Astfel, ochiul eminescian nu este de fapt acel localizat numai la granița dintre aceste două lumi, dar este plasat de fiecare dată când această lume din interiorul său trece limitele Eu-lui în chiar interiorul acesteia, filtrând toată simțirea foarte sensibilă a materiei sale biologice și transformându-l pe poet într-un ochi imens.

Dacă un ochi obișnuit al unui muritor de rând îndestulează niște necesități strict biologice ale acestuia, atunci ochiul eminescian își revărsă consecințele deja îndestulate ale necesităților sale suprasaturate de toată complexitatea organică a Eu-lui său peste elementele lumii înconjurătoare, făcându-le pe acestea singure să răspundă unor solicitări venite din interiorul unei sfere a sa receptive foarte sensibile, absorbitoare de noi și noi imagini.

Astfel, ochiul aflat între două lumi este mai degrabă o prismă prin care în interiorul ființei poetului sînt proiectate imaginile inversate ale scenelor unor lumi mitice solicitate de toată complexitatea arhetipului său ființial.

Așadar, ochiul eminescian intern plasat la limita dintre

lumea internă și cea externă se transformă într-un fluido-metru prin care tensiunile fierbinți ale suferințelor sale interioare răzbat în afară pentru a deveni mai puțin incandescente: „*Sau văd nopți ce-ntind de- asupra-mi oceanele de stele, / Zile cu trei sori în frunte, verzi dumbrăvi cu filomele, / Cu izvoare-ale gândirii și cu rîuri de cîntări*” (“Epigonii”).

Acest ochi mai posedă o lentilă prin care toate imaginile ce se strecoară prin ea din interior și dinspre exterior capătă o identitate clară care îl impune pe poet să facă o diferențiere mai exactă a lor, astfel căpătînd posibilitatea să delimiteze totuși ca stări diferite cele două lumi care-și converg imaginile în centrul focal al acestui mediu despărțitor. Acesta este un mediu de acomodare a spiritului narcisic eminescian la necesitățile procesului de transformare în Hyperion.

Privirea pornită din interiorul Eu-lui eminescian survolînd acest mediu amplifică semnificația lucrurilor de dincolo de lentila despărțitoare.

Acestea combinate fiind, formează lumi mitice vizionare. Dar fenomenul are și un sens invers. Imaginile exterioare de dincoace de această lentilă în interiorul Eu-ului poetului devin viziuni poetice eminesciene clare.

Fenomenul imprimă o stare de reciprocitate permanentă acestor lumi opuse una alteia aidoma unor imagini suprapuse ale unor forme reflectate de două oglinzi puse una în fața alteia: „*Văd sufletu-ți candid prin spațiu cum trece; / Privesc apoi lutul rămas ... alb și rece, / Cu haina lui lungă culcat în sicriu, / Privesc la surîsu-ți rămas încă viu.*” (“Mortua est!”)

“La Eminescu dublul văz nu deține o funcție elementar-asociativă de activizare a percepției, e la el, un ochi în ochi, cu o poziție concentrică reactivă”. (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 135).

Ochiul său dublu aruncă o lumină peste păienjenișul celor două lumi, reliefează esențele lor primordiale, leagă cele două timpuri – cel trecut și cel prezent.

Viziunile lăuntrice eminesciene trecute prin prisma acestui ochi capătă dincolo de ea toate culorile vie ale curcubeului. Formele lumii abundă de un cromatism concentrat care subliniază esențialitatea conținutului lor. Sînt culorile de fapt ale viziunilor sale mitice născute în lumea sa interioară. Simbolurile ce străbat din afară în această lume sînt îmbrăcate în aceleași splendide culori ale imaginațiilor sale.

Astfel, în mintea eminesciană iau naștere misterele romantice poetice specifice Spiritului său. Sînt singurele mijloace de explorare a lumii sale interioare, precum și ale celei exterioare – posibilitate care îl va duce inevitabil pe poet spre centrul Eu-lui său narcisic.

Dacă uneori Eminescu rămîne mai puțin nuanțat în alegerile impresiilor produse de lucruri, atunci numai din cauza că acest cromatism reprezintă o modalitate de a pătrunde sensurile, și nu esența lor. Iar sensurile lucrurilor se găsesc nu numai în aceste culori, dar și dincolo de ele.

Romantismul eminescian depășește cu mult posibilitățile de cunoaștere a lumii de care au dat dovadă contemporanii și urmașii săi.

Ochii lui Eminescu sînt ochii spiritului ființial eminescian îndreptat cu privirea spre / Anima! /.

Poetul privește cu aceeași claritate atât în interiorul lumii sale, cât și în afara ei, ochii săi biologici rămânînd

(continuare în pag. 60)

numai un mediu prin care el parcurge drumul dintre ele. "Ochii eminescieni sînt, așa cum precizează autorul într-un manuscris, "iscoditori ai firii." (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 138).

"Ochiul" eminescian este sumă a Ființei, cum observă și C. Mihăilescu în *Perspective eminesciene* (București, 1982, p. 112.; Citat de: M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 142) „Ochiul eminescian ca sumă a ființei” nu te poate face să-ți fie teamă cînd arunci privirea în străfundurile spiritului, după cum crede Navalus. (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 143).

Fiind un ochi al spiritului ființial eminescian, el nu poate să producă o stare de teamă, căci este însăși esența acestui spirit relevat prin vizorul oglinzii lui pătruns pînă în toată adîncimea imaginilor de chiar aceea ce ea reprezintă. Căci atingerea culmilor acestui spirit este însuși scopul existenței acestui ochi ființial.

Eforturile poetului de a-și strecura Sinele prin mediile acestui ochi sînt atît de mari, încît la fiecare încercare de a o face, folosind aceleași mijloace mitice, el își epuizează aproape toate forțele acumulate, căzînd de fiecare dată într-o liniște a uitării, de unde crede că nu-și va mai reveni. Dar întotdeauna din întunericul acestei liniști răsare un luceafăr salvator care se alătură singurătății sale. Este luceafărul rece, dar strălucitor al purității nemuritoare - singura în stare să-i liniștească teama de uitarea veșnică. Liniștea se identifică cu luceafărul, el contopindu-se cu sufletul poetului, în cele din urmă devenind chiar acesta.

Lumina lui strălucitoare adaogă la suflarea lui epuizată noi energii care fac din Eu-l său nemurire și din acest fluid imaterial Eminescu renaște ca însuși acest luceafăr venit din liniștea uitării sale.

Este o mișcare pulsativă ondulatorie, care clipește în spațiu ca lumina unui astru ce arde pe bolta unei sfere imense. Tot atît de ondulatorie este și strălucirea harului poetic eminescian pe bolta imensă luceferică a narcisismului său hyperionic.

Steaua hyperionică a poetului se găsește înscrisă pe această boltă a devenirii sale. Lumina pulsativă a stelei este proiectată în sufletul său, el vibrînd într-un diapazon a cărui lungime de undă este sincronizată cu lungimea de undă a acestei lumini. Fiecare pas făcut de poet în interiorul ei se va sprijini pe lungimea de undă fasciculară a acestei lumini corpusculare stelare. Această mișcare va genera de fapt transformarea narcisică (hyperionică) a sa în / Anima / : „*Ea îl privea cu un surîs, / El tremurarea ogîndă, / Căci o urma adînc în vis / De suflet să se prindă. / Și „ Porni Luceafărul. Creșteau / În cer a lui aripe, / Și căi de mii de ani treceau / În tot atîtea clipe.”* (“Luceafărul”)

În “Luceafărul” Eminescu parcurge și adună la un loc toate fasciculele de lumină hyperionice ce coboară dinspre steaua luceferică cu lumină ondulatorie, iar pașii lui se sincronizează cu aceste lungimi de undă fasciculare hyperionice. Acestea formează toate treptele scării urcușului devenirii Eu-lui ființial eminescian.

Nemurirea hiperionică în ființa eminesciană și-a căpătat specificitatea ondulatorie a esenței lui !Anima / Animus? ca modalitate de manifestare, alta decît starea exprimată de formula antinomică / animus / anima /.

În aspect creativ, această specificitate antinomică a creat romantismul mitic eminescian oglindit în mii și mii

de scene teatrale spectaculoase înregistrate direct în poezie.

În acest sens, este de remarcat “Povestea magului călător în stele”: „- *Vremea pe ai mei umeri s-a grămădit bătrînă / Din oase și din vine a stors a vieții suc / Și slabă și uscată e-mpărăteasca - mi mînă. / Brad învechit prin stînce pe tronul-mi mă usuc. „*

Structura antinomică a descifrării misterelor lumii nu a putut să nu producă o stare fluidă a scurgerii proiecțiilor ei pe cercul ființial închis eminescian. Este singurul drum posibil al Narcisului în mișcarea lui spre Hyperion. Această undulare a stărilor ce leagă acești doi poli antinomici creează acel mediu organic prin care Narcisul asimilează undele (energiile) imateriale, hyperionice necesare pentru a-și cunoaște puritatea și nemurirea.

Astfel, Narcisul eminescian se face prin devenire un Narcis hyperionic. Dacă mișcarea ondulatorie presupune, în cazul creației versificate, succesiunea în timp a unor parametri fizici verbali, compuși din urcușuri și coborîșuri sonore ritmice, atunci acestea nu pot fi atinse fără mijloace companistice adecvate.

Mijloacele respective se înscriu în registrul unei sincronizări și cu mișcarea pulsativă a simțirii și sensibilității sufletului poetic – măiestrie care lui Eminescu i-a reușit de minune. Poetul nu a scris, dar a cîntat într-un ritm aproape melodic simfonia narcisiană a sufletului său. Iar sufletul său aflat la apogeul acestei simțiri narcisice s-a scaldat în apele reci, dar pure ca lacrima ale senzațiilor emotive, ale trăirilor sale suferinde – toate împreună dînd naștere fenomenului narcisic eminescian.

Iată de ce „Luceafărul” este diamantul creației sale. În “Luceafărul” Eminescu devine transparent, pur în expresie, simțire și gîndire, cum puri și transparenți sînt atomii carbonici în formula moleculară a diamantului. Puritatea cugetului său atinge piscurile volatile ale imaterialității. Ea este materia verbală prin care arhetipul ființial eminescian descinde în nemurire, este formula transcedentală a Narcisului hyperionic eminescian, este materia narcisică în care dinamica mișcărilor interioare sufletești așează elementele lor într-o structură ființială hyperionică.

Și numai atunci cînd poetul alunecă de pe traseul acestor mișcări, cade între legăturile acestor structuri ca stare a uitării totale. Nu este o tăcere a uitării.

Același Luceafăr venit din adîncurile întunecate ale ei face ca aceasta să fie o variabilă în funcție de propria lui stare.

Starea de veghe a tăcerii - așteptarea - o face o certitudine ce-și abolește în același timp conținutul condiționat de propria esență, astfel poetul regăsindu-se în ea ca prezentă materializată prin acel Luceafăr lîngă care singurătatea își pierde anonimatul. Refăcîndu-și de fiecare dată energiile din hăul acestor abisuri ființiale, el își proiectează identitatea tot de atîtea ori în punctele pietrificate ale cercului închis al arhetipului său, regăsindu-se astfel pe sine ca desăvîrșire. Uitarea va fi absolută numai identificată fiind cu Absolutul. Dar prin nemurire ea și acolo își va recăpăta “tăcerea”, adică va deveni o relativitate. Pentru poet uitarea este mai degrabă o tăcere a nemuririi - “tăcerea” sa cea de pe urmă cu care se va identifica pe deplin.

În părți din ea el se găsește ori de cîte ori cade în

(continuare în pag. 61)

abisul uitării relative: „Că nu mai vrei să te arăți / Lumină de-ndeparte, / Cu ochii tăi întunecați / Renăscători de moarte!” (“S-a dus amorul...”) “Nici tăcerea nu este deplină; o substituie un simulacru sonor: ecoul.” (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 159).

Este ecoul acelei uitări relative care în contextul ființial eminescian reprezintă reîntoarcerea sufletului poetului obosit de singurătatea uitării lângă Luceafărul apărut din întunericul ei.

Aceste frânturi din singurătatea uitării sînt acele “oceanice tăceri” pe care G. Ungaretti în *Sentimentul timpului* (1933) le numește “astrale cuiburi de iluzie”. (M. Cimpoi. Narcis și Hyperion, p. 159).

La Eminescu haosul este ordonat de o determinantă complexă a Întregului. Totunitarul nu este o construcție monomorfă fixă. El reprezintă o stare obiectiv-subiectivă a cărui conținut fluid se scurge în albia ființială a unui circuit închis uman. În acest circuit stările se propagă ondulatoriu, fuzionînd una cu alta într-o alternanță în care simțirea umană este chemată să-i atribuie valoare și semnificație. Această lume a pulsațiilor periodice capătă sens pozitiv numai în măsura în care acestea se conformează cu niște criterii specifice unui arhetip ființial particular uman. Dacă ea nu încapă în tiparele senzitive ale acestui arhetip, sau mai mult chiar, dacă complexitatea ei nu este în stare să stimuleze capacitățile acestui arhetip pentru a o putea cuprinde, atunci această lume capătă un sens negativ pentru acest tip ființial.

Esențialitatea părții din Întreg pentru Eminescu nu constă în condiția de sine ca atare a ei, ci în acest sine ca modalitate și mijloc de survolare a Întregului.

Prin esența ei poetul pătrunde adîncurile Întregului. Prin ea el explorează universul acestui circuit ființial uman și al legăturii lui cu toată lumea exterioară.

Înscrierea corectă în acest circuit el o face cu mijloace poetice adecvate ascensiunilor sau coborîșurilor stărilor sale sufletești care coincid întotdeauna cu undulațiile pe care i le imprimă caracterul pulsativ al circuitului.

În felul acesta, Eminescu nu este o ființă care se detașează de Întreg prin esența particulară a părții. El se impregnează organic prin partea sa ființială în acest Tot Unitar. Mai mult chiar, caută în permanență să apropie, să readucă și să realipească această parte a sa cîndva despărțită în mod misterios de Întreg la acest Întreg. În acest mod, ființa sa dă sens pozitiv parcurgerii acestui drum de întoarcere, drumul constituind însuși acest sens al existenței sale ființiale.

Dacă trecerea sa prin acest circuit nu afectează cu nimic pe / Anima! /, atunci nu același lucru se poate de spus și despre sensul nenumăratelor segmente parcurse de nenumăratele arhetipuri ființiale ale lumii exterioare, căreia poetul îi dă întotdeauna o semnificație negativă.

Cu atît mai mare este diferența dintre pozitiv și negativ cu cît traseul luminos al trecerii sale pe bolta acestei sfere ființiale a strălucit pe fonul mult mai întunecat al restului ei.

Numai vremelnic prin parte poetul se opune Întregului, se simte singuratic în fața lui. Cu cît acest Întreg se apropie de partea sa – Eu-l ființial eminescian, cu atît ea devine mai influențată de El ca în cele din urmă să fuzioneze formînd pe / Anima /.

Deci, pentru Eminescu lumea universală este o

imensitate unitară prestabilită, de la care, ca protuberanțele unei stele, se desprind mici părți (mici lumi) care se vor întoarce ori nu se vor întoarce la corpul Mamă.

Sensul mișcărilor acestor microlumi pe trasee pozitive sau negative va determina soarta lor ca modalitate de a fi sau a nu fi, adică de a se întoarce sau nu la primordialitate.

Ca parte din Întreg poetul nu poate să se vadă în afara sistemului. Căci sistemul își păstrează propria sa condiție de mai departe neafectată, numai cînd această parte se desprinde de Totunitar, în interiorul căruia ea nu s-a putut manifesta pe sine ca atare.

În acest sens, sistemul nu poate să se perceapă decît numai din interiorul Întregului, și nu invers – din interiorul părții sale sine stătătoare. Deci, sistemul reprezintă un sens pentru parte, și nu partea pentru starea lui. Motivația ființării părții este sistemul ca Întreg (Absolut). Deci, comportamentul părții joacă un rol determinant pentru destinul ei în cadrul sistemului, dar nu și pentru destinul acestuia ca Întreg. Iată de ce responsabilitatea comportamentului față de Întreg prin acest sistem format din părți este hotărîtoare pentru soarta părții (sistemului), dar nu pentru soarta Întregului.

Această mare responsabilitate se simte în toată creația eminesciană sub forma unei senzații de nesatisfacere continuă a necesităților tuturor stărilor prin care a trecut poetul.

Am subliniat anterior că de fapt aceasta este numai o senzație falsă, deoarece tot acest travaliu al său imens de adaptare este însăși devenirea sa, scopul existenței sale. Ceea ce simte Eminescu este mai degrabă responsabilitatea unei lumi față de sistem, pe care poetul o ia asupra sa, al cărui comportament nu se înscrie în circuitele pozitive posibile ale sensurilor existenței ei. De aici multiplele și profunde dezamăgiri pe care le-a cunoscut spiritul său poetic.

Prin parte Lumea Universală devine pentru Eminescu transparentă, iar mediul transparent este însăși materia din care este construit sistemul. Mediul este un simbol, căci o stare transparentă presupune mai degrabă existența unei absențe în altă absență. În felul acesta, absența poate deveni o prezență numai în momentul și la apogeul obiectivat al acestor stări absente în punctele și în clipele cînd își intersectează sensurile. Iată de ce pentru poet materia se epuizează în timp și apare din timp pe acesta condiționîndu-l, iar lumile apar și dispar astfel cîtreierînd cînd cu rost, cînd fără rost întinsurile cînd abisale, cînd reale ale spațiului format în felul acesta de timpul și el cînd prezent, cînd absent: „Cu săgeata-i otrăvită / A sosit ca să mă certe / Fiul cerului albastru / Ș-al iluziei deșarte, („Kamadeva”).

(material extra printabil)

(va urma)

BOEMA

apler

boema.edituraboema.ro